LUCIAN FILIP

PROVINCIALE

Editura CONSTANT

Copyright © 2003 – Editura ***CONSTANT*** - Sibiu

Str. V. Alecsandri nr.2

Tel/ fax: 0269-233.957

E-mail: constant@roger-univ.ro

Tipar: INTELTIPO S.R.L. - Sibiu

Tel/ fax: 0269-215283

ISBN 973-7910-19-2

Ioanei

Orice asemănare cu persoane sau situaţii reale reprezintă o pură coincidenţă.

“La bucuriile omeneşti cele mai înalte şi mai nobile, în care existenţa îşi sărbătoreşte propria transfigurare, ajung, după cum se şi cuvine, doar cei mai aleşi şi mai desăvârşiţi…”

Nietzsche

Un om care este fericit nu trebuie să aibă teamă. Nici măcar în faţa morţii.
Numai un om care trăieşte nu în timp ci în prezent este fericit.
Pentru viaţă în prezent nu există moarte.
Moartea nu este un eveniment al vieţii. Ea nu este fapt al lumii.
Dacă prin eternitate înţelegem nu durata infinită ci atemporalitatea putem spune că trăieşte veşnic acela care trăieşte în prezent.

Wittgenstein

I

Când Ceauşescu, încă, se mai scria cu literă mică, într-un oraş de provincie ca al nostru, era greu să nu fi fost entuziast. Toţi erau plini de idei şi iniţiative, într-o stare de alarmă vecină cu panica. Zilnic, în balconul din Piaţa Mare a oraşului, apărea un bătrânel, cu părul complet albit, care se remarcase în Revoluţie ca tribun. De fiecare dată, cu toate că în faţa lui nu erau mai mult de o sută de persoane, din care jumătate gură-cască, bătrânul striga din toţi rărunchii acelaşi lucru: ”Vreţi democraţie?”. La care şi cei de jos răspundeau fericiţi ”Vrem!”.

În acelaşi loc, în care se împărţeau la trecători proclamaţii şi fluturaşi, pe lângă o statuie împodobită cu steaguri, acelaşi ins mic şi rotofei, cu pantaloni de tercot, o geacă lucioasă şi o înfăţişare de sindicalist, vorbea la o portavoce, care parcă scârţâia; de acesta, nimeni nu se sinchisea.

În sfârşit, lucru care surprinsese şi lumea bună a burgului: un cunoscut ziarist, citit cu sufletul la gură în satele judeţului, se prosternase în genunchi, cu mâinile ridicate, în mijlocul unei şosele aglomerate. Astfel, blocase circulaţia pentru o vreme. Nimeni nu s-ar fi aşteptat la aşa ceva, din partea cuiva, oarecum, celebru pentru sinceritatea prin care îşi declamase sărăcia trecută. ”Eu am mâncat pâine cu gust de locomotivă”, obişnuia el să le arunce altora în faţă, amintindu-le că tatăl lui a condus o locomotivă. Gestul era cu atât mai straniu deoarece,

acum, locuia într-un cartier rezidenţial de vile, aparţinând unor oameni destul de respectabili.

Cei care nu mergeau până în Centru, făcându-şi veacul prin cartierele mărginaşe, nu erau mai puţin pasionaţi. Pe fiecare scară de bloc aveau loc curiozităţi, înainte greu de conceput. Vecini care de ani nu se mai vizitaseră, purtându-şi în suflete o ură de moarte, pentru mărimea unei pensii sau a unei pivniţe, erau acum „prieteni la toartă" şi nu puteau fi văzuţi decât împreună. O personalitate publică naţională, cu păr grizonat şi profil de universitar, care într-o seară rostise o vorbă de duh la televizor, pentru ca apoi să dispară pentru totdeauna, fusese violent comentat, pe ambele scări ale unui bloc, preţ de o săptămână. Două vecine de acolo, foste vânzătoare la aprozar, au pus capăt unei prietenii vechi, doar pentru că nu au căzut de acord, dacă personalitatea cu părul grizonat," e bărbat bine sau nu!". Înainte, ambele recunoşteau că respectivul era un mare om politic, „pentru că se vedea de departe că era un hoţ ".

La ziarul unde pe atunci eram, mişunau, ca niciodată, prin redacţie, oameni fel de fel, toţi înfierbântaţi, dintr-o pricină sau alta: popi în sutane negre, veniţi cu articole despre posturi, sărbători sau, pur şi simplu, ca să solicite donaţii creştineşti la ridicarea vreunei biserici; poeţi în sacouri, care cu o mână lăsau o poezie cu tendinţă, în timp ce cu cealaltă îşi treceau graţios şi neglijent mâna prin păr; bătrâni cu pantofi scâlciaţi şi pardesie soioase, ce aduceau fabule, caricaturi sau articole veninoase, împotriva unui fost coleg de serviciu, rămas ca prin

minune, încă, şef, la nu ştiu ce fermă de găini; profesori cu priviri şirete şi pline de tâlc, ce dictau săptămâni în şir dactilografei noastre, dumnezeu ştie ce.

Artiştii oraşului ne aduceau desene. Unul dintre ei, despre care nu ştiam prea bine dacă era plastician sau amator de jazz, înalt, spătos şi cu o faţă marcată de vărsat, ne povestea des despre un tabiet mai straniu: ”Seară de seară, dragii mei, îmi mângâi şi îmi sărut sicriul lăcuit din lemn de stejar, pe care-l ţin în casă, ca piesă de mobilier".

Îmi aduc aminte şi de un individ în haine şifonate, cu un aer sfios şi plouat, care timp de o lună ne vizitase; se aşeza într-un colţ, de unde, după câteva ore de tăcere, se ridica şi pleca. Nu deranja pe nimeni şi nimeni nu l-a întrebat niciodată nimic, neştiind cine e. E adevărat că, pe atunci, toţi erau nebuni după ziare. La chioşcul de ziare, de lângă parcul din Centru, cozile se întindeau pe o mare distanţă .

Ceva emoţie produsese, în oraş şi judeţ, aflarea veştii, publicată şi în ziarele centrale, că cele mai importante personalităţi ale Opoziţiei, vor veni la noi în campanie electorală.

Pe atunci, într-o seară, am fost chemat de şeful scării de bloc, dl. Gică Sighencea, la o cafea. ”Dacă nu o cafea, atunci un rachiu, zise el.” I-am spus că prefer un rachiu. ”Mă rog, mă rog, reluă el. De gustibus non disputandum.”

Pe domnul Sighencea nu îl refuza nimeni. Deşi, prea multe nu ştiam despre el. Mic, negricios, şi cu gesturi largi, familiar în toate, ar fi putut părea

expansiv, dacă, uneori, nu te-ar fi surprins cu o privire iscoditoare. Era şef de echipă, la o întreprindere de piese auto şi se considera, mereu, fără noroc în viaţă. Chiar înainte de a fi numit, un şef mai mic de sindicat, la locul lui de muncă, venise Revoluţia. Altcineva îi luă locul. Neşansă era, aşa cum ne spunea, şi neputinţa de a-şi schimba apartamentul cu două camere, în care locuia înghesuit cu nevasta şi două fete, în ceva mai spaţios. Ghinion şi mai mare decât toate astea, trebuie să fi fost faptul că toţi ceilalţi vecini aveau trei camere şi confort 1; lucru pe care ei îl aminteau, cu nedisimulată cruzime, cât puteau de des. Gurile rele de pe scară povesteau că, recent, dl. Sighencea mai înghiţise o jignire, care-l făcuse şi hipertensiv, cu maxima de 19; soţia unui oier, dintr-un sat mărginaş, ce-şi mutase de curând familia în imobil - aceştia aveau şi un ARO parcat ostentativ în faţa scării - îi spusese la nervi că ea, o doamnă, îl considera pe Sighencea ca aparţinând celor din blocul vecin, de confort 3. Or, cu cei din blocul vecin, Sighencea se luptase o viaţă să-i îndepărteze de lângă spaţiul lui verde, strigându-le, nu de puţine ori, “ Păduchi!”.

Locuinţa, în care mă poftise, nu era strâmtă din cale afară. Doar că, masa cu scaune din mijloc şi abundenţa de mobilă de furnir, lucioasă, candelabrul imens ce imita cristalul şi nişte ţurţuri ce atârnau din tavan, făceau “camera mare“ să fie mai mică. Multe erau şi bibelourile. Dintre care, cel mai frecvent era cel cu un copil, cu o şapcă, o figură bosumflată şi drăguţică , ce parcă ţinea la spate o ghioagă, care era pregătită să te plesnească.

Mai multe persoane discutau pătimaş, având în faţă câte un pahar de rachiu. În afară de soţia lui Sighencea, care avea aceeaşi iscoditoare sclipire, şi fetele sale, mici, cu nasuri coroiate, cocoţate undeva pe o canapea, în jurul mesei se înghesuiau mai mulţi.

Era o familie de pensionari, cărora nu le ştiam numele. Nu le vedeam rostul acolo. Vorbeau rar. Stăteau mohorâţi, avându-şi capetele vârâte parcă în umeri. Dar aprobau absolut tot ce susţineau ceilalţi, monosilabic sau dând din cap. Nu de puţine ori, când veneam acasă, îi găseam în faţa tabelului unde se afişau taxele blocului, deşi cred că ştiau pe de rost restanţele tuturor. În ziua când se aduceau pensiile pe scară, pândeau venirea poştaşului, preţ de câteva ore , de după uşa mare de la intrare. Apoi dădeau alarma pe la toţi vecinii.

Într-un colţ era familia Mateescu, care locuia chiar deasupra lui Sighencea. El, mătăhălos, cu trăsături pătrate, întotdeauna la costum, căci soţia lui, întotdeauna cu o căciulă de blană şi mult aur pe ea , îşi avea serviciul la o fabrică de confecţii.

Înainte de a mă aşeza la masă, Mateescu veni la mine, ceremonios şi complice. Se prezentă cu aerul că ştie ceva de importanţă vitală, spre deosebire de toţi ceilalţi. În toiul discuţiei îmi făcu, din când în când, cu ochiul, un fel de semnal, de genul, ”Vezi, ce ţi-am spus eu?”. Nici el nu vorbea prea mult, preocupat de paharele din faţă. Încerca, uneori, să îngaime ceva, dar, atunci, căciula de blană se scutura, trimiţându-l înapoi, la ale lui. La sfârşitul discuţiei trebui ridicat, de greu ce era.

Mai multă atenţie acorda Sighencea, aranjându-i mereu şerveţelul, unui domn ce-şi ţinea ceremonios haina pe umeri, precum ţăranii din Ardeal, şi care zâmbea uşor înspre vecinul său. Acesta din urmă, între două vârste, avea un costum scump, cu dungi late, fără cravată, şi cu gulerul cămăşii răsfrânt în afară. În jurul mâinii, ţinea un fel de borsetă cu fermoar, de care nu cred că se despărţea. Concentrat şi întunecat la faţă, izbi de câteva ori în masă, făcând paharele să se cutremure, în admiraţia celor din jur, care îl ascultau cu respect.

-Să mănânce dân gunoaie domnule! Să mănânce dân gunoaie!

Până când, trei sferturi dân români, nu mănâncă dân gunoaie, nu va fi capitalism şi bunăstare la noi.

-E destulă sărăcie şi aşa, domnule Leontinescu, zise cel cu haina pe umeri către vecinul său, pironindu-şi apoi privirea pe copia unei marine, cu valuri răsucite, ce trona într-o ramă somptuoasă, pe peretele opus.

-Nu destulă, reluă Leontinescu. Foamea duce la bunăstare. Privaţiunile călesc un popor. Asta a încercat Ceauşescu, spuse el oftând, şi, uite, l-au lichidat. Acum, nimeni nu mai vrea să muncească. S-a domnit toţi.

Pe vremea lui Ceauşescu, şi aici Leontinescu oftă încă o dată, toţi erau smirnă la servici. Ia să-mi fi lipsit mie vreunul, dimineaţa, unde eram director…Nu mişca unul în front. Bang, bang!, şi aici schiţă un gest ce aducea a manevră soldăţească.

-Se mai aranja, una, alta, interveni Sighencea.

-Acum toţi poate să fure. Pe rupte. Toată sudoarea poporului, toată munca lui, e trimisă peste graniţă. Deschiderea graniţelor după Revoluţie… o porcărie. Ne-am decapitalizat peste noapte… uite-aşa, zise Leontinescu, răsucindu-şi mâna aproape de faţa lui Sighencea.

-Şi înainte se fura, spuse domnul cu haina pe umeri, învăluind, uşor, cu privirea, întreaga asistenţă, ca şi când ar fi cercetat ceva.

Nu-i aşa domnule ziarist?, făcu el, întorcându-se spre mine. Domnul Sighencea ne-a povestit că aveţi tentaţia condeiului, pe care l-aţi pus în slujba comunităţii. Să mă prezint: Vasile Bănuţiu, folclorist… ocazional ziarist, dar înainte de toate …român!

Am schiţat cu mâna un gest vag, în timp ce Mateescu jumătate treaz, jumătate afumat, îmi făcu de câteva ori cu ochiul, clătinând din cap.

Să încropesc un răspuns, nu am mai avut timp, căci paharele zăngăniră din nou.

-Nu directorii fura, strigă Leontinescu. Maiştrii şi şefii de echipă trimiteau acasă la ei camioane pline... De unde a apărut toate vilele astea, ca ciupercile după ploaie?… La un maistru de la noi, i-au găsit acasă, la un control, trei saci cu şuruburi.

Trei domnule! Le ţinea într-un dulap din sufragerie. Când l-au luat la întrebări, că “Ce poţi să faci cu trei saci?”, el a răspuns “De vreme ce toţi fură, m-am gândit să iau şi eu ceva, numai să nu mă ţină ăilalţi de prost. Că nu se ştie niciodată, ce poţi face cu şuruburi“… Auzi domne! Ăştia au realizat lucruri!

-Ce mare lucru am realizat? se lamentă atunci Sighencea, rotindu-şi privirile prin cameră şi invitându-i şi pe ceilalţi să facă la fel. El fusese un fel de maistru. Deşi, la vederea ţurţurilor şi a marinei de pe perete, se înduioşă puţin. Parcă o luă martor, la spusele lui, şi pe doamna Sighencea, ce dădu doar din mână a pustie, într-un fel de, ”Tu de ce n-ai furat?”.

Am urmat îndemnul gazdei şi am cercetat îndelung vreo şase goblenuri, îngrămădite lângă o vitrină plină cu pahare. Pe un raft, se afla şi o duzină de cărţi, între care “Regii blestemaţi”.

Am luat un volum, într-o doară. Mai mult pentru a părea politicos. Pe o pagină era scris, “Citită cu mare interes. F.instructivă”.

-N-aveţi ştofă! Tot degeaba, că n-aveţi ştofă!

Toţi încremeniră şi se întoarseră intrigaţi înspre Mateescu, care se plictisise. Acesta se uita urât către ceilalţi.

-Dar matale, de ce nemulţumire eşti muncit, nea Mateescu? întrebă Sighencea, şi mimă către ceilalţi ignoranţa.

-Eu?... Noi am muncit... Ne sculam la 4… Vremuri… De la 5 la 10, ne ascundeam după un camion şi beam. La 4, nu ca… ă… ăştia… 11… 12…

Am mâncat… am băut… cu 12 lei, îţi luai un grătar şi o butelie la “Dună…”

Căciula de blană se scuturâ, şi Mateescu avu atunci un moment de ezitare.

-Staţiuni…

După asta, Mateescu nu mai scoase o vorbă. Clătină iar din cap, îmi mai făcu o dată cu ochiul şi îşi reluă uitătura.

Am luat o felie de cozonac, din cele ce se aflau pe masă. În tăcerea lăsată, l-am abordat pe folclorist.

-Aveţi timp şi pentru articole la ziar?

-Daaa, răspunse acesta săltându-şi haina pe umeri, şi cercetând iarăşi în jur, privind spre uşi şi ferestre, ca şi când ar fi vrut să se asigure că nu asculta nimeni dincolo de ele. De fapt, e consecinţa unei convingeri, chiar credinţă, aş putea spune, continuă el lungind cuvintele. Militez pentru o idee, în spaţiul public. Oraşul nostru, spaţiul nostru mioritic transilvan, ţara noastră, sunt punctul de convergenţă al sacrului. Sacru cu S mare, de unde va veni salvarea.

-Salvarea cui?

-Mântuirea întregii umanităţi corupte. În România, spiritul poporului, saturat de tradiţii autentice, va edifica o revenire la un creştinism, ce-l va regăsi pe cel original.

Ardealul e vatra de emanaţie a acestor tendinţe. Iar oraşul nostru, unde şi-au dat întâlnire, aş putea spune, milenare etnii, culturi şi tendinţe, va avea un loc privilegiat… Noi… câţiva… mucenici întru cultură… adânc crezători în românism… vom avea un cuvânt de spus… Fireşte, pe vremea lui Ceauşescu, atunci când, la Casa de Cultură a Sindicatelor, mă ocupam de instruirea ansamblurilor populare… în sfârşit… era greu să vii cu asemenea idei.

Obrajii folcloristului se făcuseră roşii, dar se poate să fi fost şi din cauza rachiului, căci Sighencea, la peroraţiile musafirului, îi umpluse paharul de mai multe ori, după ce îşi rotise privirea pe deasupra asistenţei.

-Aaaaa, apoi, să nu uităm că avem genii, continuă el. Genii avem, dar nu sunt puse în evidenţă. Şi apoi, cei ce ne vor lua locul, mai încolo, şi aici îi trase cu ochiul lui Leontinescu, copiii şi tinerii noştri, sunt plini de talent.

-Şi ce folos? zise Leontinescu. Le lipseşte şcoala vieţii. Pe care o aveau comuniştii. Care au fost m…mari oameni politici!

-De gustibus non disputandum, rosti Sighencea, dar ce căutaţi la opoziţie, sau cum le zice la ăştia… ai dumneavoastră?

-Un fel de opozanţi, răspunse Leontinescu. Opozanţi bine temperaţi. Opoziţia, ce mai! Nu sunt la foştii comunişti, ce au puterea, pentru că oamenii lor, de aici, m-au dat jos după Revoluţie. M-au acuzat că am furat combine frigorifice… şi m-au pus cu alţii, sub pază armată. Am fost ţinuţi într-o sală de clasă… câteva zeci. Era un frig… Stătea un copil, un soldat, şi ne păzea cu pistolul mitralieră. Ne striga la fiecare cinci minute, că ne umple de plumbi dacă mişcă unul. Auzi domne! Da, tot nouă ne-a cerut o ţigară…

Mi-a făcut cel mai mare bine. Tot la mâna noastră ajung. Acum sunt patron. Am magazinul meu. Iau pe nimic marfa din alt judeţ, şi o desfac în Centru.

Ăsta-i capitalismul şi economia de piaţă domnilor! Adică să-ţi rezolvi, cumva, acumularea primitivă a capitalului. Eu la bază sunt economist.

Deci, muncesc din greu. Şi alţii ca mine, la fel. Să vedeţi dimineaţa la 3, pe Valea Oltului, cum se văd dubiţele cu marfă. Ca licuricii! Uite-aşa; şi aici, Leontinescu îşi răsfiră degetele de la o mână şi începu să le mişte repede, repede, în ochii celorlalţi care amuţiseră.

-Domnu ziarist, făcu el către mine, şi aşteptă un timp, marţial, cu capul dat pe spate şi mâna ridicată în aer. Ceilalţi stăteau tăcuţi.

Aţi aflat că vom fi vizitaţi de liderii Opoziţiei, de la Centru. Sperăm să veniţi, să scrieţi, spuse mimând cu mâna, din aer, gestul scrierii pe o foaie inexistentă. O gustare… uun… tet a tet… Politică!

II

În provincie nu există oameni mai greu digerabili decât bucureştenii. Cu toate astea, nu sunt oameni mai bine primiţi. Ceea ce, la urma urmei, e cel mai provincial dintre lucruri.

În dimineaţa în care liderii aşteptaţi trebuiau să sosească, am plecat, împreună cu Grupul de Iniţiativă al Opoziţiei Judeţene, în afara oraşului, pe şoseaua înspre Bucureşti. Am ajuns acolo în două maşini, din care fluturau în bătaia vântului, mult în afară, steaguri tricolore.

Ca pe la nunţi, farurile erau aprinse, iar trecătorii făcuţi curioşi prin claxoane repetate.

Grupul, cu steaguri cu tot, s-a oprit la o intersecţie, unde un drum mai mic duce către un sat. Pătrunşi de o ploaie măruntă şi frig, ne-am oprit să-i aşteptăm pe cei care întârziau.

Erau acolo Rândunel Leontinescu şi bătrânul care vorbea din balcon. Bătrânul, din când în când, ca pentru a ne încălzi, repetă de câteva ori, tare, că, ”În oraşul nostru, democraţia a învins deja”. Ceilalţi, atunci, aprobară tăcuţi.

Deşi, de mult, se cunoşteau îndeajuns, se cercetau suspicioşi. Şeful opozanţilor radicali, avocatul Căpăţână, chel şi vânjos, cu mişcări spasmodice în care îşi angaja rigid tot corpul, îşi scruta dur, de după nişte sprâncene stufoase, colegul de partid, pe profesorul de istorie, Mişu Nicola. Veneau des pe la redacţia ziarului nostru.

Avocatul Căpăţână, şi grupul de susţinere “Căpăţână”, ţinuseră un adevărat război polemic, în presă, un an de zile, împotriva fostului lider. Suspectat de nişte afaceri cu mobilierul din sediu, până la urmă acela îşi luă tălpăşiţa şi Căpăţână îi luă locul.

Profesorul Nicola venea la mitinguri, de mai multe ori într-o zi căci, în afara orelor de şcoală, făcea taximetrie. Silueta înaltă, cu o pălărie de fetru şi o geacă de piele, aceeaşi, se vedea de departe. Întotdeauna îşi zdrăngănea cheile în buzunar. Apoi, tuna şi fulgera, ca şi acum, în faţa lui Căpăţână ce râdea silit printre dinţi, împotriva criptocomunismului.

Mă găseam mai aproape de alte trei persoane, ce conspirativ, se ţineau la oarecare distanţă de ceilalţi. Şoferul maşinii, înalt, costeliv, cu faţa suptă şi părul alb, era flancat de Marin Botoşeanu, un individ până în 40 de ani, chel şi cu bărbuţă á la Lenin, veşnic cu o mapă sau un teanc de dosare sub braţ; lângă ei se găsea şi tânărul doctor Ducu Căşulean. Tot de pe la adunările opoziţiei, îl cunoşteam şi pe ultimul. Era greu să îi ignori silueta măruntă, ce se agita peste tot: la dat comunicate, şedinţe interminabile, la conceput şi plasat afişe. Nu se băga în faţă ca Botoşeanu, la microfon, dar dădea sfaturi şi idei, ridicând câte două degete în sus, ca la grădiniţă, şi cerând cuvântul. Când explica felul în care se pune apa clocotită peste cafea sau cele patru modalităţi de conservat ciuperci la borcan, îşi împreuna mâinile, ca într-o rugăciune în care implora ceva.

Şi acum, deşi nu eram decât câţiva, ridică două degete şi, uitându-se ca un învăţăcel la şoferul costeliv, îl întrebă:

-Cum era cântecul acela cu Pitulici, ce doboară bolşevici?

Vizibil satisfăcută, faţa suptă schiţă un zâmbet copilăros şi secretos către Botoşeanu, ce se porni să râdă cu icnete, înfundat.

-Dar cu imnul celor patru?

Nici acum cel întrebat nu răspunse, în afară de acelaşi zâmbet fericit şi plin de înţeles, adresat celor doi.

Botoşeanu se porni şi mai tare să icnească, după care se apucă să caute febril ceva între hârtiile din mapă. Nu găsi nimic anume, dar îi trase mai aproape pe Căşulean şi pe costeliv.

-Au la sediul lor, şi arătă înspre celălalt grup, dosare despre toţi. Fac dosare despre toţi. Dar şi eu am găsit ceva, zise, şi după ce icni când Căşulean îşi împreună mâinile implorându-l să-i spună, Botoşeanu se aplecă febril peste teancul cu hârtii. Căută înfrigurat, dar fără rezultat.

Am aşteptat ca până la două ore, după care uzi până la piele şi muraţi, ca şi steagurile tricolore, la un gest hotărât al lui Căpăţână, ne-am apropiat de el.

-Domnilor, zise acesta, gândiţi-vă ce program încărcat au liderii noştri. Toată suflarea românească îi solicită.

-Eu propun să ne întoarcem în oraş, spuse oratorul din balcon. La noi, oricum, democraţia a învins de mult.

Toţi părură că sunt de acord şi cu asta, aşa că am făcut cale întoarsă, dar cu steagurile în portbagaje.

În oraş, auzind că liderii naţionali, trecuseră pe lângă noi fără să ne observe, ne-am grăbit să îi urmăm pe alt drum judeţean. Erau aşteptaţi într-un sat mărginaş, la o "luare de contact cu problemele ţăranului român şi ale agriculturii aflată în suferinţă, din cauza indolenţei guvernanţiilor"; aşa, cel puţin, scria într-un orar al programului lor, publicat în presă.

Am ajuns din urmă trei maşini străine, închise la culoare, care se deplasau cu dificultate, din cauza necunoaşterii zonei, dar şi a terenului desfundat. Pe o pantă, chiar la intrarea în sat, trebuiră să se oprească de-a binelea căci, în mod protocolar, drumul era blocat de doi vlăjgani, călări, pe doi cai, acoperiţi cu un fel de ştergare.

Se ţineau buimaci, dar ţanţoşi, în şa, îmbrăcaţi, tradiţional, în alb. În spate aveau nişte mantii negre, iar pe cap căciuli de astrahan turtite într-o parte şi cu pene multicolore. Aveau cizme negre, negre, şi lungi, lucioase.

Fuseseră trimişi de şeful filialei locale a opoziţiei, om cu autoritate în sat, care înainte de Revoluţie condusese C.A.P.ul local. Toţi cei din sat îi datorau ceva, căci acum avea nu ştiu câte utilaje şi tractoare. Dintre cei mai necăjiţi, puţini erau cei care să nu fi avut vreodată nevoie de un sac de azot sau de seminţe. Cu deosebire, era respectat pentru că pe vremuri era tare la "Partid". Când acesta venise la opozanţii radicali ca să se înscrie, toţi, în frunte cu liderul lor, au considerat asta drept mană cerească.

Cei doi călăreţi deveniră şi mai încurcaţi, atunci când un geam de la o maşină se lăsă în jos, ca să facă loc unei camere video, nu prea mari. Au primit şi un fel de indicaţii regizorale, pentru că întoarseră caii şi o porniră la trap în faţa maşinilor, ce rulau încet. Aşa am coborât într-un sat, unde căminul cultural era aşezat cam în acelaşi loc cu o crâşmă şi biserica ungurească, spoită în alb. Crâşma slujea şi de magazin, deşi pe un carton era scris stângaci: “Saloon Denver“. În faţa ei erau câţiva ce se adăposteau de ploaie, având şi câte o sticlă de bere în mână.

Am intrat în căminul cultural, unde te izbea un miros puternic de petrol, îmbibat în scândurile de lemn ale duşumelei. După băncile lungi din lemn şi mesele aşişderea, cred că slujea nu atât la întâlniri de partid, cât pentru pomeni de înmormântare şi pentru nunţi. Pe băncile din faţă stăteau încordaţi, până la zece oameni din sat, ce se străduiau să înţeleagă ce voiau noii sosiţi. Aveau haine negre groase şi cămăşi albe încheiate pînă la ultimul nasture, din care îşi ridicau ţepeni capetele. Unii îşi ţineau mâinile pâlnie la ureche.

Invitaţii, mai mulţi decât sătenii, se îngrămădeau înghesuiţi pe scenă, la nişte mese mici, alăturate, acoperite cu o faţă de masă lungă şi lucioasă, de culoare roşie. Cei care nu mai încăpuseră pe scenă, se aşezară dezinvolt pe băncile din primele rânduri. Se ridicau de acolo,în anumite momente, şi urcând vioi cele câteva trepte de lemn ce duceau la scenă, se apropiau de unul sau de altul din cei de la masă; le şopteau ceva la ureche, sau le dădeau vreo hârtie.

Între ei începea un dialog ce părea de o importanţă deosebită. Apoi, cel ce urcase pe scenă, cobora la fel de grăbit şi cu aerul rezolvării unei probleme vitale. Şi cei din prezidiu îşi vorbeau, uneori, cu aerul cel mai intim din lume; deşi se fereau unii de ceilalţi. Ronţăiau alune americane, din nişte pungi de hârtie, pe care şi le treceau unii, altora. Când şi când, ridicau privirea şi scrutau asistenţa, în special pe noii veniţi, numărând în gând sau făcând un câte semn discret.

După ce am intrat noi, sala s-a mai umplut, de bine, de rău. Erau şi doi ziarişti din Bucureşti; cel cu videocamera stătea trântit într-un colţ al scenei şi plictisit, cu un aer absent, mesteca gumă uitându-se la tavan sau la semnul lăsat pe perete de o pancartă, ce nu demult fusese luată. Era însoţit de o domnişoară măruntă, cu părul scurt şi geacă de blugi, care-şi verifica nişte notiţe.

Un individ gras, cu o faţă roşie şi o vestă de lână pe sub haina groasă, s-a ridicat dintre săteni şi, suflând greu, le-a urat musafirilor bun venit în numele opoziţiei, pe care o conducea el, acolo, în sat. Dar întrucât nu îi cunoştea prea bine, prezentările au fost făcute de avocatul Căpăţână. Rar, răspicat şi tunător, aproape strigând, spre acreala colegilor săi din judeţ, chirciţi şi pierduţi pe bănci. La fiecare nume nou, cei din sat aplaudau aplecaţi înainte, repede şi mult, zicând, “Să trăiască!“.

De agricultura “în suferinţă”, vorbi un profesor universitar; îndesat, într-un costum şifonat, cu mâini grăsulii şi o şuviţă de păr rebelă. Ochii, parcă,

plesneau şi ei de grăsime. Îşi citi de pe un carneţel, în care înainte tot notase ceva, experienţa lui din Elveţia, unde bălegarul era acoperit cu folii de plastic spre păstrare. Nu înţelegea de ce ţăranii de la noi nu puteau face la fel. Nu înţelegea nici de ce actualul guvern, nu încuraja mutarea la ţară a orăşenilor, spre a ridica nivelul general al agriculturii. El, de exemplu, îşi lăsase copiilor casa de la oraş, şi se mutase la ţară, lângă oraş. Unde cultiva roşii. Acolo, conchidea el triumfător, avea şi antenă parabolică. În sfârşit, încheie el zâmbind, când vor fi la putere, el, ca ministru al agriculturii, miza pe ajutorul prietenului său de lângă el, Pierre, viitor ministru de externe. Ministrul de externe, tânăr, cu o bărbuţă blondă şi un fular roşu, lung, aruncat peste sacou, îmbujorat, se înclină cu mâna pe inimă, în faţa asistenţei. Zise doar, “Luminăţiile voastre, da, luminăţiile voastre, căci lumina e aici şi nu la oraş, vă mulţumesc !”. La care sătenii puţin surprinşi, aplaudară copios, însoţindu-şi aplauzele cu, “Să trăiască!”.

Pierre nu era singurul cu fular roşu, dintre noii veniţi. La marginea unei măsuţe din capătul opus, în faţa unui colţ de care se anina, alt bărbos, mai puţin îngrijit, îşi etala un fular asemănător. Îşi mijea ochii asupra celor din sală. Cobora neobosit să tot dea bileţele cuiva din primul rând, ce nu mai încăpuse pe scenă. Se apropie o dată prevenitor şi de ziariştii din Capitală, zâmbind şi îngustându-şi ochii, alintându-i cu, “Ce fac copiii? Ce fac copiii?“. Spuse şi el câteva vorbe, dându-se drept sociolog şi politolog. La care, cei din sală mai strigară o dată, “Să trăiască!“. El ţinu să sublinieze că, deşi în opoziţie, se revendica din

tradiţia “Solidarităţii“ poloneze, de la stânga est-europeană şi mişcarea muncitorească. De unde, spuse sociologul, şi culoarea fularului său.

Mai atente deveniră gazdele, ridicându-se aproape de pe scaune, când printre rânduri începu să se plimbe perorând, tânărul Adrian Mandea. Avea o cămaşă albă, cu mâneci largi şi un şerpar înalt, din piele. Pe scenă sărea în ochi, căci prietenul său avea o sutană neagră, pe care strălucea o cruce mare. De sub masă, acela îşi întindea picioarele în blugi. Îmbrăcat popeşte, el părea şi cel mai posac dintre noii veniţi. Nu zâmbise o dată şi, dacă schimbase o vorbă sau două cu cel cu şerpar. Fuma în schimb înnegurat, ţigară de la ţigară, scuturând scrumul într-o bărcuţă, pe care şi-o făcuse din hârtie.

Mandea le explică tuturor că nu ar trebui să ne ruşinăm de tradiţiile noastre şi, deci, nici de îmbrăcămintea ţărănească. ”Şi texanii îşi poartă peste tot în lume pălăria cu boruri şi cizmele cu ţinte”. Colegul său către care se îndreptau cu deosebire privirile ţăranilor, pentru îmbrăcămintea preoţească şi rotocoalele de fum, făcu un gest către sală spunând, “Chiar şi Matisse…”.

Dealtfel, a fost singura dată când a spus ceva.

După asta, oamenii şi-au mai pierdut răbdarea, dar fără să se fi manifestat nepotrivit sau să fi plecat din sală. Dintre invitaţii aflaţi în primul rând, unul singur, înalt, cu ochelari, ce mergea poate pe 70 de ani, ieşise să se plimbe, murmurând ceva. Îşi ţinea mâinile la spate şi, uneori, îşi ridica uşor un umăr. Părea adâncit în ale lui.

Altul, cam de aceeaşi vârstă, îşi sprijinise tot timpul bărbia, în mâinile încrucişate, de pe un baston cu o măciulie de argint. Avea un sacou în carouri de culoarea coniacului. Ochii albaştri păreau imenşi, de după nişte ochelari cu dioptrii mari. Mâinile golite de sânge prin paliditatea lor, erau mai neastâmpărate decât faţa vag distantă şi ironică, ce nu s-a mişcat defel.

Singura doamnă din prezidiu, lingvista Delia Novac, era mai cunoscută, căci apăruse de mai multe ori la televizor. Îşi dădea uneori cu părerea şi în privinţa campionatului nostru de fotbal, aflat de o vreme într-o criză de identitate. Doi săteni îşi dădură, uşor, coate când o văzură. După nişte ironii fine, însoţite de zâmbete către Pierre, care într-o întâlnire anterioară nu îi dăduse destulă atenţie ei, în particular, aceasta spuse că rolul femeii din România, în fotbal şi politică, este nepermis de ocultat. Continuă făcând analiza lingvistică şi etimologică a unor cuvinte, lucru care, parcă, mai alungă plictiseala unora dintre colegii ei.

Atunci un ţăran se ridică şi, dregându-şi glasul, întrebă dacă “la noi în sat se bagă gazul sau ba? Că în satul vecin s-a băgat şi cei de acolo nu mai au probleme cu lemnele“. La care şeful opoziţiei din sat se ridică şi suflând la fel de greu, dar zâmbind îngăduitor către prezidiu, spuse că Zamfir nu înţelege că pentru asta e nevoie de aprobare, şi de la Consiliul Judeţean şi de la Prefectură, unde comuniştii sunt încă la putere.

-Da, doamnă şi domnilor, strigă atunci profesorul Nicola ridicându-se din sală, masiv, cu geaca lui de

piele şi pălăria de fetru, criptocomuniştii sunt încă la putere. Şi asta din 1945. Revoluţia nu a făcut decât să le perpetueze perfid interesele. Nu ştiu un comunist care să fi renunţat la putere altfel, decât în faţa plutonului de execuţie!

-Dar fâneţele dinspre oraş, când ni se dau domnule ministru, îndrăzni alt sătean , adresându-se universitarului specialist în agricultură.

Şi grajdurile, că le foloseşte pentru vacile lui, viceprimaru' din oraş, care e uite-aşa cu Prefectu'; aici el îşi încolăci degetele arătătoare de la mâini.

Nu avem unde să ne ducem vacile!

Oaspeţii îngânduraţi, care cu frunţi încreţite încercau să priceapă despre ce era vorba, îşi mutară atenţia către noul vorbitor, un profesor de literatură, Miki Nicolaescu, ce se prezentă ca doctor universitar. Oacheş, îmbrăcat în negru, cu bretele, şi acesta fumase până atunci; curios era că ţigările apăreau miraculos în mâna lui, căci şi le scotea din buzunarul interior al hainei. În studenţie asta se chema "a palma ţigări".

Şi înainte, dar şi pe perioada cât vorbi, ochii i se mişcau cu repeziciune în toate părţile; spre colegi, sală, ferestre şi uşă.

" Cel mai mult mă mândresc cu titlul de profesor, spuse Nicolaescu. Asta mi-am dorit întotdeauna. Eu sunt profesor, doctor universitar şi ,aşa, sper să-mi închei cariera."

Sătenii reacţionară cu un, "Să trăiască!".

„ Dar ca mulţi alţii, după Revoluţie, continuă el, am simţit că este necesar să ne implicăm, noi,

intelectualii. Nu am reuşit, ca şi alţii, căci nu aveam cum să reuşim.

Şi atunci am decis că profesiunea mea este, totuşi, literatura. Cu neimplicare politică, am preluat responsabilitatea unei reviste. Mi-am dat apoi seama că am greşit. Şi am intrat iarăşi în spaţiul acesta public, nu întotdeauna imaculat. Şi ca mine, în asemenea contradicţii, se zbat toţi cei care au o meserie serioasă şi un nume consacrat. Care deci, nu fac pasul acesta pentru a parveni. Poate că mulţi am vrea să rămânem doar la masa de scris. Dar nu, nu ne putem permite acest lux. Şi această laşitate. Nu acum, când nu există o clasă politică, pe care numai noi o putem oferi. Priviţi în jur, la dezastrul opoziţiei. Havel e în palat… preşedinte, iar noi…tot în stradă."

Aici profesorul oftă, adunându-şi sprâncenele într-un mod ciudat.

„ Nu mai vreau să stau deoparte. Am stat în Revoluţie. Nu mai pot. Ajunge, spuse Nicolaescu rotindu-şi privirile de la colegii săi, la ferestre, în sală şi, înapoi, la masă. Nu am intrat în politică de plăcere. Dacă vreţi, pentru a rezista prin scris şi cultură, pe vremea aceea, noi a trebuit să facem un anumit fel de politică. Politică pe coridoarele C.C.ului. Dar fără asta, nu am fi avut literatura română, cu tot ce reprezintă ea în lume."

"Păi, să trăiască şi ea", mai făcură,slab, două voci.

„ Nu am fost membru de partid, reluă Nicolaescu, dar anumite compromisuri trebuiau făcute. Este ceva…compromisul! După el măsori maturitatea

cuiva. Trebuie să învăţăm ceva din eşecurile anterioare; cu toţii. Ca opozant îmi doresc, mai mult realism şi pragmatism, calităţi ce ne-au lipsit. Calităţi pe care, iată, le regăsesc la şeful filialei judeţene moderat opozante, domnul Rândunel Leontinescu, omul de mâine al unei societăţi normale, eliberată de inhibiţii, dar şi de naivităţi şi de un fel de idealism penibil ."

Îi făcu un semn discret lui Leontinescu şi, poate, ar mai fi continuat, dacă nu ar fi fost violent întrerupt de un tânăr din primul rând, cu puternic accent moldovenesc şi o barbă ca a lui Soljeniţîn; poetul Amariei.

"Domnule profesor, destulă vorbărie! Domne, făcu el întorcându-se spre sală, noi trebuie să preluăm puterea! Ăştia de conduc ţara, sunt nişte momâi! Nişte momâi! Vreţi s-o mai spun odată? O mai spun: nişte momâi!"

"Stai, măi Amariei, las-o oleacă mai moale", spuse alt invitat din primul rând.

Era mic, gras, şi avea o figură şireată, ce plăcu imediat ţăranilor.

"Crezi că politica aşa se face? De ce să nu ne dăm cu ei şi abia apoi, încet, încet, să le luăm locul? Măi Amariei…" şi clipi viclean din ochi către sala, care aplaudă imediat înţelepciunea asta.

-Tovarăşi…domnilor…interveni alt ţăran întorcându-se spre Nicolaescu, atunci când îl văzu pufnind în râs… Ne bagă gazul?

Multe nu se mai vorbiră, căci oaspeţii se plictisiră şi începură să caşte discret. Mi se păru chiar că îl priviră cu recunoştinţă pe Căpăţână, când acesta

mulţumind sătenilor, declară întâlnirea o reuşită. Una între altele, care vor mai fi până la câştigarea alegerilor.

Mă îndreptam spre ieşire, aşteptând într-un rând ce se formase, iar cel cu videocamera, mestecând gumă, îi spuse ziaristei că “unii din ăştia ar fi cei mai nefericiţi dacă lucrurile ar merge bine în ţară.”

III

Am plecat pe bulevardul cel mare. Preferam aglomeraţia şi forfota, străzilor liniştite, încărcate de castani. Frumoase , dar pustii şi cu multe grilaje de fier. Dincolo de care nu era nici ţipenie de om. Nu de puţine ori, am asemănat oraşul nostru cu un sat. Un sat mai mare. Dintr-un cartier mărginaş, ca acela unde locuiam, într-o jumătate de ceas ajungi în Centru.

Multe localuri sau magazine îşi schimbau destinaţia de la o lună la alta. Asta făcea ca lucrurile să fie mai interesante.

O cofetărie de pe colţ, unde odată găseai savarine gustoase, după ce o vreme ajunsese magazin de covoare, sfârşise prin a desface casete de muzică românească. Fosta librărie, singura din zonă, era farmacie, iar la aprozar găseai şi vopsele.

Pe strada care duce înspre Universitate şi parcul cel mare, am cotit în direcţia opusă. Tot fetele, care erau peste tot, dădeau mai multă atenţie modei; erau la mare trecere nişte pantofi cu tălpi imense, pentru care părinţii scoteau bani grei din buzunar.

Am ajuns în faţa vitrinei, unde o fostă colegă de liceu îşi deschisese, cu mari relaţii, un magazin de articole, oarecum sportive. Lângă o chichineaţă ce se numea "Şic Butic", ce vindea pantofi de lux. Am rămas înţepenit o vreme, neştiind dacă să intru sau nu, până când de după un maldăr de adidaşi, o mână cu multe inele îmi făcu semn să intru. Deşi începuse să se încălzească afară, fosta mea colegă avea o haină de blană şi o rochie lungă, neagră, cu dantelă jos, ce ajungea până la nişte cizme cu toc. Îmi spuse că îi e frig din cauza stresului. Că nu a avut un concediu ca lumea de când e patroană.

-Habar n-ai ce înseamnă să dai de lucru altora. De-abia după ce-mi plătesc angajatele, mă uit pe facturile telefonice.

-Ce se vinde mai bine?

-Lămpile de noapte din porţelan.

-Lămpi de noapte?

-Alea din colţ, de lângă ciorapi, îmi arătă ea. În orice caz, de când m-am privatizat, ştiu c-am ţinut-o numai în grătare. Fumez Kent…Nervii…cu aprovizionarea, de care se ocupă soţul, şi angajatele. Le ţin din scurt. Din "Doamna Nina" nu mă scot, deşi eu croiesc fustele la maşină. Vezi…în "Celebrităţi"…scrie că marea vedetă, Bambina, de la T.V., a început ca mine. Într-o garsonieră, ipotecându-şi maşina. Ce vorbesc eu de Bambina?

Uite, peste drum,…Cotârlea…a avut o camionetă de cărat marfă… Căra varză... Acum e milionar în dolari! În dolari!… Mă apuc şi de drept. La seral. De n-ar fi tremurul ăsta din stomac…uite-aşa, făcu ea, zornăindu-şi lanţurile de aur de la gât. Şi-am dat jos de pe mine, într-o lună, câteva kilograme. De-aş apuca o comandă, de la ăia, de la cantina armatei, zise ea făcându-şi o cruce mare.

Ştii ce? Ar trebui să treci şi pe la Gusti. E în atelier. N-are de umblat după produse şi sculptează. I-am dat liber.

Am ieşit în stradă trecând pe lângă casele pe care scria cu litere mari “Vila Ofelia“, “Vila Petrişor“, ”Vila Dancău“.

Un cerşetor, într-o pufoaică, într-un colţ, cu eternele picioare vârâte sub el. Cel puţin arată bine hrănit. Ca şi cei ce adună în cărucioare cartoane presate.

Cei mai mulţi îţi bat, acum, la uşă acasă: femei pământii la faţă, cu vreun copil în braţe, o expresie de sfârşeală şi ochii arzându-le în cap. Mai au ceva demnitate, ce le mai poate rămâne când uşile li se trântesc în nas, şi încearcă să-ţi vândă un simulacru de ceva: un vas, o mătură, o cârpă.

Lângă “Teatru“, mai multă lume îngrămădită pe lângă o camionetă străină. L-am întrebat pe un bătrân cu o plasă, ce se aşezase răbdător la un fel de coadă, ce se întâmpla. Acesta răspunse doar, “Ajutoare“, şi punând capăt discuţiei, se căznea să se ridice în vârful picioarelor ca să vadă mai bine. Am făcut la fel. O femeie între două vârste, franţuzoaică, poate, dădea cu o mână Biblii, iar cu

cealaltă, nişte şepci. Zâmbea silit, căci era filmată, încercând să facă faţă tuturor. Un copil handicapat ajunsese lângă ea şi aceasta îl luase în braţe, dar, ferindu-se, cumva, de el; ca şi când s-ar fi protejat de vreo boală contagioasă. Unii dintre cei ce apucaseră o Biblie şi o şapcă, îngăimau ceva ce aducea a mulţumire sau, pur şi simplu, gesticulau ca surdomuţii. Femeia răspundea la fel.

Chiar pe Centru, în faţa localului "Cucuveaua", mi-am luat un suc. La o măsuţă albă din plastic, din cele apărute în faţa mai multor restaurante de la noi, l-am găsit, degustând o votcă, pe Vancu. Îl ştiam de la ziar, unde venea cu articole extremiste, la prima vedere. Cânta la ghitară şi scria poezii. Articolele lui vehemente plăceau multora. Mi se pare că era şi într-o organizaţie de tineret, a nu ştiu cărui partid.

Avea o geacă kaki şi o şapcă din acelaşi material, de sub care îi ieşeau şuviţele de păr. Se uită la mine fix şi mă invită să iau loc. Picioarele întinse către bulevard, de parcă şi le-ar fi încălzit la foc, aveau nişte bocanci de munte, încheiaţi sus pe gambă.

-O ţară avem! spuse şi luă o înghiţitură din pahar privindu-mă cu aceeaşi încremenire.

Ce rost o fi avut şi revoluţia asta, nu ştiu! Ăştia se comportă exact ca ăia dinainte. Ce i s-a reproşat lui Ceauşescu, când l-au pus la zid… furturi, distrugerea economiei naţionale…fără probleme poate fi pus în cârca a câtorva sute de oameni politici de la noi.

Tu nu vezi că oamenii cei mai respectaţi în ţara asta sunt tâlharii tranziţiei? Ba, ai putea spune, chiar, că au ceva simpatic în ei…Când unul din ei…un

patron de fotbal, ţine o conferinţă de presă…te prăpădeşti de râs…Au culoare jigodiile…În orice caz, au ceva real, autentic, în comparaţie cu laşii "respectabili", fofilaţi prin politică…, cu toate "textele" lor… simţi că îi invidiază pe bandiţi, că le fac temenele, că în forul lor interior… îi respectă chiar… pentru că fură ca-n codru…o chestie la care ei au jinduit mereu…dar le-a lipsit curajul…pe care l-au pitit după aşa-zisa…condiţie socială…

Toţi ăştia… şi clătină din cap încet, de-au pus mâna pe ţară, cei de la putere şi ăia de vor s-o deţină… din opoziţie… găinari. Aşa s-au format şi acum nu mai pot fi altceva. Ca puii de găină ieşiţi din găoace prin incubatoare…Dacă-i scoţi în soare, se strâng laolaltă şi tremură. Slăbăturile astea din opoziţie…Îşi ascund după proteste nehotărârea şi lăcomia. Strâng liste cu semnături când nu primesc posturi.

Dădu iar din cap şi se holbă o vreme la cei ce treceau.

-S-au învăţat cu viaţa călduţă şi cu fărâmiturile ce le primeau... Acum cred că ajung la putere fără să deranjeze pe nimeni… nici pe românul de rând, nici pe canalia ajunsă sus. Ăştia de guvernează… daca-r avea o fărâmă de grandoare în ticăloşie… tot ar mai fi o şansă pentru ţară… ar putea ajunge răul ăsta mocirlos, odată, un bine…poate…s-ar chema că mai există credinţă. Un Dumnezeu, cât de mic, dar al nostru. Ăştia n-au Dumnezeu… n-au nimic. Toţi au intrat în politică ca să-şi facă buticuri. Intelectualii, mai cu seamă... Poţi să îndrepţi literatura când tu umbli după gologani? De unde or fi având atâta

şiretenie şmecherii ăştia? E caracteristica lor predominantă. După asta îi recunoşti. N-ai văzut ce alunecoşi sunt?… "Rezistenţa prin cultură"… Cum să fi făcut asemenea slugoi în travesti, de catifea, opoziţie la comunişti? De unde să avem politică? Acum, tot ei îşi fac planuri că e mai rentabil să facă pe opozanţii. Le poate pica un post prin senat, sau o ambasadă. Cel mai rentabil e să urle tare. Fac pe mironosiţele, care nu se amestecă cu bandiţii, dar cât le jinduiesc locul! Atunci când nu îi vede nimeni, sunt tot cu miloaga pe la ei. M-aş mira să nu le trimită şi felicitări…

Ăştia nu-şi vor lua niciodată lumea în cap, ca să spele vase, doar ca să-şi spele sufletele. De-asta nu mai are nici naţiunea suflet… Nu vom scăpa de ei. Au îmbătrânit urât şi nici nu se gândesc să trăiască mai adevărat. Mai trag câte un simpozion, o conferinţă, unde să ne mai aburească pe noi, şi pe ei să se mintă, că mai există. Nu cumva să-i uităm, când de fapt ei sunt de mult terminaţi. Iar acolo fac pe moderaţii şi esteţii, pentru că le e groază şi de politica adevărată. Se plâng de cultură şi de spirit…dar lor le pasă cel mai puţin de ele. Numai la bani le stă gândul… Dealtfel, nu mai pot să se salveze ca existenţe. Doar de acolo, amice, începe literatura mare şi politica mare. Destinele mari. Noi nu avem destine. Noi avem descurcăreţi.

Am vrut să întrerup potopul de vorbe, ce se abătuse asupra mea, dar am înţeles că nu aveam nici o şansă.

-Nu mai e nimic de făcut. Suntem cu desăvârşire pierduţi. Şi aşa suntem de sute de ani. Un

conducător n-am avut cu vocaţie imperialistă! Trăgeam câte un schit, după ce ne dădeam obolul. Asta era “rezistenţa prin credinţă!“ De parcă credinţa ţi-o negociezi…De ce nu ne-or fi cucerit turcii? Acum am fi fost turci…Şi lor le-o fi fost groază de noi…Boierii au fost întotdeauna buticari şi lichele. Jecmăneau gloata mai abitir decât turcii. Ştii că deveneau patrioţi şi mari creştini doar când erau ameninţaţi să fie înlocuiţi? Atunci chemau norodul prost să lupte pentru interesele lor…aşa cum azi îi adună pe la mitinguri…

Se opri căci chelnerul batjocoritor ne atrase atenţia că, “Domnul zbiară şi se aude şi în local. Patronul nu face politică şi ne roagă să fim civilizaţi“.

Vancu se întoarse ţeapăn şi rigid înspre chelner privindu-l în tăcere, drept în ochi. Acesta descumpănit, dădu din mâna în care avea şervetul a pustie, şi-şi luă tălpăşiţa.

Chiar şi după plecarea lui, amicul meu rămase o vreme pironit, cu privirea, în locul unde stătuse chelnerul. Apoi întorcându-se la fel de încet spre mine, dădu încă o dată din cap a deznădejde şi spuse, “Suntem cu desăvârşire pierduţi. De ne-ar înghiţi Europa ! ”.

Când începu să sughită, fără putinţa de a se opri, ducându-şi dosul mâinii la gură, am plecat mai departe. Uitase şi de mine.

Ziarul nostru îşi avea sediul în Piaţa Mare, lângă Palatul, albastru, al simpaticului guvernator, ce demult reprezentase o împărătească. Nu am intrat în redacţie, fiind ora la care toţi ciudaţii veneau acolo. În Piaţă, de pe dalele de piatră, privirea îţi era atrasă

până departe, pe acoperişurile caselor. Am luat-o pe lângă Primăria Veche, în cealaltă piaţă, mai mică.

De când mă ştiu, dacă treceam pe lângă gardul din fier forjat al marii biserici evanghelice, silueta de bronz a unui predicator sas, zâmbind, m-a îmbiat întotdeauna să intru.

De pe mozaicul mărunt, alb, de pe alee, ce îmi scârţâia sub paşi, am auzit şi sunetele vag picurate printre pietre, ale orgii dinăuntru. Cineva exersa, cu siguranţă, căci erau reluate, mereu, aceleaşi game. Clanţa mare şi uşa grea, ce se deschidea încet, făceau loc agheasmatarului şi unei cutii din metal negru, închisă cu lacăt, unde se puneau monezi.

M-am încadrat în culoarul îngust dintre cele două şiruri de bănci şi atent la şoaptele orgii, reverberate şi de zidurile reci, m-am aşezat undeva pe la mijloc. Tigvele şi oasele încrucişate, ce compuneau bazoreliefuri, trebuiau, bănuiesc, să te aducă înapoi la ceea ce mai rămânea dintr-o viaţă de om. Dacă, tot acolo, n-ar fi răsunat orga. Ea te purta, pe nesimţite, către ceea ce era mai mult în noi. Când atâtea învăţături ne-au educat să ne purtăm singuri grozăvia acelui sfârşit modelat în pereţi, muzica de orgă, cu nepământescul ei, rămânea singura formă de acces la altceva. De scăpare. Poate că aşa a şi fost gândită biserica asta, unde întotdeauna te pătrunde frigul.

Când mi-am coborât privirile de pe altarul unde doi sfinţi, încadraţi în şipci aurite, îşi făceau plecăciuni, am văzut că nu eram singur.

Lângă panoul unde se afişau numerele versetelor din Evanghelie, pe o bancă, dormita o

siluetă. Era un domn într-o poziţie ciudată, având capul rezemat pe banca din faţă, aşa cum mai vezi beţivi pe mesele din crâşme. Dormea sau, poate, că plângea. Era un loc bun, şi pentru una, şi pentru alta.

M-am ridicat să ies şi atunci arătarea aceea îşi făcu şi ea drum printre bănci. Avea un sacou cu petice aplicate la coate, cum se purta pe atunci, totuşi prea subţire pentru sezon. Un tip tomnatic. Între două vârste, avea ceva neplăcut de tânăr în ţinută şi figură. Neplăcut era şi orgoliul ce-şi făcea loc dintr-un trup, evident, jigărit, ce trebuie să fi suferit destule. Nu mă observă, când trecu pe lângă mine, şi nu îşi făcu nici cruce, când ieşi în lumină. ”Câţi ani o fi având… 30… 40? Greu de spus”.

Piaţa unde erau “Arhivele”, rar bătută de cineva, e cel mai pustiu şi mai paşnic loc din oraş. Toamna, e mai frumoasă, inundată de frunze şi o lumină aurie. Într-o firidă, te întâmpină chiar bustul de fier negru al unui poet, ce se întoarce din profil spre tine; părul îl are despărţit printr-o cărare pe mijloc, iar gulerul răsfrânt lasă să se vadă gâtul şi pieptul. Îţi dă impresia de încredere şi tinereţe veşnice. Când te gândeşti însă că celălalt, marele poet, amicul lui, îl găsea, mult după ce murise, plin de umori, tabieturi bătrâneşti şi oroare de gloată…

Gusti îşi avea atelierul pe lângă Sinagoga oraşului, închisă şi nepotrivit aşezată între Gară şi Staţia de Salvare. De fapt, o curte, unde, într-o casă părăginită cu un singur cat, trăia o familie cu mai mulţi copii. Pe cei mai mici dintre ei, îi întâlneam la un chioşc vecin unde se vindeau spirtoase. Ajutau la cărat cutii din carton. Când mergeam la atelierul din

spate, pe sârmă erau întinse rufe şi din camera ce era, probabil, bucătărie, cameră de zi şi dormitor, se auzea zăngănit de vase. Se părea că erau mereu la masă.

Nu întotdeauna aveam şansa să îl găsesc. Ştiam asta atunci când la uşa atelierului, aflată lângă un closet de serviciu, se găsea un lacăt şi un carneţel cu un creion ataşat, unde i se lăsau mesajele. Atunci, mă uitam la pietrele împrăştiate în dezordine prin curte, la cele câteva găini ce scormoneau în jur şi îi lăsam, de regulă, câteva rânduri.

Acum mai avea în vizită un musafir. Discutau pe îndelete, în timp ce degustau vin din pahare de plastic. Toţi artiştii pe care îi cunoşteam, îţi dădeau să bei din pahare de plastic.

-Aaaa…coane, făcu Gusti când mă văzu, descriind cercuri imaginare cu mâinile şi venind spre mine călcând apăsat. Mă bătu tare pe spate, ca şi când i-aş fi făcut o mare surpriză.

Era entuziasmat când îl vizita cineva, ceea ce părea a fi în contrast cu părul vâlvoi, trupul îndesat şi burta în formare. Dealtfel, toţi sculptorii semănau între ei.

La ţanc ai picat, continuă el. Nicicum nu mă înţeleg cu Ţompi! Cruci pentru morţi, nu mai fac!

-Lasă domnule chestiile astea, zise Ţompi, un domn ce mergea către 60 de ani, cu o barbă imensă şi fără dinţi, ce se încălzea lângă o sobă mică, în care Gusti arunca resturi de lemne.

Trebuie să te faci cunoscut în Europa. Azi o expoziţie în Germania, mâine în Ungaria şi uite-

aşa…Arată-i, domnule, ultimele lucrări…Cele din stilul “Etno“.

Gusti se îndreptă spre un raft, de unde luă câteva sculpturi, de pe care şterse praful cu pioşenie. Le puse într-o lumină mai bună şi se trase înapoi. Aduse şi alte sculpturi, dând la o parte praful, tot atât de sfios.

-Ei, ce spui, coane?

Am ezitat.

Ţompi deschise gura să spună ceva, dar se răzgândi. Aduse mâna aproape de sobă şi şi-o trase repede îndărăt.

-Coane, zise Gusti, ţi-am citit articolele şi nu-i în regulă. Nu-i în regulă.

-De ce?

-Prea te iei de toţi. Poate încasezi şi o bătaie. Zău! Nu aşa merg lucrurile. Eu sunt pe bune…cu toţi. Toate se rezolvă. Inclusiv inspiraţia…ce să mai vorbim de comenzi… O ştiu de la unchiu-meu, Dumnezeu să-l odihnească! Deschidea orice uşă cu salam de vară. Era gestionar la o cantină.

-Am o vecină pe care au băgat-o la nebuni, pentru că nu mai ajunge la cozi înaintea altora, spuse Ţompi. Noroc cu televiziunea prin cablu. Şi “Divizia A”. Supermarketul, ce mai, e locul unde se adună ultimele resturi de sens în viaţa proletarilor…Când îi vezi, în pufoaice, cum îşi îndeasă cărucioarele… Ăsta-i viitorul! Altfel…mulţi pensionari ar ajunge la balamuc. Toţi. Dar de la mezeluri…la artă…

-Ba-i exact aia, spuse Gusti, rânjind înspre mine. Salam.

-Lasă domnule salamul. Ce mai rămâne din tine, din expresia ta…,şi aici Ţompi ridică un deget în aer. Dacă o ai, şi ai dospit-o în tine... De ce or mai fi făcut foame artiştii mari?

-De proşti. Şi ăia mici au făcut foame. Nu merită. Totul se negociază. Chiar şi fesa aia, de la statueta din lemn de nuc. Arta e management. Totul e management. Viaţa e management. Dacă nu ştii asta, eşti un fel de prost cu aere…

Brâncuşi, şi el, a fost un tip orientat, care a simţit încotro bate vântul. Vă spun eu, hohoti Gusti zgomotos, decât să faci foame, mai bine te înţelegi cu un prefect. În orice caz, eu nu mai stau printre prostii de astea… Chestii moarte. Nu mai fac cruci de morţi! Am terminat. Fertig!

Îşi duse ambele mâini la gât, ca şi când s-ar fi forţat să vomite. Apoi clipind şiret din ochi către mine, se duse la un raft, de unde luă o cutie de lemn. Îşi duse degetul la buze, apoi o deschise cu aceeaşi grijă. Înăuntru erau ace şi fel de fel de alte ustensile pentru pescuit.

-Domne, zise Ţompi, ce-ar fi să facem un partid pornind de la o asociaţie de artişti, literaţi?…Oraşul ăsta e prea amorţit. Că-i brânza de vină, sau mezelurile… Să facem ceva. Nu mai putem sta deoparte…Începem cu un pahar de vin, ca aici. Stăm, discutăm… N-ar fi interesant?

Clătină încet din cap şi sorbi uşor din pahar, scărpinându-se gânditor în barbă.

Am părăsit atelierul şi m-am grăbit să ajung la redacţie, unde întârziasem destul. Nu mi-a fost dat

să ajung, căci, pe Centru, l-am întâlnit pe poetul Titi Soare.

Nu putea să nu îţi sară în ochi, înalt cum era, cu plete şi îmbrăcat într-o vestă cu foarte multe buzunare şi fermoare; o geacă gen “regizor“, sau ceva asemănător, pe care o mai văzusem la artiştii sau scenografii din Bucureşti, ce apăreau pe la mese rotunde la T.V., vorbind de Dumnezeu. Din câte îmi aduceam aminte, invariabil, aceia mestecau gumă, uitându-se scârbiţi unii la ceilalţi. Pe poet, redactor şef la revista de literatură “Poporul Nostru“, ar fi fost greu să îl evit, căci ocupa tot trotuarul, făcând paşii mari, apăsaţi, ca de ţăran.

“Ce bine că te-am întâlnit bătrâne! Voiam să te anunţ că avem o seară de poezie la Cenaclul <Lacrima>. Cineva trebuie să aducă jertfa asta“.

Se grăbea să ajungă la o tipografie privată. Tocmai ieşise cel mai recent număr din “Poporul Nostru“ şi mă luă cu el. Se opri la un cerşetor postat lângă o florărie şi, scotocindu-se prin buzunare, îi dădu o monedă. ”O obligaţie creştinească“, mă lămuri el. De aceea am şi ajuns târziu la tipografie; pe trotuar mai întâlnirăm vreo patru cerşetori. Fiecăruia dintre ei le dădu o monedă, înclinându-se. ”Valoarea umilinţei, bătrâne, am pătruns-o sub comunişti. Nu oricine ajungea redactor la <Poporul Nostru> -nu ai idee la ce mizerii se pretau .Cel din judeţeana de partid, ce răspundea de cultură, de fiecare dată când mergeam în audienţă, mă invita să stau jos, cu toate că în încăpere nu era nici un scaun“. L-am întrebat ce făcea în atare situaţe. ”Îi

răspundeam că preferam să stau în picioare“, zise Titi Soare, ridicând din umeri.

Merserăm o vreme în tăcere.

”Ştii, bătrâne, de ce merg aplecat şi ţin capul în jos?” mă întrebă poetul chiar când ajunserăm în faţa tipografiei. ”Am găsit odată un lănţişor de aur, iar altădată un ceas. Mereu găsesc câte ceva“.

“Poporul Nostru“ era tipărit şi legat într-un beci dintr-o casă particulară. Câteva fete trebăluiau pe lângă patron; un tip pipernicit, cu mustaţă, pus la costum, între două vârste, vizibil încântat de ipostaza în care l-am găsit. Una dintre ele se căznea să mute un sac de ciment. Pantofii patronului, mici şi lucioşi, aveau nişte tălpi înalte, din cauciuc. Vorbea la un telefon celular, în timp ce ne cerceta îngrijorat cu privirea.

“Spune-i că l-am terminat. Îl lichidez dacă nu-mi aduce banii. Cum? Nu există. Îi am pe toţi la mână. I-am hrănit ca pe porci. L-am lichidat! Am şi pistol”. Închise celularul, oftă, zâmbi către noi şi îşi schimbă expresia feţei. Apoi se întunecă şi urlă că afacerea era a lui. Se bătu în piept şi spuse că nimeni nu i-o va lua. După care zâmbi din nou.

“Domnule Soare, haideţi la mine în birou. Acolo am primele numere.”

Poetul luă în mână o revistă şi o răsfoi, după care o duse la nas şi spuse “Roua pământului… diamantul ce adună lumina efortului… câte sacrificii… bani, bani şi iarăşi bani“.

Celularul sună un crâmpei dintr-o serenadă de Mozart, iar patronul îl ridică să răspundă, întrebându-l pe poet “Mă credeţi că am pistol?”.

L-am însoţit în cele din urmă pe Titi Soare până la redacţia sa. Pe lângă “Universitate“, ne-am oprit în dreptul altui cerşetor. I se terminase, însă, mărunţişul, şi acesta, cu un zâmbet graţios, după ce se înclină pentru un cunoscut de pe trotuarul celălalt, îi dădu bietului om o monedă, pe care am găsit-o la mine. ”Smerenie bătrâne, smerenie“.

La intrarea în redacţie, lângă uşă, pe o tablă de alamă, era scris cu litere mici “Centrul continental de literatură <Nord-Sud>”.

La el în birou am băut vin, tot cu un pahar de plastic, dintr-o sticlă pitită sub un birou masiv, sculptat.

“Literatura, spuse, lăsându-se satisfăcut în fotoliu, e…ceva relativ“, şi mişcă o mână răsfirată, ce însemna, “aşa şi aşa“.

“Degeaba scrii şi le citeşti câtorva ciumeţi, aceiaşi din orăşelul nostru, ce stau la un rachiu sau o cafea prin crâşme. Valoarea e o chestie de relaţii. La Bucureşti. Dacă nu-i ştii pe tipii de acolo, şi pe cei din guvern…obligatoriu…eşti pierdut. Joc la două capete. Pozez în opozant… ar arăta rău să fiu cu clasa muncitoare… acum. Dar cele mai bune relaţii le am la şefii lor… Banii, de la ei, ne vin. Eu, bătrâne, am monopolul ăsta. Literarul… sunt eu. Cine vine la mine la cenaclu, şi face sluj. Încercări literare. Ce am făcut eu douăzeci de ani. Acum e rândul nostru. Al generaţiei mele. Noi suntem pe felie… Am nevoie de ăştia de aici… ca masă de manevră… De asta şi cenaclul… <Lacrima>.

Vii să scrii ceva de Cenaclu?… puţin şi bine… creştineşte. Avem nevoie de sponsori pentru revistă. Bani, bani şi iarăşi bani. E un sacrificiu".

L-am întrebat de ce nu face o cerere de finanţare la o fundaţie, pe atunci în vogă.

"Nu pot bătrâne. Am cerut o bursă pentru mine… de acolo… şi eu trebuie să trăiesc. Aş vrea însă să-l văd pe cel ce ar avea curajul să desfiinţeze câteva decenii de tradiţie adâncă, creştin românească. Mare jertfă şi, uite,… săptămâna viitoare plec în Spania. Luna viitoare…în Grecia". Zâmbi şi, uitându-se pe fereastră, se pierdu ca într-o visare spunând, "Pe urmele lui Homer… în apele albastre de unde se ridică soarele… cu degetele trandafirii…"

Atunci am fost întrerupţi de un bătrân în costum, ce intră în cameră, dintr-un fel de chilie laterală. Avea haina şifonată, gulerul cămăşii ros şi nodul demodat, imens, al cravatei, aranjat strâmb. Ţinea în mână nişte hârtii, şi-şi drese glasul de câteva ori.

"Domnule redactor şef, semnaţi-mi hârtiile cu salarii. Vă rog, cifrele într-un singur cuvânt. Legate toate, aşa trebuie".

Când poetul îşi puse nişte ochelari cu rame aurii, pentru a semna hârtiile, bătrânelul, care până atunci mă scrutase pe sub ochelari, mi se adresă.

"Dragă, nu, nu… eşti prea sigur în articolele tale. Dacă eu îţi arăt degetul cu partea asta… pe cealaltă parte nu o vezi. Lucrurile sunt mai complicate".

Mi-am adus aminte că preşedintele, aseară la televizor, arătase şi el degetul. Economistul, vădit impresionat, îl copiase.

Redactorul şef se adâncise în studierea cursului dobânzilor, la câteva bănci de la noi.

Nu aveam să mai ajung la ziarul meu. Nu era nici prima, nici ultima dată.

IV

Astăzi era anunţată o întâlnire, cu o parte a opoziţiei, la cel mai faimos restaurant din oraş. Am înţeles că toate ziarele de la noi aveau să fie prezente.

Când coboram pe trepte, la asta mă şi gândeam. Pe la parter, am dat de Mateescu, ce venea de la cumpărături, cu o plasă în mână. Mergea legănându-se şi mutându-şi greutatea, de pe un picior pe altul. Sufla greu. Bănuiesc că întâlnindu-mă, văzu în asta

o ocazie nesperată de a mai bea ceva, căci mă chemă să îmi arate pivniţa lui.

Îmi trase de câteva ori cu ochiul şi m-am gândit că aici era un mic truc. Avea astfel şi o scuză pentru nevasta lui, întotdeauna în alertă. Putea să dea vina pe mine.

În timp ce cobora cu dificultate, prin culoarul îngust şi neluminat, îmi spuse că el şi-a trăit viaţa. ”Eu am mâncat şi-am băut la viaţa mea. Şi teren am avut… adică gagici. Le duceam o ciocolată. Dar niciodată nu le-am adus în casă. Casa a fost sfântă… Ziceam că mă duc la munte după afine”.

Îşi scoase din buzunar o cheiţă mică şi, înainte de a deschide o uşă de fier, îmi trase iarăşi cu ochiul. Am înţeles că îmi face o mare favoare ducându-mă pivniţa lui.

Aceasta era, într-adevăr, ticsită cu borcane pe rafturi. Zacuscă, murături şi gemuri, de mai multe feluri. Într-un colţ era un butoi mare de plastic. Probabil, cu varză murată.

Îşi luă din cui un halat albastru, de soiul celor care se îmbrăcau în uzine. N-am înţeles de ce şi-l pusese.

“Am şi gem de zmeură… Noi n-am făcut niciodată economie la mâncare dragă. Am avut de toate… Nu m-am simţit prea bine în ultimul timp… Am exagerat cu…”, şi-mi trase cu ochiul.

“Cu afine şi zmeură o mai duc douăzeci de ani… Ca şi comunismul şi C.E.C.ul… Îmi spunea nevastă-mea, să ne scoatem banii de la C.E.C., că şi aici dispar ăia cu banii… Fugi de-aici, îi zic, de când mă ştiu avem C.E.C… ăsta-i sigur… ca şi comunismul…

ce vrea, domnu' ziarist, bagabonzii din Centru, ce tot urlă la microfoane? Că jos cutare… jos ălalalt… Pentru cine?… Am un nepot la mitinguri…

Îi spun, vezi-ţi de treabă, tu nu vezi ce figură hoaţă are ăla oacheşu, de-i merg ochii în cap repede? Ăla de l-au dat la televizor, că-i la noi în oraş".

Clătină din cap cu milă. Luă de pe raft un pahar, la care se uită în lumina becului. Îl şterse cu o cârpă şi se mai uită o dată la el. Găsi un furtun, pe care îl puse la un butoi, şi trase de câteva ori. În pahar se scurse un vin roz, sifonat, pe care mi-l întinse cu satisfacţie. L-am băut şi am dat să plec, dar mă opri ca să mai beau un pahar.

"Nu mă grăbesc să ajung acasă. Două luni mai avem până la sărbători şi deja începe curăţenia. Azi trebuie să bat covoare. Le scoate toate afară, ca să o vadă vecinii. Mie nu-mi trebuie nici vecini… nici politică… Asta-i politica". Bătu afectuos butoiul cu palma.

"Sighencea e viclean… mă crede prost… Toată viaţa s-a lipit de unul… de altul… Când vine la mine să împrumute bani… are două fete… e ca un mieluşel… câteva zile… după aia mă ia peste picior. Dar numai când sunt alţii de faţă. A trăit pe spatele lor… că toţi vor să fie lăudaţi...Dacă nu s-ar înşela pe ei, nu l-ar plăti nici pe Sighencea să-i mintă. De nu s-ar minţi… că ei sunt grozavi… ar ajunge ca mine… la asta…" şi arătă spre pahar.

"Mai bine îl beau eu. Aşa... Alcoolist!

Şi tata ne-a spus, că eram mai mulţi fraţi, <Mă copii, să nu beţi şi să nu fumaţi!>. Şi uite că toţi bem.

El m-a dat la meserie. <Să te pui bine cu şefii!>, zicea.

Şi când am primit o palmă de la maistru, am fugit înapoi la părinţi. La vaci. Dar m-am ascuns în pădure. Casa noastră era lângă pădure. La toţi ne era frică de tata".

Clatină iar din cap, cu milă de el, de mine, de Sighencea şi de toţi.

"M-am dus cu nevasta la el, să o cunoască. Atunci era slabă ca ţârul şi speriată. A luat-o de mână şi i-a spus, <Stai tată, uite aici, sus, pe perne. Nu trebuie să faci nimic>". Mateescu întinse mâinile, ca şi când ar fi fost la plajă.

"Şi tata era aşa creştin! Ţinea sărbători, mergea la biserică. Îşi făcea mereu cruce. Uite-aşa". Mateescu făcu, ţinând degetele împreunate, o cruce aşa cum fac oamenii grăbiţi, în diagonală, pe piept, şi de mai multe ori, repede.

"Eu nu prea cred în Dumnezeu. Nici cruci nu îmi fac."

M-am uitat mai atent la faţa lui buhăită, latră.

"Nu era duminică să nu îl cheme pe preot, la un pui la cuptor. Să îi explice din Biblie...

Odată,… începuse să fie bolnav… sufla greu ca mine… l-am întrebat dacă crede în rai. Ştiţi ce mi-a spus domnule ziarist? Ştiţi ce?… că <Măi băiete, ai văzut cât de adânc te bagă în pământ? Şi cât pământ galben pun pe tine? Cum să mai fie ceva după ce murim? Vezi-ţi de treabă!> …Cum vă explicaţi asta domnule ziarist, că nu trecea pe lângă o biserică, să nu îşi facă cruce?"

Aduse paharul cu vin în lumina becului.

“L-am adus la spital aici, să fie lângă mine. Mai bine îl lăsam în sud, să fi rămas de la început lângă mama”.

Se apropie de mine şi îmi spuse aproape în şoaptă.

”Oamenii de aici sunt suspecţi… Doctoriţa la care l-am dus, de la el din sat, o femeie grasă pe care se cutremura carnea când mergea pe coridoare, l-a dat afară. Deşi, de-abia sufla.

El a zâmbit trist şi s-a scărpinat în cap… că <Ce caută el aici? În loc să fi rămas acasă?> Aşa că m-am dus acasă la doctoriţă. Şi ea era venetică, tot aşa ca mine… nu pricep de ce l-a dat afară.

Am găsit-o în bucătărie. Făcea sarmale şi îndesa carnea tocată cu orez, în foi de varză. Mi-a spus că nu putea să-l primească, că avea numai şefi de partid şi de la secu’ în salon. Că de când a venit aici, a lucrat din greu să-şi facă relaţii la măcelării şi securişti. Se vedea că îi pare şi ei rău… Avea picioarele, uite-aşa de groase… şi mi-a părut şi mie rău de ea.

L-am îngropat aici. Acum câţiva ani l-am mutat. Cimitirul de la noi musteşte cu apă şi mare lucru nu rămăsese din el. L-am putut băga într-un portbagaj de maşină, într-o pungă de nailon. Pe ăsta, şi arătă paharul, şi pe suflet, pui preţ când vezi ce rămâne din noi.”

I-am dat dreptate şi am golit paharul.

“Sighencea e şmecher… dar degeaba…Nu ştie meserie!”

Când am putut să scap de el, am realizat că bătrânii te fac, vrei, nu vrei, să le asculţi poveştile. Pe cât pot, eu îi evit.

La intrarea în restaurant, vindea floricele un rănit al Revoluţiei, Oţăt.

Îl ştia tot oraşul. Şi în zilele acelea avea aceiaşi pantaloni, exagerat de evazaţi. Mătura cu ei trotuarul. O centură lată demodată, în care era prinsă cămaşa strâmtă şi un pachet de ţigări ieftine. Şi perciunii imenşi, de pe un obraz pistruiat şi roşu.

În prima zi a Revoluţiei, când Ceauşescu se mai ţinea încă la putere, şi nu era sigur deznodământul, puţini roiau prin faţa sediului Miliţiei. El era însă acolo, nervos şi agitat, înconjurat de câţiva acoliţi, adunaţi cine ştie de unde.

Aceştia se uitau cu admiraţie la cămaşa lui răsfrântă, deşi era iarnă. Cu o sticlă de vin în mână, tuna şi fulgera împotriva nedreptăţilor de tot felul.

A doua zi, după ce se anunţase, la televizoarele pe care oamenii le puseseră pe pervazul ferestrelor, că Ceauşescu fugise, imediat începuse să se tragă. Oţăt fusese împuşcat, pe când sărea gardul înspre sediul Securităţii.

Declarase printr-un ziar local că, “La început n-am simţit nimic. Apoi am văzut că mi se taie picioarele şi parcă m-ar fi lovit cineva cu un pumn grozav în spate.

Frica m-a apucat numai atunci când am auzit că gloanţele nu şuierau înfricoşător. Nici măcar ca în filme. M-am deşteptat la spital, unde toţi spuneau că prin oraş se mai trage şi că o să ne cureţe teroriştii în paturile de spital…

După ce m-am făcut bine, m-au pus pe nu ştiu ce listă şi, m-am trezit la nişte şedinţe, unde toţi urlau.

Pe mulţi nu-i văzusem în viaţa mea.

Pe unul de lângă mine l-am întrebat, <Tu unde ai fost rănit? N-are importanţă, mi-a spus el. Au zis c-or să ne dea abonamente gratuite pe troleu… Au tras în mine…tot aia e. Rănit şi pace>.

Au adus nişte directori, nu ştiu de unde, să conducă judeţul. Erau şi nişte scriitori, ce voiau să scoată un ziar şi care aveau poezii pe la ei.

Dar erau şi unii care nu spuneau nimic. Dormitau pe scaune. Ăştia deschideau din când în când câte-o pleoapă, să se asigure că totul e în ordine. Pe toţi ne-au făcut răniţi ai Revoluţiei."

V

Cel mai respectabil restaurant din oraş era plin de flori exotice, care se potriveau cu lambriurile din lemn. În centrul lui se găsea chiar o fântână arteziană, la care apa se scurgea pe pietre mărunte din marmură albă.

Clienţii erau puţini şi răsfiraţi prin toată sala.

Cei la care trebuia să ajung, erau aşezaţi la unul dintre separeurile aflate lateral, unde duceau câteva trepte.

L-am recunoscut de departe pe profesorul Miki Nicolaescu. Lângă el stătea universitarul -agronom cu mâini grăsulii, în acelaşi costum şifonat, şi sociologul cu barbă, nedespărţit de fularul său roşu. De aceeaşi parte a mesei, şi probabil tot din Bucureşti, era un domn într-un trenci şi cu o faţă pământie, ce arăta ca un câine bătut. Afişa multă demnitate, deşi, după cum îşi încreţea fruntea, cu greu pricepea ce vorbeau ceilalţi. Mai mult îi atrăgeau atenţia mâncărurile ce se consumau la alte mese.

De cealaltă parte a mesei era Rândunel Leontinescu, ce se întreţinea cu un ziarist de la noi. Era şi Vancu, stingher, în geaca lui kaki, neras şi cu părul transpirat. Stătea lângă alt tânăr, ce avea o mustaţă stufoasă. Cel cu mustaţă, cu o canadiană pe el, era îndoit pe scaun, zgribulit de frig.

Îi reprezentau, pesemne, pe tinerii din opoziţia locală. Când urcam treptele să mă aşez la masă, mi-am dat seama că şi pantofii celor de la “centru”, din capitală, erau, oarecum, vechi şi deterioraţi.

Nu mică mi-a fost mirarea, când m-am aşezat, să constat că în faţa mea apăruse, tot cu bucureştenii, un foarte cunoscut cântăreţ de muzică uşoară. Venise şi el să susţină opoziţia în provincie, fiind simpatizant de dreapta şi, într-un sens, mai cunoscut în publicul larg decât ceilalţi. Ştiam că era pescar înrăit. Se spunea că instrumentele lui de pescuit valorau zeci de milioane. Odată îl văzusem la mare într-o cămaşă înflorată, ca în Bermude, şi pe cap cu o bonetă cu panglici, rusească sau nigeriană. Şi atunci rămăsesem cu gura căscată.

Acum, până să închid gura, cântăreţul, cu un oftat, îmi oferi un autograf fără ca eu să i-l fi cerut.

La masa unde se pregătise şi un aranjament floral, patronul, fost chelner înainte de Revoluţie, tocmai prelua comanda clienţilor săi. Asculta discret şi politicos de preferinţele celor de la masă, încercând, uşor aplecat, să introducă nuanţe. Arăta ca un om de o infinită răbdare, pe care nu l-ar mai fi putut surprinde ceva. Zece schimbări de regim l-ar fi găsit tot acolo.

Şi cei cărora le împărţise liste cu meniuri, îi arătau deferenţă şi respect, ca nişte cunoscători ai puterii reale, deghizată modest; cu deosebire, cei din Bucureşti şi Leontinescu, ce era familiar cu el. Până şi domnul cu înfăţişare de câine bătut, căruia, altfel, multe îi depăşeau înţelegerea, încerca să îi intre în graţii patronului - chelner.

Singurii cărora le scăpau toate astea erau cei doi reprezentanţi ai tinerilor. Asta fie datorită vârstei, fie pentru că voiau să reia o discuţie, "vitală" pentru ei; când ceilalţi cercetau listele de meniuri, Vancu

încerca, preocupat, să-şi reformuleze nişte idei dintr-o discuţie întreruptă de sosirea chelnerului. Zgâria cu furculiţa un şerveţel de hârtie, fără să realizeze ce face.

-Să luăm o ciorbă, după coniac? De perişoare? întrebă Nicolaescu, întorcându-se spre patron, oarecum interogativ, după ce îşi dădu jos ochelarii ce erau prinşi cu două şnururi după gât. Urmând traseul şnururilor am văzut că la spate, mai jos de părul grizonat, tuns scurt, ceafa grasă îi era vălurită în câteva cute.

Chelnerul dădu din cap a aprobare.

-V-aş recomanda, totuşi, ciorbă á la grec. De porc, cu smântână şi tarhon.

-Iar felul doi… spuse Nicolaescu, punându-şi repede ochelarii şi uitându-se în pliantul cu meniuri,…ce să comandăm domnule Leontinescu?

-Eu aş lua mititei.

-Atunci, mititei, încuviinţă Nicolaescu, dându-şi iarăşi jos ochelarii şi întorcându-se spre chelner care îi luă pliantul, aşteptând comenzile celorlalţi.

-Pentru mine dragă, făcu domnul cu faţă pământie, la fel ca pentru domnul profesor Nicolaescu, dar mai puţină ciorbă şi doar trei mititei. Şi adu, dragă, apă minerală… Domnului profesor îi place cea de Borsec.

-Aveţi ciorbă de fasole boabe? întrebă sociologul uitându-se în pliant. Cu ciolan afumat?

Chelnerul îşi înclină capul.

-Şi ceapă roşie? Bun. Ciorbă de fasole pentru mine.

După ce mustăciosul ceru, “Biftec tartar”, chelnerul se pregăti să plece, căci ceilalţi nu se hotărâseră încă. La comanda fiecăruia, cel cu faţa pământie îşi încreţea fruntea, cercetând grăbit pliantul.

-Nu uitaţi pentru mine ceapa, multă ceapă, îl strigă sociologul pe patronul ce se îndepărtase.

-Aşa cum vă spuneam, zise Nicolaescu adresându-se lui Vancu, care mototolea şerveţelul, noi toţi suntem spectrele a ceea ce a fost.

Revoluţia nu a schimbat nimic. Dimpotrivă.

-Cum poate cineva să fie atât de naiv, sări agronomul cu mâinile grăsulii, să creadă că în 1989 a început democraţia ?

-Acum e deja demodat să fii democrat, făcu şi sociologul mijindu-şi ochii.

-Mă tot minunez de cât de proşti pot oamenii să fie, reluă agronomul. Până la aşa zisa Revoluţie, atâta cât a fost, aici a existat cel mai rafinat sistem de teroare pus la punct de istorie. Copiat după modelul marilor vecini de la Răsărit.

Ei bine, tinere, tot acest sistem, toată reţeaua aceea secretă, nu puteau să dispară, pur şi simplu. Ele s-au reciclat.

Şi într-un partid nou, de la comitetele sătesti până la comitetele naţionale se ia la purecat, cercetat, triat. Comitetele judeţene nu propun pe oricine… Există şi acolo oameni vigilenţi. Când toate merg cum trebuie… lucrurile… se desfăşoară într-o anumită direcţie… de la sine. Când nu, se pun beţe în roate, se provoacă dezbateri interminabile, se face scandal. Sciziuni. Au ei grijă.

Şi chiar dacă de ei trece vreun intrus, printr-o întâmplare, avem grijă noi, cei de sus. Ma-te-ma-tic, sistemul e imbatabil.

Crezi că oricine ajunge, în ţara asta, în politica mare? Acum, la modul cel mai magnific cu putinţă, se controlează ca pe vremea Odiosului, universităţi, redacţii, întreprinderi, partide, cultură… spirit.

-Tot ce mişcă-n ţara asta, întări sociologul, râul, ramul…

–Noi suntem tot de-ai lor, continuă specialistul în agricultură. De fapt suntem aceiaşi, care ne schimbăm doar "faţa", o dată la patru ani. Cel puţin, noi "ştim". Nostim este că şi cei care "nu ştiu"… tot ai lor sunt… Ha !… Şi Ceauşescu…

-Acela a fost Odiosul, cu O mare şi articulat, spuse Nicolaescu, rupând o bucată dintr-o chiflă, punându-şi nişte sare pe un ardei iute şi mestecându-le apoi gânditor.

Toţi ceilalţi au fost doar odioşi. Au intrat, mai mult sau mai puţin, în statistică.

Habar nu aveţi domnilor, făcu el adresându-se tuturor, ce savuroase erau întâlnirile conducerii Uniunii Scriitorilor cu el. Toţi tremuram, că trebuia să-i cerem, nu ştiu ce.

Un prozator, care acum are faimă de dizident, la prima întrevedere cu el, i-a căzut în genunchi. I-a strigat "Tovarăşe! Daţi-mi voie să vă ating! Ce fericită va fi mama când o să-i spun că v-am văzut! Daţi-mi cel puţin o semnătură pe cartea asta!" Şi două ore a vorbit fără întrerupere, încât l-a năucit pe Ceauşescu. Am crezut că ne împuşcă pe toţi. Când

colo, aşa de mult l-a plăcut pe nebun, că ne-a aprobat tot ce am cerut.

În sfârşit… şi mie… îndârjirea asta cu "foştii"… e stupidă şi dizgraţioasă. Nici mai mult, nici mai puţin. Ei sunt singurii care ştiu ce vor în ţara asta. Singurii profesionişti care îşi fac treaba cum trebuie …nu după ureche. Restul,…ceilalţi, se bălăcesc în sentimentalism şi idealism. Spirit gregar.

Securiştii demonstrează că sunt băieţi deştepţi, subţiri… Cu bani şi relaţii. Se descurcă. Deschişi la cap… doar ei călătoreau pe vremuri în Vest.

–În critica asta a formelor fără fond, zise timid Vancu, ar rezulta că la Europa, care e forma, e musai să ajungem prin "securişti", pentru că ei ar fi fondul. Nu cumva, prima noimă a chinuitei noastre revoluţii, a fost revenirea la Vest, cu alţii decât prin cei ce şi-au făcut un nume din aceea că ne-au ţinut departe de el? Nici eu n-am avut curaj… Dar ce a fost în decembrie, va eşua, dacă, răscolind societatea, va scoate la suprafaţă tot gunoaiele şi nu ce e autentic… În 1945 de asta a fost vorba şi uitaţi unde suntem, după o jumătate de secol…

-Ce este aia autentic? făcu Nicolaescu cu o figură fals chinuită spre comeseni, şi unde sunt valorile… că nu le văd…

E stupid, continuă Nicolaescu cu vocea lui piţigăiată, să mă lupt acum cu "foştii" .Ca şi cum, m-aş lupta cu… fatalitatea. Şi niciodată nu am fost un fatalist. Întotdeauna mi-am calculat fiecare mişcare. Ei sunt destinul, căci ei controlează politica. E ca şi cum l-aş provoca la o partidă de şah, pe un campion mondial, şi aş mai avea şi pretenţia să-l bat.

Numai un paranoic nu-şi calculează mişcările, încheie Nicolaescu zâmbind către ceilalţi. E o prostie să lupţi împotriva curentului… în politică şi chiar literatură.

Am fost atent cum bate vântul în materie de gust, ce debutanţi încep să prindă contur… Atunci am intervenit şi eu… dar fără să mă frig. Şi pe tărâm strict cultural, nu poţi să fii nou cu totul. Eşti tributar unei tradiţii. Ideile mele, să le spunem… noi… sunt structuri culturale luate din altă epocă şi plimbate peste ce e la noi. O şmecherie micuţă.

Nu am pariat pe perdanţi, căci o făcuseră alţii înaintea mea. Când intram însă în "joc", o făceam de o asemenea manieră încât, caimacul îl luam tot… Acum, în politică, sunt grozav de atent la sugestiile ce îmi vin din lumea bună a… oraşului vostru; bunăoară de la universitari şi oameni realizaţi profesional. Doar n-o să mă iau după derbedei.

-Care întâmplător au făcut Revoluţia, spuse Vancu. Cine s-a "realizat" sub comunişti şi cum se făcea asta?

-Fără cei pe care îi tot stigmatizezi, dragă, spuse domnul cu înfăţişare de câine bătut, nu se poate face politică în România de azi. Ca să intri în Parlament, să treci pragul electoral, ai nevoie de ei.

-Ce mai rămâne din Revoluţie? sări declamator Vancu către Nicolaescu.

Ce rost mai avem noi aici? Înţelesul lui 1989, dacă nu a fost o parodie şi o bătaie de joc a dracului, rezidă în aceea că a fost îndreptat împotriva fostei nomenclaturi şi securităţi. Care au fost un soi de ordin secret, gândit încă din 1917, ca să gestioneze

frica… De golul din stomac trăit atunci, de groaza aia, nu ştiu câţi or fi scăpat. Cum am scăpat… Nu ne putem regăsi şi afla pe noi înşine, câtă vreme nu ne desprindem de… asta. De… formula noastră, românească, a acestui înfricoşător troc: ne-am păstrat viaţa, dar ne-au transformat în nişte fantoşe…

-Poţi merge, colega, interveni maliţios sociologul cu ciorba de fasole, chiar mai jos în istorie.

Suntem progeniturile celei mai teribile propoziţii scrisă de o mână omenească: cea care consfinţea în morală, într-un manifest din 1848, dreptul la dictatura proletariatului. Mie mi se pare că, prin documentul ăla, bântuie orori şi ceţuri luate dintr-o dramă de-a lui Shakespeare…

Acolo, spuse, sunt deja conţinuţi Lenin, Stalin, K.G.B.ul şi ,apoi, Ceauşescu şi Securitatea română.

-Când pe ultima o mântuiţi, spuse Vancu, îi sculaţi din mormânt pe toţi ceilalţi. Care vor duhni rău, dacă nu ne găsim pe cineva… să ne ridice blestemul. Deocamdată miasmele acelea nu ne lasă să respirăm. Plutesc… şi aici… La ce s-a mai murit… în Revoluţie?

-Şi din prostie s-a murit, spuse cel cu mâinile grăsulii ridicând din umeri.

-Să nu fim prea justiţiari, zise Nicolaescu. Comunismul, în forme subtile şi elevate, va reveni. Parcă poţi să prevezi ce se va întâmpla în douăzeci de ani la noi? Eu… n-aş călca prea apăsat. Aş lăsa, cel puţin, loc de bună ziua. Nu se ştie niciodată. S-au văzut şi lucruri mai rele. Şi apoi, cine să facă la noi capitalism şi democraţie, dacă nu foştii securişti?

Nu-i păcat, după ce-au furat şi agonisit atâta, de la Revoluţie încoace, şi înainte de ea, acum să-i decapitalizăm? Să-i etatizezi? Să-i laşi fără mijloace de producţie, ca să zic aşa? Ăsta-i curat comunism, dragul meu.

Mai gândeşte-te. Procesul ăsta oricum va avea loc. Cu noi sau fără noi. E mai bine să se desfăşoare cu noi. Acum se face diferenţierea între viitoarele caste şi stări sociale. Vreau… să rămân… în elită. Am fost în ea, oarecum voalat, înainte, şi înţeleg să rămân tot acolo. Am oroare de îndatoririle sociale… de duzină. Şi comunismul şi-a avut boierii şi boieria lui. Unde mai pui, că un om deştept ştie întotdeauna că, în fond, nimeni nu e uşă de biserică.

-Problema este, reluă Vancu, că elita aceea a fost, şi este, o falsă elită. Care va târî după ea o generaţie neisprăvită şi o ţară neisprăvită.

-Alta mai bună nu avem. Aşa cum nu există manuscrise de sertar, cum se credea, înainte, că ar fi. Cu asta defilăm, încheie Nicolaescu, luminat la faţă de sosirea chelnerului cu ciorba, care îl scutea de a continua o conversaţie, ce se vedea că îi displace.

Spuse celorlalţi, "Poftă bună" şi, când îşi puse şervetul la gât, am văzut că purta aceleaşi bretele. Se apleca deasupra farfuriei atunci când ducea lingura la gură. Părea un om bine crescut.

O vreme, nimeni nu mai spuse nimic. Zgomot făcea doar tânărul cu mustaţă, care după ce-şi primi "Biftecul tartar", se luptă cu el câteve minute. Îl luă, îl tocă o dată, apoi încă o dată. După aceea îl întoarse, îl fărâmiţă şi începu iarăşi să-l toace cu furie.

Conversaţia o reluă sociologul, după ce-şi plimbă de câteva ori lingura prin fasole şi îşi mai puse nişte ulei în ceapă.

-Prea puţin s-a studiat influenţa pe care serviciile secrete au avut-o în istorie.

Secolul nostru, bunăoară, e deschis de doi informatori de-ai lui Ludendorff, Lenin şi Hitler. Şi probabil că va fi încheiat tot de niscaiva şefi de servicii secrete…

Cât despre ordine secrete… nimic nou sub soare. Partidele care au dominat secolul au fost o extensie a unor ordine secrete, puse în slujba unor idei de modelare a omenetului, redus la o bucată de plastilină. Cine nu pricepe asta e un cretin rătăcit prin politică! K.G.B.ul şi Securitatea noastră sunt conţinute în germene de Clubul Iacobin, unde delaţiunea era ridicată la rang de virtute. Comitetul Salvării Publice, căruia Marx îi ridica osanale, a creat K.G.B-ul. Vreau să spun că Lenin şi Stalin sunt produsul serviciului secret şi nu invers, deşi istoric ar părea taman pe dos… Dar ideea precede temporalul. Poliţia politică, fără de care statul comunist e de neconceput, Lenin o găseşte acolo; doar că înlocuieşte ghilotina cu glonţul în ceafă… Istoria contemporană poate fi cel mai bine explicată cercetând arhivele secrete, locul cel mai intim unde s-a plămădit socialul. Aş risca să spun în completarea celor etalate de domnul profesor Nicolaescu că… ă… scopul secret al Revoluţiei noastre a fost să consfinţească puterea Securităţii printr-un eşafodaj economic, instituţional şi politic. Rupturile, în revoluţii, sunt doar aparente. Pentru

bobor, spuse, vizibil satisfăcut de cuvântul folosit şi mijindu-şi miop ochii, se uită către ceilalţi ca să vadă efectul ideilor lui.

După cum, Revoluţia Franceză, continuă el, a definitivat ce au început Capeţienii… Numai aparent a distrus aparatul de stat şi sclavia omului modern. În fapt, a întărit-o. Urlau "Libertate. Egalitate. Fraternitate"… de parcă erau liberi, când ei erau judecaţi cu sutele. Ca şi când ar fi cineva liber în societate, în afară de cretini şi sfinţi. Libertatea e a celor care trăiesc ca jivinele, departe de oameni ,şi mănâncă rădăcini. Sau a zeilor, căci om nu poţi să fii fără carte de muncă… Erau egali când Napoleon îi aştepta după colţ? În sfârşit, erau fraterni când se pârau unii pe alţii, mai rău decât copiii la grădiniţă? Astea toate… se întâmplă şi în zilele noastre… în forme rafinate. Libertatea e o chestie… de putinţă. Zbieri după ea când ţarul e la putere, dar, odată ce l-ai dat jos, trimiţi milioane în gulag ca să nu o pierzi ca el. Sau e bună pentru coloniile americane, când trebuie să se rupă de monarhie, dar ajunge de nedorit când e vorba de mai ştiu ce socialist sud-american.

Oamenii politici cunosc natura umană mai bine decât literaţii sau filosofii. Altfel, nu ar mâna din spate gloata. Nu şi decât sfiinţii, care, în felul lor, sunt nişte tirani pentru eternul uman. Stalin începe ca seminarist...

Ei ştiu că democraţia e doar o vorbă goală, prin care îi ţii pe ceilalţi sub papuc, fără să bănuiască în ce hal sunt. Sclavia va muri numai când speţa umană va dispărea. Unde apar doi oameni, există şi

o relaţie de concurenţă şi putere. Orice om politic, consecvent cu sine, tinde spre putere. Dacă poate, spre cea absolută. Şi aşa cum orice parte vizează întregul şi un partid, cât de mărunt, vrea puterea, ca să fie totul. Ca un şarpe, care îşi înghite prada. Şi dacă nu vrea asta, nu e partid. Se cheamă că e nevolnic.

Înainte se ardea, se spânzura, se aruncau opozanţii în puşcărie. Astăzi, pentru că moravurile s-au schimbat şi trebuie să fii ipocrit, ca parlamentar îl ţii pe cel ce vrea să-ţi ia pâinea, în afara pragului electoral.

Se plângea, odată, cineva, de o eră a ticăloşilor. De parcă n-ar fi fost de la începuturi o eră a ticăloşilor. Popii sunt mai realişti decât istoricii. Cine intră în politică, ar trebui în prealabil să se popească, pentru a se lecui de iluzii.

Nu are rost să negăm o realitate. Partidele noastre vor fi controlate din acelaşi considerent şi… în timp… când oroarea de ce a fost se va mai stinge… vor ajunge asociaţii de interese. Aşa e şi normal. Nu?

-Niciodată nu aş fi intrat într-un partid ce e o simplă găselniţă a unor deştepţi, zise Vancu, cu ochii în farfurie. Pentru mine, un partid nu e partid dacă nu întrupează o credinţă. Dacă nu devine “trupul“ unei idei mari, ca o biserică, nu e altceva decât o adunătură de chioşcari. Cam… ce avem azi. Şi când nu mai au ce să prade, se risipesc pe unde pot, cu partid cu tot. Câteva aranjamente făcute în Bucureşti, cu alţi combinagii, la o masă selectă, se vor spulbera, la fel de uşor cum s-au încropit. Iar cei

tineri, ce nu au ajuns încă cinici cu totul, se vor feri oripilaţi de politică. Ştiu că sunt vorbe mari şi pot părea şi găunoase, dar pe cât de nevolnici am fost, poate, înainte, pe atât de adevărat este că, acum, stăm pe vremuri grozave. Dacă le ratăm prin calcule, ne ratăm şi noi.

Când ridică ochii spre cei din faţă, se uită la ei cu tristeţe. Dacă la primele lui vorbe bucureştenii ridicară ochii în tavan, puţin exasperaţi, căci începuseră felul doi, la sfârşit, îşi feriră uşor privirile.

-Calculezi cât calculezi, spuse şi mustăciosul, lăsându-şi deoparte biftecul, dar la o nebunie ai dreptul. O dată, cel puţin… Dacă tot calculezi… nu mai ajungi nici până la W.C.

Sociologul care îşi tampona grijuliu cu şervetul degetele, ce străluceau de grăsime, ridică sprâncenele înspre Vancu.

-Păi ce, comuniştii nu şi-au avut credinţa lor? Când erau prin ilegalitate? Dar cine face politică, şi vrea să fie ceva mai puţin făţarnic, trebuie să fie cu necesitate de dreapta, chiar dacă se pretinde de stânga. E mai onest să te declari de dreapta, căci, oricum, exerciţiul puterii sau lupta pentru ea, te rup de gloată şi te aşează peste ea. Cei de stânga ştiu foarte bine asta când îşi fac piscină, militând, de fapt, pentru ca ceilalţi să nu aibă.

Nicolaescu care se abţinuse o vreme să intervină, de data asta crezu că le e dator tuturor o explicaţie. O făcu după o uşoară grimasă.

-Voi vă mai puteţi permite să aşteptaţi. La anii mei, nu mai am timp. O să înţelegeţi mai încolo… Pe măsură ce îmbătrâneşti, dai tot mai multă importanţă

micilor plăceri ale vieţii… pe care tinereţea, ce crede că are toată viaţa înainte, le desfiinţează… Atunci par nelimitate… le ai la discreţie… O anumită vârstă biologică şi istorică îşi poate permite luxul idealismului. Nu şi cei care se apropie de final… Fireşte, dacă crezi în Dumnezeu, nu există final şi mai poţi avea idealuri, chiar bătrân… Dar oamenii care au dubii sau societăţile ce îşi pierd zeii prin sofistică… încearcă să recupereze prin hedonism…

În timpul rămas, e stupid să bat satele României. Pline de noroaie acum. Sau să-i conving eu pe alţii, de mai ştiu eu ce… credinţă. Niciodată nu am avut vreo slăbiciune pentru poeţi rupţi de foame. Nu înţeleg chestiile astea.

În mâna lui apăru, luată din buzunarul interior al hainei, o ţigară.

Şi, nu e sfârşitul lumii, spuse, dacă tineretul nostru se scârbeşte de politică. Politica maculează; e aproape un truism.

Dacă îi ferim de politică, îi ferim de Dracu. Politica e dată Dracului. Ne murdărim noi, ca să nu se mânjească ei. Ca nişte pedagogi ce suntem… Iar tineretul va învăţa din greşelile noastre.

În tot acest timp, Leontinescu se stăpânise cu greu. Vorbise în şoaptă cu celălalt jurnalist, din dreapta lui, arătând cu furie spre reprezentanţii tineretului.

Ca şi pe alţii de la masa aceea, discuţia îl plictisise. Nu avea răbdarea celorlalţi. În câteva rânduri îşi ridicase mâna ca să-l cheme pe patron, pentru a-i da o indicaţie. Avea aceeaşi borsetă în

jurul încheieturii mâinii; cea pe care o văzusem întâia oară la Sighencea.

Patronul îi aduse hârtia cu nota de plată. Simţind că venise şi momentul lui, Leontinescu după ce desfăcu fermoarul borsetei, îşi ridică o mână către cei doi tineri şi strigă, aproape, pentru a fi auzit de toţi.

-Ce tot aveţi cu "foştii", cu nu ştiu ce punct al proclamaţiei de la Timişoara, cu credinţe… Dacă vreţi să ştiţi… ca noi e mulţi. Dă şi tu mălai! şi aici îşi frecă degetele sugerând foşnetul banilor.

Cântăreţul de muzică îi întinse mâna recunoscător şi i-o scuturâ zdravăn.

-Plătesc şi benzina în judeţ, zise Leontinescu. Poţi politică fără bani? Nu poţi!

Domnule profesor Nicolaescu! Îmi permiteţi să vă informez? Am rezolvat cazarea la hotel şi mâncarea pentru zilele cât rămâneţi aici. Le-am trecut pe firmă… Ştiţi… în zilele următoare ar trebui să ne întâlnim şi la sediu… cu oamenii… vă aşteaptă.

Profesorul îşi înclină capul mulţumind uşor din vârful buzelor, întrebându-l pe Leontinescu, dacă i-ar mai putea cere un serviciu. O rezervare de încă o cameră pentru o prietenă de-a sa, o domnişoară, critic de artă plastică, ce tocmai picase la un târg de oale.

Nu era nici o problemă. Absolut nici o problemă. Putea rezerva şi zece camere. Poate domnul profesor nu ştia, dar el avea chiar ambiţia ca, prin forţa lui financiară, să poleiască în aur turlele bisericii româneşti de la noi.

Ne-am ridicat să plecăm. Domnul cu faţa bolnăvicioasă se apropie de cei doi tineri şi îi bătu cordial pe umeri.

-Lăsaţi dragilor, nu vă necăjiţi. Nu le puneţi toate la suflet. Prea le luaţi în serios. He… asta-i politica. Şi daţi-vă jos barba, mustăţile… În America toţi sunt bărbieriţi şi puşi la patru ace. Noi nu învăţăm nimic, nici de la comunişti… ce-au ştiut o politică… nici de la capitalişti.

Îşi scoase o pungă de nailon din buzunarul trenciului şi îndesă în ea bucăţile de caşcaval şi carne ce au rămas pe masă.

-Am un căţel, spuse .

Am rămas în urmă cu Leontinescu şi celălalt coleg de la ziar.

Acesta avea o chelie roşie. Ochii de un albastru spălăcit, ce te priveau de sub genele blonde, erau tulburi. Nasul julit recent putea să fie de la vreo beţie. Uneori, chiar lăsa un iz, uşor, de rachiu ordinar. La ziarul său, el răspundea de viaţa politică şi culturală a oraşului. Pe la conferinţele de presă dădea sugestii liderilor locali. Deşi fusese inginer înainte de Revoluţie (inginer-turnător la o întreprindere de armament), avea pasiunea articolelor de opinie, în care îşi dădea cu părerea despre cruciadele din sec. XIII şi despre agricultura noastră naturistă. O considera salvarea României.

Era apreciat pentru două motive. Nu lipsea în nici o duminică de la slujbele bisericeşti. Toţi credincioşii îl vedeau cum se ducea spre împărtăşanie, înaintând cu gravitate printre rânduri. Pe de altă parte, era considerat patriot adevărat. Îi ţinea la curent pe toţi,

cu toate. Ştia cine, cu cine, s-a încurcat. Avea şi talent la asta. Chiar şi la prefectură unde îşi făcuse relaţii, era văzut cu mare simpatie; ca un soi de purtător neoficial de cuvânt al ei, din presă, ce se lupta pentru "salvgardarea culturii de calitate" şi a "spiritului de castă" de acolo. Prefectura noastră punea un mare accent pe imaginea ei în presa locală.

-Vă place orezul? îl întrebă el pe Leontinescu.

-Orezul? Păi…da, cu lapte… înainte de culcare.

-Eu îl consider foarte hrănitor. Are multe calorii. Nu punem bază pe orez atâta cât ar trebui…

-Mă rog…

-Dar eu, domnule Leontinescu, numai asta mănânc în fiecare zi. Nu am bani de altceva. Avem salarii de mizerie. Mi-au suspendat telefonul şi curentul… Dacă mi-aţi găsi ceva… la dumneavoastră… la partid… pe lângă ce fac la ziar. Fără să ştie nimeni… Rămâne între noi…

Sunt de acord cu toate ideile pe care le-aţi etalat. Am găsit o concordanţă… În armată am lucrat la telefoane şi ascultam… Dumnezeule, câte puteai să auzi! Era mai interesant decât cel mai bun roman… V-aş furniza multe informaţii preţioase. Suntem în era informaţiei…

Nu găsiţi ?

VI

“Se cheamă că eşti ziarist, dacă poţi duce la bun sfârşit un raid-anchetă. Raiduri-anchete, raiduri-anchete şi, iarăşi, raiduri-anchete. Să dureze cu săptămânile. Prin întreprinderi şi uzine. Documentate… la sânge. Vorbiţi cu portarul, cu muncitorul de rând, cu şeful de la aprovizionare şi, abia după aia, cu directorul. Nu îi mai daţi drumul, ca un câine care a apucat bine…

Nu pe-aici prin birouri se face ziarul. Muncă de teren. Pe teren. Toţi.

Când noi ne anunţam un raid-anchetă… făceau toţi pe ei. Ne ţineau în băute cu zilele. Purcei de lapte şi miei la proţap. O dată ne-am trezit, desculţi, în ciorapi, într-un sat, la un primar… iarna… Nu mai ştiam ce căutam acolo. Dârdâiam ca apucaţii.”

Şeful meu de la ziar era un om uscăţiv, cu obrajii scobiţi. Îşi fuma ţigările dintr-un muştiuc de lemn. Când îl apuca tusea, se oprea greu, scuturându-se tot.

Sub birou îşi avea, de regulă, şi o sticlă cu ceva tărie.

Cum e şi normal, avea printre noi preferaţii lui. Cu ei dispărea pe la prânz la un local din apropiere, unde perora despre zilele bune când culturalizau satele. Acolo pierdea noţiunea timpului; cine, în fond, nu-şi doreşte asta? Se întâmplase în câteva rânduri, că dactilografa îi aranjase secretarului de redacţie

articolele ce urmau să apară a doua zi şi le trimisese la poligrafie. Erau zilele când bătea vântul prin redacţie.

Dacă, pentru a salva aparenţele, apăreai pe la sfârşitul programului şi îl întâlneai în uşă, cu hainele lui bătrâneşti, lui îi era mai jenă decât îţi era ţie.

De asta cred că şi spuneau, toţi, că ei stau acolo numai pentru "Nea Totan". Fapt este că majoritatea celor ce se perindaseră prin redacţie, îşi şi luaseră tălpăşiţa.

Când termina bilanţurile financiare, ieşea trântind uşa şi strigând tare că, "El nu e nici Mafalda, şi nici chiar câştigat la belciuge nu e!".

Dimineaţa asta, eram convocaţi la el în birou. Fiecare îşi propunea articolul, citind ceva pentru ca Nea Totan să îşi poată da cu părerea. Trecea de la unul la altul, întrebându-i, "Ce dai?".

Secretarul de redacţie din dreapta lui, trasa pe nişte coli de hârtie, fel de fel de chenare, ridicând câte o privire de pasăre de pradă, spre cel căruia îi venea rândul.

O colegă căreia îi spuneam "Femeia-Comisar", nu numai pentru stilul investigaţiilor, dar şi pentru geaca şi pantalonii de piele, citi din, "Vigilenţă, Luciditate, Decizie".

"[…] Şi încă se zbate. Fiara nu a fost încă total distrusă. Atenţie, deci. La fel de important este, însă, să începem munca. Muncă liberă, scăpată de incertitudinea pe mâna cui vor încăpea roadele sale. Este minunat că am trecut peste momentele când ne stăpânea frica. Acum putem relua lucrul în pace, ordine, disciplină. O disciplină firească, autoimpusă.

Avem multe, foarte multe de făcut şi nu se poate altfel. În întreprinderi munca a început să fie reluată […]“

Era şi o încheiere.

“P.S. Ieri, în drumul spre redacţie, m-a bucurat nespus imaginea străzilor pline de oameni ce se îndreptau spre locurile lor de muncă. Dar să nu uităm de vigilenţă.”

-Incisiv, scurt şi la obiect, spuse redactorul şef.

Fotograful nostru, un tip cu plete, barbă şi o geacă ce avea pe un umăr steagul american, adusese un fel de apel, de la studenţimea unei facultăţi, ”Consens naţional - Consensul forţelor creatoare“.

“[…] în aceste clipe de entuziasm general, cu întreaga noastră fiinţă şi cu toată puterea noastră tinerească, ne solidarizăm cu programul de reconstrucţie al Neamului”.

-Am, zise el, şi un anunţ, ”Vând Audi 80 Diesel, model nou, 48000km, 20000DM, inf. tel…”

Nea Totan trase un fum şi se porni să tuşească. Se opri zgomotos, într-un strănut ce îl cutremură cu totul. Scoase o batistă şi, după ce îşi şterse şi nasul, îi spuse fotografului că speriase o vânzătoare de pe Centru, când îi vârâse în nas teleobiectivul aparatului şi o ameninţase că o dă la ziar; femeia i se plânsese lui.

“Dialogul cu publicul “era o rubrică ce se încropea în redacţie, unde responsabila domeniului “Social“ aduna la taclale cârduri de pensionari. La plecare arătau mai bine.

Ea citi că, “Mai mulţi cititori, printre care şi doamna N.N. ne-au sesizat faptul că la Magazinul Alimentar de lângă Gară s-au pus în vânzare pachete cu pulpe de pui din import. Deoarece cantitatea este mare şi leafa cumpărătorilor mică, omul nu-şi permite să cumpere decât la bucată. Iată ce ne spune doamna N.N. <Am întrebat civilizat dacă sunt obligată să cumpăr un pachet, care avea o cantitate foarte mare şi mi s-a răspuns că aceasta este o întrebare tâmpită. M-a surprins lipsa de politeţe a acestei vânzătoare şi lipsa de respect faţă de clienţi>. Pe când un comerţ civilizat şi la noi? În ţările civilizate asemenea apucături sunt de neconceput.”

Într-un alt articol, ”Cine nu are bătrâni, să-şi cumpere“, un cititor ne scria că “[…] Prima la mână, ar fi chestiunea dezvăluirilor ţinând de abuzuri ale diferiţilor dumneavoastră aleşi, de furturi, de întrebuinţări de bani. Din câte ştiu, există instituţii specializate de control, care sunt îndrituite să facă investigaţii şi să tragă concluzii. Eu folosesc datele lor şi mă încred în asemenea profesionalism. Nu mă apuc să văd cine a furat doi metri cubi de cherestea“.

Eu am promis să mai dau o raită pe la sediile locale ale partidelor noastre, până să-mi dau articolul despre vizita recentă a şefilor din Capitală.

Uşa se întredeschise discret. În cadru apăru capul chel al lui Marin Botoşeanu.

-Nea Totan,… un minut… am şi eu un articol. O să-ţi placă, spuse chicotind.

Era tot cu mapa aceea plină de dosare şi hârtii, din care scoase o hârtie.

-I-am dat titlul, “Râdeţi! Pitulicea“… îmi mai trebuie un cuvânt…

Atunci intră cel care se ocupa cu mica publicitate; un tip cu o mustaţă ţigănească imensă, ce fusese angajat cu mari speranţe, că ne va face bogaţi pe toţi, peste noapte. Cineva îl recomandase, că va ridica tirajul, “exponenţial“. Nouă ne repeta mereu, că el pe ciubucuri se bazează.

-Nea Totan, strigă, îmi dai sau nu mână liberă, domne?

Nea Totan lăsă pixul şi îşi scoase ochelarii. Nu avu timp să răspundă.

-Domne, eu n-am venit aici să pierd timp. După Revoluţie, m-am luat după alţii. Am stat nopţile la discuţiile alea interminabile de la televizor… Alţii făceau bişniţă cu maşini în Iugoslavia… Eram departe.

Vând aici orice ne-ar aduce bani. Cu atâta spaţiu… vindem orice.

Am ajuns să mă cert cu secretara, domne? Că ea nu vinde chiloţi? Voi nu aveţi chiloţi pe voi? se întoarse el spre noi. Nea Totan, domne,… nu ai chiloţi?

Nea Totan dădu să-i răspundă, dar mustaţa ţigănească nu mai aşteptă. Ieşi afară trântind uşa. În secretariat, dactilografa noastră, cu panglici în păr, pentru care avea o pasiune, îi bătea ceva la maşină folcloristului Vasile Bănuţiu. El mi-a întins o mână, aranjându-şi cu cealaltă haina pe umeri, ca să nu îi cadă.

“De ce tac intelectualii?”, dictă el titlul.

Dactilografa, picior peste picior, începu să-şi legene repede un pantof roz, prevăzut şi el cu o panglică. Era semn că putea începe.

“Greu este în asemenea timpuri, de haos valoric, de nebuloasă axiologică, să-ţi angajezi structura în <ligheanul democraţiei>. Există salvarea <Universului ce alternează>, în măsura în care existentul nostru e o faţetă a infinitului creativ, în care o anume <bielă>, fixată bine în <categoria> lui ar putea-o răsturna. O erupţie a gustului estetic, o răsturnare a etosului, o implicare a lui DEUS OTIOSUS“.

-Desus Oso… şi mai cum? întrebă dactilografa legănându-şi repede piciorul.

-DEUS OTIOSUS. Cu litere mari, preciză Bănuţiu.

“O suferinţă curăţitoare, o trâmbiţă sunând din norii metafizici ori, pur şi simplu, acţiunea unei forţe fizice obscure care, inversând, să spunem, stările de agregare, ar perpetua şi actuala inerţie a intelectului nostru“.

-Stările de agregare, ar perpe… bătu dactilografa…

-…ar perpetua şi actuala inerţie a intelectului nostru.

“Lipsa valorilor şi diletantismul s-au regăsit“.

-Lipsa de diletantism s-a regăsit? întrebă dactilografa…

-Nu. Lipsa valorilor şi diletantismul s-au regăsit. Asta-i altceva.

VII

Cenaclul “Lacrima“ se reunea, cel mai adesea, în sala de conferinţe a contabililor din oraş. De aceea, o poziţie specială o căpătase în cadrul Cenaclului o contabilă; cea care rezolva întotdeauna problema sălii. Şi nu numai atât. De multe ori organiza aşa zise “serate de poezie“ sau “ceaiuri literare“ unde mulţi fomişti, cu pretenţii literare, găseau un loc unde să debiteze, una sau alta.

Aceştia, sau alţii, se refereau la ea ca la, ceea ce ar fi, “o femeie superioară”.

Vrând, nevrând, ea ajunsese o forţă printre intelectualii de la noi. A nu se pune bine cu respectiva contabilă, ar fi fost cea mai mare greşeală pentru un debutant, aflat la început de drum. Când un jurnalist relata ce mai fusese pe la “Cenaclu“ şi, dintr-un motiv sau altul, uita să îi menţioneze numele, corifeii literari din oraş îl atenţionau discret.

Până să îl cunosc şi pe soţul ei, un inginer care scria, am crezut că pomenirea ei prin gazetele locale ar fi fost de ajuns să îi satisfacă orgoliul. Dar după ce el s-a prăpădit, unii dintre intimii ei au auzit-o, uneori, spunând “Eu am fost Laurenţiu Gheorghe“.

Laurenţiu Gheorghe, frecventa şi el genul acesta de întâlniri, dar acolo era neobişnuit de tăcut. Ca şi soţia lui, dealtfel, care după ce ocupa un scaun din faţă, şi punea un picior peste alt picior, nu mai făcea

altceva decât să accepte mulţumirile de rigoare pentru sală.

Pe Laurenţiu îl ştiam mai bine de la ziar, unde, când nu aducea vreun eseu, venea, pur şi simplu, la o vorbă. Aici se simţea mai în elementul lui, căci era tentat să desfiinţeze pe oricine.

Când începuse să se simtă rău, îmi spunea, palid, că boala încerca să îl îngenuncheze, ca să nu mai poată scrie. ”Îţi dai seama ce luptă îngrozitoare duc cu abisalul? Ce drojdii metafizice am deranjat şi care, acum, încearcă să mă oprească? îmi spunea el. E o încordare teribilă”.

Mai târziu, când începuse să aibă şi dificultăţi la mers, deplasându-se prin parc, găsea doar că exagerase cam mult cu tăriile şi grătarele; ”probabil că dacă am mai multă grijă cu dieta, sigur, o să mă fac bine“.

Nu se făcuse bine şi l-am vizitat la spital, împreună cu alt amic, mai mult la îndemnul acestuia. Am făcut rău că nu mi-am ascultat instinctul, de a nu face vizite cuiva, care bănuieşte că sfârşitul îi poate fi aproape. Şi el, cu o ureche vânătă, deja, şi soţia lui, au încercat să scape cât mai repede de noi.

După ce murise, întins în sicriu, toată faţa i se făcuse vânătă.

În sala unde, acum, se ţinea Cenaclul “Lacrima“, contabila era aşezată, picior peste picior, pe un scaun. Ceilalţi participanţi stăteau, în cerc, tot pe scaune. Aproape toţi aveau sacouri şi fumau nervoşi, scuturând scrumul în cornete de hârtie.

Cel care prezida, oarecum, era poetul Titi Soare. Nu mai avea geaca aceea, “gen regizor“, ci un sacou

larg, sub care se ghicea un fel de cămaşă ţărănească, la care nasturii erau încheiaţi până sus. Când spuse de contabilă, că, datorită ei, exista "acest Cenaclu", o făcu zâmbind şi aranjându-şi părul. Avea un ceas prevăzut cu o brăţară aurie masivă, la modă în acea vreme, îndeosebi printre oamenii politici. Remarcasem acelaşi gen de brăţară şi la Nicolaescu. Îmi zâmbi şi mie când am intrat.

Literaţii de aici îşi aveau, în general, ciudăţeniile lor. Vorbind cu unul, la o bere, putea să îţi spună de altul, că "i-a furat paternitatea ideii lui literare, cu femeia răstignită de plăcere, atunci când ajunsese la orgasm". Sau că altul, an de an, "dă din coate să ia premii şi pentru bani; că şi medalia primită ar fi topit-o, dacă nu ar fi reuşit s-o vândă". Altuia i se punea în cârcă, tot de către ei, că "face pe democratul, doar că, pe vremea lui Ceauşescu, a avut grijă să şi-l ia de naş pe fostul <prim> de la partid, ca să primească o casă; iar acum nici nu mai vrea să ştie de el". În sfârşit, de cel mai "hotărât" dintre ei, se colporta că "Revoluţia o făcuse, toată, sub plapumă, cu televizorul dat la minimum".

Cu toate astea, dacă unul dintre ei ar fi fost criticat în public, chiar la un mod relativ decent, "aproape cultural", protestele tuturor ar fi ocupat prima pagină a ziarului nostru, cu săptămânile. Toţi s-ar fi indignat la modul cel mai serios. Sindicatul medicilor, al universitarilor, al contabililor şi al pensionarilor ar fi venit şi ele prin comunicate, de solidarizare şi stupoare, că "într-un oraş cultural, ca al nostru, şi-a putut cineva permite aşa ceva".

În numele aceleiaşi ”culturi“, recent, în urbea noastră, de abia se închiseseră urmele unui scandal, ”penibil“. Un funcţionar de la primărie, stângaci, redistribuise, fără să ţină cont de opinia publică, fonduri de la “cultură“, pentru astuparea unor guri de canal. Periodic, mai nimereau pe acolo copii sau pensionari neatenţi. Cel mai adesea se alegeau numai cu o sperietură grozavă. Omul îşi închipuise că asta avea prioritate, mai degrabă decât o călătorie în Vest, proiectată cu mult timp în urmă pentru o delegaţie, tot “culturală”. Din delegaţie urmau să facă parte şi câţiva ştabi locali.

Comunicatele au curs zile în şir arătându-se că, “graţie mentalităţii îmbâcsite a unui mărunt funcţionar, iarăşi am ratat şansa de a cuceri Occidentul, pentru câteva capace de canal”. Se vedea că respectivul avea o mentalitate, vădit comunistă, din moment ce îi scapă miza mare a acelei vizite, ce ar fi adus bani şi investitori. Era evident, că cineva crescut într-o ambianţă industrială, punea mai presus de Spirit, la care oricum nu avea acces, nişte fiare. Că singura noastră şansă, “în afară”, nu era şi nu putea să fie alta, decât…Cultura.

Literaţii, cel puţin, când aduceau vreun comunicat de “indignare“ sau de “solidarizare“, apăreau la redacţia noastră în grup. Intrau cu aplomb şi aruncau, aproape, pe masa lui Nea Totan hârtia.

Nici nu se punea problema, să nu intre în ediţia de a doua zi a ziarului. Nea Totan considera o cinste înregimentarea gazetei noastre sub un asemenea stindard. Tot în grup părăseau redacţia.

Discuţiile de la “Cenaclu“ mi le aduc aminte, doar, în parte. Aşa că multe dintre nuanţele şi subtilităţiile de acolo, atât de importante în literatură, le-am pierdut. Pe de altă parte, străin de literatură, de experimentele şi ezoterismul generaţiilor aşa zis “…zeciste“, pe care le găseşti studiind unele reviste contemporane, unele dintre bucăţile citite acolo, cred că nu le-am înţeles de-a dreptul. Nici nu îi cunoşteam bine pe toţi.

Un moment de ezitare a existat la început. Deşi şeful părea să fie Soare, acesta, cu eleganţă şi modestie, şi-a ţinut o vreme privirile pironite în podea. Unii îşi dregeau vocile, iar alţii îşi pipăiau manuscrisele din buzunare. Se formaseră şi mici bisericuţe unde se vorbea în şoaptă.

Soare îşi roti privirea prin sală şi, zâmbind, luă el cuvântul.

Îşi ţinea nişte foi pe genunchi, dar nu se grăbi să citească din ele. Ţinu să remarce prezenţa în mijlocul nostru a marelui prozator Dragoş Chiriţescu, aflat chiar în dreapta lui. Prozatorul era un bătrân mititel, care şi el îşi ţinea privirile în jos.

Pe stradă când mergea, cu paşi mici şi târşâiţi, având mai întotdeauna o plasă în mână, îşi ţinea privirea tot coborâtă. Citea câteodată din mers, niciodată lovindu-se de alţii. Când îşi ridica privirea, îi iscodea, curios, pe trecători, de-a valma, ca şi când ar fi vrut să verifice, dacă ei ştiau cine era el. Cel puţin asta am simţit, de fiecare dată când l-am văzut, până să îl cunosc personal. La ziar aducea un “serial“.

La el se făceau pelerinaje în toată regula, de către cei care voiau să se lanseze sau cărora le trebuia o recomandare. Nu refuza pe nimeni, deşi se mai plângea că, “pe el nu l-a recomandat nimeni şi a muncit din greu ca să-şi facă un nume“.

Avea şi ceva discipoli.

Imediat după Revoluţie suportă, totuşi, un afront greu de înţeles. La o întâlnire publică, dintr-o sală mare a oraşului, unde trebuiau să se desemneze un fel de consilieri sau de reprezentanţi locali, cineva îl propusese şi pe el. Acolo erau şi câteva sute de sindicalişti, adunaţi de prin întreprinderile oraşului. Spre stupoarea lui, aceia nu auziseră de el; atunci când începu să se lamenteze sau să se codească, târâind o voce plângăcioasă, că nu era sigur dacă creaţia îi va permite să accepte sau nu o asemenea responsabilitate, un muncitor, mai mitocan, îi spuse de la obraz că nu are decât să stea jos şi să lase pe altul.

De atunci, printre oamenii de cultură, se spunea că Dragoş Chiriţescu, scârbit, s-ar fi însingurat.

Dar Titi Soare menţionă de, “ce mare privilegiu are parte <Cenaclul>, la care prozatorul nu a lipsit niciodată, chiar dacă de impuritatea vieţii publice acesta se fereşte cu <laserul creaţiei>”.

Poetul se controlă într-un buzunar al sacoului şi spuse că, întrucât, tocmai constatase că nu îşi uitase acasă două poezii recente, le va da citire.

Din “Baia Mare, Cerul meu“ am reţinut ceva, ca o încheiere.

“…de aceea cuprins de dureri

siameze
Concentrat asupra peticului esenţei
(precum profeţii asupra rădăcinii cu 1oo.ooo de poame,
papirusul astral din nordul Indiei)
eu clamez
că asta mi-e legea:
Cerul înstelat deasupra mea
şi Baia Mare în mine!”

Din “Prinţul“ recită un fragment :
“Să fim noi oare
găleata cu resturi a universului
Un hău în care se deversează o mare de
Reziduuri cosmice?
Cele 4.500.000 de celule ale sângelui,
Ale lui Savonarola pe când păşea în deşert…”

Titi Soare îşi îndreptă privirea către fereastră şi îşi aşeză o şuviţă rebelă.

“Aş vrea să vă prezint, spuse… <un poet… fără identitate>, cum atât de potrivit se consideră pe sine. O descoperire recentă. Un suflet mare, datorită căruia, noi avem vin şi rachiu moroşan, la toate serile noastre de poezie… Dumitru Mănucu”.

Cel ce se ridică în picioare, roşind, era un pensionar îmbrăcat în frac, papion şi, culmea, cu un joben imens. Arăta ca un muncitor cumsecade. Chiar era un muncitor.

“Dumitru Mănucu, continuă Ion Soare, s-a perindat pe toate şantierele ţării. De la cele navale din Galaţi, la minele din Valea Jiului. A obţinut premii

şi distincţii la diferite festivaluri muncitoreşti. Când se întorcea de la muncă, obosit, lua în mână o carte de poezii… Poeziile lui ilustrează drama unui om simplu… din popor…"

Mănucu spuse doar că era, fără dubii, "un poet fără identitate".

Din "Hepatite", un volum de poezii aflat "în devenire", citi cel mai înrăit fumător al acelui moment; un tip cu barbă şi ochelari, care avea o şapcă de lână în cap, iar pe umăr o traistă, tot de lână, cu dungi, în care îşi ducea cărţile.

Noi îl cunoşteam sub numele de "Popa", dar era o poreclă, pentru că terminase Teologia. Nu se hirotonisise ca să ajungă, chiar, popă.

Vizita la nesfârşit redacţiile, bătând câmpii despre isihasme, făcându-şi grijuliu relaţii printre şefii lor, pe care îi ţinea de vorbă cu orele; aceia se plictiseau de moarte, dar era foarte respectuos cu ei. Prin articole se lupta cu adversarii ortodoxismului.

Poezia ce-am auzit-o se chema, parcă, "Sfâşiere", "Durere", "Strigăt", sau ceva asemănător.

"Am urlat!
O gheară imensă, cuibărită în Tăcere.
Am strigat!
Paloarea trandafirie ce vine,
Mă sfâşie fără milă.
În turnuleţul nostru
Am tăcut!
Atunci, tu m-ai înţeles."

După ce “Popa“ termină, scutură cu putere scrumul de la ţigară şi se întoarse către Dragoş Chiriţescu şi Titi Soare, aşteptând poate un comentariu.

Cum aceştia se uitau, doar, un pic răutăcioşi, peste întreaga asistenţă, o intervenţie avu Doru Ţicleanu, care etala şi aptitudini de critic literar. Tocmai îşi scosese recent o cărţulie, “Logica simţirii lirice”.

Avea o bărbuţă tăiată scurt şi ochelari.

Odată, pe Centru, îmi explicase că în cultură e imperios necesar să îţi copleşeşti interlocutorii cu multe neologisme şi obscuritate. Atunci, dispăru, un timp, ca să-şi poată înfuleca, fără să fie văzut, o plăcintă de carne. Când eram pe punctul de a pleca, apăru şi, surprins, îmi arătă degetul a dojană.

“În aceste strofe, spuse, e remarcabilă sfârtecarea fiinţială. E aici o scriitură ce ajunge în proximitatea Psalmiilor, pe care, însă, îi transcende înspre o fragilă şi perisabilă subiectivitate. O mai multă aplecare către concretul poetic ar fi fost mai benefică, poate.

Există mereu, în aceste versuri, riscul căderii într-un spaţiu care se alterează de la sine…în sine, pentru sine. Atunci ne-poeticul împroaşcă verbul, ce se re-găseşte în-afară-de-el”.

“Cred că, Doru, se grăbeşte, ca de obicei“, interveni zâmbind ironic o domnişoară veninoasă, cu o privire rea, părul creţ şi puţin adusă de spate, ce ţinea nişte hârtii în mână.

Ar fi vrut să i se dea mai multă atenţie.

“Vă rog să reţineţi că sunt lector universitar, doctorand în literatura celtică şi, istorie, pe deasupra. Ştiu cu ce eforturi remarcabile s-au adunat aceste versuri… În ele, simt certe influenţe de etos irlandez, o trăire druidică,… ceva chiar din <Finnegans Wake>…

Ce părere aveţi domnule Chiriţescu…domnule Soare? Ca o reprezentantă a sexului slab, vă cer ajutorul… vă conjur să vă implicaţi ! ”

“Toate părerile sunt pertinente”, spuse Titi Soare, trecându-şi mâna prin păr.

“Dacă toţi am fi de acord, ce rost ar mai avea <Cenaclul>? Toate părerile sunt acordabile (completabile)” spuse alt domn, ce făcea şi el figură de critic literar.

Vocea era atât de slabă, încât abia dacă i se auzea. Avea pistrui şi îşi ridica periodic ochelarii pe nas. Spuse că descoperise şi el, printr-o întâmplare, un talent autentic, ţărănesc, plin de umor, din spiţa lui Creangă… Abundă în el Bulă, bancurile lui Bulă adică, snoavele, glumele, basmele şi poveştile pline de o filosofie adâncă.

“Sandu Buicu, spuse pistruiatul cu o voce imperceptibilă, şi-a încercat puterile în psihologie şi handbal… Dar vocaţia şi-a descoperit-o, recent, în literatură. Ne va citi câteva rânduri pline de forţă, savoare, pitoresc şi culoare.”

Sandu Buicu era o matahală cu o privire flegmatică. Palmele erau imense şi făceau dovada trecutului de handbalist. Vocea era, şi ea tărăgănată, plictisită.

“Îi mulţumesc lui Flaviu Mămăligă pentru… recomandare… şi vorbele bune… Mai bine să citesc ceva… n-aş vrea să vă adorm…

<Intrai în crâşma plină de fum. Bârnele erau afumate. Ca şi mesele negre, ce miroseau a slănină. Duhnea şi a rachiu ieftin. Barmanul, cu o căciulă miţoasă pe cap, sforăia de zor.

Uşa se dădu de perete cu putere, lăsând să intre şi ninsoarea. Trei flăcăi, roşii în obraji, se îndreptară, călcând apăsat, înspre tejgheaua barului. Bătură cu pumnul în ea, ca să-l trezească pe proprietar. Acesta sări speriat şi spălă repede trei pahare.

Vrem să bem, să bem şi iar să bem, până picăm jos, strigară ei. Să bem!>”

Se opri şi se uită şăgalnic la ceilalţi.

“Extraordinar, domnule, eşti mare şi profund“, sări de pe scaun, cu o mână ridicată, poetul Emil Vornicu, cu părul creţ, grizonat, lăsat mare, de parcă ar fi avut o perucă.

“Se vede, domnule, că eşti din zona de unde se trag ai mei… Ţărani adevăraţi, cu vână de prozatori şi poeţi… Simt nămeţii şi lemnul în cuvinte… Eşti mare domnule!

Noroc cu Flaviu Mămăligă care te-a descoperit. Cine nu are un Flaviu Mămăligă, să-l cumpere!”

Se ridică şi veni în mijlocul încăperii, călcând pe vârful picioarelor, ca o domnişoară.

“Vreau să vă citesc şi eu o poezie…<Regele ce visează la nisip>…”

“Clepsidra se şterge
Albastru, roz şi mov

Diamante şi aur
Perle nesfârşite
Apa verde ce nu se mai termină…
Tu!“

Citi o nuvelă şi un poet olandez, cu ochelari eleganţi, ce aveau rame din metal.

Purta un sacou, albastru închis, sub care se ghicea o vestă. Venise la noi în ţară, întâmplător, cu nişte ajutoare, ca să i se mai reducă din impozitele afacerii. Citise o poezie la o onomastică şi, de atunci, era purtat pe la toate întâlnirile culturale. Îşi găsise repede o ţiitoare; o profesoară de română, care îi şi gătea. I se oferise chiar şi o catedră, dar erau şi unii care nu mai ştiau cum să scape de el, căci era din cale afară de politicos şi de insistent. Vorbea mult, când în franceză, când în engleză. Le “rupea“ şi în româneşte.

Hans Van Nistelroy - aşa îl chema - spuse înainte de a citi, că aici fusese copleşit să constate cât de lejer e traiul de zi cu zi. Nu îşi explica nicicum, trei lucruri: de ce nu ne vopsim casele vechi; ”poate nu aveam vopsele”. De ce, totuşi, eram o societate relativ săracă, în condiţiile în care aveam mărături atât de bune. Ultima nedumerire se referea la vin şi bere: vinul nostru era pe cât de ieftin, pe atât de bun; iar berea prea scumpă, pentru cât era de proastă. Spuse după aceea celor din “Cenaclu“, să nu fie nedumeriţi, că acesta era protocolul la ei: să destindă “atmosfera, cu fleacuri, înainte de a trece la lucruri serioase”. Într-adevăr, toţi se porniră să râdă.

Subiectul a ceea ce urma să citească, îl împrumutase de la un foarte bun amic, român; era vorba despre tăierea porcului, de către nişte ţigani, în faţa blocului. Ideea i se păru nouă, căci la ei animalele se eutanasiau, înainte de a fi sacrificate. Şi ei nu tăiau animale în faţa locuinţelor.

Porcul era neobişnuit de mare. Se poate să fi fost o scroafă.

Ieşise din scară alarmat de nişte urlete îngrozitoare. Doi ţigani trântiseră un porc în noroi, în timp ce al treilea îi dădea lovitura de graţie. Gospodina, zâmbind, ţinea un lighean alb, de email, sub jetul de sânge, ce se aduna aburind şi făcând spumă. Avea o culoare roz, de garoafă de primăvară. Grohăiturile deveniră tot mai slabe, iar ochii animalului, la început îngroziţi, iar, apoi, parcă, cerşind îndurare, rămaseră în cele din urmă ficşi.

Îi turnară celui care înjunghiase porcul un pahar mic de rachiu, ce făcea mărgeluţe. Acela dădu din cap a aprobare şi, după ce îşi şterse sângele de pe mână cu zăpadă, închină cu ceilalţi.

Mai târziu, slănina răsfrântă în lături, pe nişte ştergare pătate de sânge, îi amintiră de geniul pictural flamand, de peisajele de iarnă, în care albul şi negrul încropeau scene de ospeţe şi joc, unde roşul avea o importanţă atât de elevată.

“Cenaclul” s-ar fi încheiat, dacă nu ar mai fi apărut un personaj.

Livid. Îşi ceru scuze distrat şi căută un loc; sfârşeala din privirea ce cuprinse încăperea, îl scăpă, poate, de maliţia celorlalţi. Peticele, aplicate la sacou, mă ajutară să recunosc apariţia ciudată din

Catedrală. Pantalonii îi erau, ca şi bocancii, murdari de noroi. Arăta de parcă atunci s-ar fi trezit.

“Un individ deprimat, m-am gândit, cu nervii la pământ, care, probabil, doarme rău noaptea şi mult dimineaţa. Genul de om, pe care îl eviţi, pentru că e prea serios; nu ştie bancuri şi la petreceri păgubeşte cheful tuturor”.

Se uită absent în jur, când înţelese că ceilalţi terminaseră de citit. O luă ca pe o invitaţie şi emfatic, ca şi când ar fi sfidat ceva, îşi scoase din buzunarul sacoului nişte foi de caiet de aritmetică. La lumina neonului, obrazul neras şi sprâncenele stufoase îi adânceau ochii surpaţi, în care licări, acum, o supărătoare severitate.

Îngăimă ceva, după care se opri ca şi când ar fi căutat un alt început. Mâinile se crispară nervoase pe foi şi am aşteptat să renunţe.

“După mine, îmi şopti <Popa>, care şedea în stânga mea, ăsta e cam ciudat, dacă nu cumva ţicnit. Îl ştiu de la <Teologie>, de unde i s-a sugerat să se care.

E şi cam în vârstă pentru studenţie… Culmea, copil de popă vrednic, gospodar, dintr-un sat de la noi. Parcă, s-a transferat la Filozofie dar.şi acolo… Avea idei stranii… profesorii erau oripilaţi… Că viaţa de apoi ar fi fost prost înţeleasă… răstălmăcită… din considerente propagandistice… că Iisus n-ar fi promis aşa ceva… Cel puţin să le fi ţinut pentru el, ca noi toţi… Eu, de exemplu… şi alţi colegi… până şi un profesor… suntem convinşi că Dumnezeu e un extraterestru… o inteligenţă supraplanetară…”

N-aş putea spune dacă ceea ce s-a citit era eseu, filosofie sau literatură. Am reţinut frânturi, căci personajul era mai interesant, la prima vedere, decât producţia minţii lui, oarecum răvăşită. În câteva rânduri, atenţia mi-a fost atrasă doar de pantalonii înglodaţi sau de timbrul vocii, jos, în care cuvintele se izbeau surd de auditoriu; astfel că unele pasaje le-am scăpat cu desăvârşire.

“Aşa încât, citi el, dreptul de a ne lua viaţa sau nu, e ceva ce îi priveşte pe prinţi şi aristocraţi. Noi, aşa ceva, nu mai avem. Mai nobil mi se pare, deci, să ne întrebăm cum putem să fim fericiţi.

Căci fericirea este scopul ultim, cel mai înalt şi cel mai banal, al vieţii, deci al lumii, şi nicidecum alte prostii metafizice.

Praf a ajuns Divinul şi toate au luat-o razna, pe urmele lui; artele toate, Forma, ţăndări, ne joacă în faţa ochilor.

Atât de sus am ajuns, cu noi înşine, cocoţaţi, despuiaţi pe pietre, încât doar scrutând hăul mai putem încropi ceva; tentaţia este mare, dar nu vă aruncaţi în el, chiar dacă noua lege de aici va porni şi nu de la litaniile popilor. Murmurul viitorului, noua credinţă se va întoarce, de aceea, încă o dată, la bolboroseala fără de rost a Pitiei… Poezia e aiureală, muzica un scâncet, pictura o mâzgăleală, iar proza are tâmpiţi, pentru că e inutil să mai ai intrigă. Cui ii mai dă mâna să facă ceva, fără să-şi bată imediat joc de asta? Nu vedeţi că, speriaţi de tăcere, ne-am oprit la oracole şi demenţi?

Nu mai priviţi în beznă! De moarte frică nu vă fie! Nici numele nu i-l mai rostiţi, căci relele toate de aici

încep; de aici frica, lupta de clasă, comunismul şi televiziunea prin cablu.

Eu ajunsesem rău! La început invocăm moartea din teribilism livresc, ca la urmă să ajungă un coşmar. Mă învăţaseră să privesc moartea şi nimicul în faţă, precum aştepţi duşmanul cu fierul în mână… Ca să mă bucur apoi de ce am… Şi ajunsesem să mă îmbolnăvesc de umbra mea… În aşa hal eram, că nu puteam să mai văd pe cineva, fără să îmi închipui cum ar fi arătat în raclă, sau putrezit în pământ… O mână nu mai puteam strânge, căci o vedeam cenuşă… ochii încremeniţi…

A te gândi la moarte înseamnă să invoci viermele… îmbătrânim… ajungem carne fleşcăită şi atât.

Credeţi că din respect se-ngroapă morţii?

Nici vorbă! Ci doar pentru că ei nu mai sunt, iar noi mai suntem… Ca să uităm mai repede… Lăsaţi pe marginea drumurilor, ne-ar aduce permanent aminte… iar pentru - aducere aminte şi un ban, avem atâţia preoţi, peste tot în lume, ce şi-au făcut din groaza noastră un descântec.

Duşmanii noştri mari sunt cei ce ne mortifică, mereu trăgându-ne de mână şi aducându-ne aminte că suntem muritori; când noi, de fapt, suntem nemuritori!

Şi fii de zei, în noi cu zei! Entuziasmul asta este! Nu aţi simţit cum timpul este devorat de zeul nostru, în clipe de extaz? În fericire, hăul e înghiţit de hău, iar carnea de tămâie. Aceasta-i nemurirea, cea din clipă, ce-nghite moartea şi nu aceea în care

aşteptându-ne sfârşitul, cu viaţa de apoi în căpăţâni, noi am murit de mult! […]

Mântuirea nici nu are sens fără perisabil. Hatârul nemuririi, îl au doar cele care mor. Pentru celelalte, e o falsă problemă. Atunci, atemporalitatea, doar cu timpul cununată, înseamnă ceva. Deci, cu viaţa.

[…]

Dealtfel, şi în interpretarea cărţilor sfinte s-au făcut aceleaşi greşeli, care izvorăsc din servitute, bătrâneţe şi boală, deci din pizmă şi minciună.

Ei, dacă vor, îşi pot adjudeca, din teamă, alte vieţi în neant. Dar nu ceilalţi. Căci tinereţea fără bătrâneţe, are şi viaţă fără de moarte. Moartea îndepărtată, amânată, nu există.

Cei ce ne-au învăţat altfel, că doar întorşi spre ei în fiecare clipă, ajungem viaţa s-o iubim, ne-au atârnat în spate lepra morţii.

Femeia ce aduce viaţă, de clipă e legată prin instinct; aşa cum spiritul bărbatului, întors spre cele nevăzute, mortifică prezentul.

Ce mare slăbiciune, să rupi spiritul de trup, ideile de realitate, divinul de om şi viaţa de apoi, de viaţa de aici! Sau să legi mântuirea doar de un trup putrezit!

Nazarineanul îşi dă obolul şi salvarea celor vii.

[…]

Minciuna cea mai mare este aceea ce, cu planuri cincinale, tot amână clipa, când în prezent se-ascunde lumea.

Dacă-n trecut sau viitor, deci către vid îţi tot întorci privirea, ce poate fi mai rău, decât să îţi aştepţi salvarea de la viaţa de apoi?

Odată nu se spunea atât, <fi-vei mântuit>, cât <eşti mântuit>; <împărăţia cerurilor> nu mai trebuia aşteptată: ea venise.

Motivul mare pentru care, atunci, un tâmplar a fost ridicat pe cruce, a fost acela că a îndrăznit să susţină că Divinul şi fericirea pot să fie şi într-un om. Şi unde omul se simte fericit, este şi nemuritor.

Ce ne-ar putea împiedica, să tămâiem tot ceea ce există? Când cel mai mare miracol, pentru un muritor, e să fie părtaş la ceea ce există, ştiind că putea să nu fie nimic şi că nu e păcat mai mare decât să te înfrupţi, odată, din hău?

Ajunge să mă uit la lume, ca să tremur.

Tremur ca o frunză.

De ce să nu facem un festin neântrerupt, dar acum şi aici? Şi nu doar a celor puţini şi aleşi, care prin nobilul exerciţiu al fericirii, se pot mereu bucura; dar şi a celor mulţi, cărora doar trebuie să li se spună că sunt fericiţi.

Aşa ne vom desăvârşi, aşa vom fi nemuritori şi, în loc să aşteptăm în putreziciune să ajungem la ceruri, vom coborî cerurile la noi, buboşi de am fi, şi în zdrenţe, ca Iov. Şi suferinţa poate fi o bucurie, pentru aceia care înţeleg că, totuşi, e mai mult decât nimic.

A <lupta> cu ideea de moarte şi a nu o accepta, pur şi simplu, aşa cum nu accepţi boala, ştiind că altfel te poate cuprinde; a nu invoca moartea, a evita înmormântările, pe cei ce pun parastase şi pe profeţii care vor să ne târască lângă ea, aducându-ne aminte, înseamnă a atinge perfectiunea.

Moartea nu există, căci ea nu se trăieşte. Decât, în spaimă.

Dar atunci, de nu se teme, cel ce trăieşte, nemuritor şi fericit ajunge!

Au spus-o mulţi. Dar nu destul de mult.

De aceea, printr-o spontană şi sublimă intuiţie, toţi vor să fie fericiţi, căci către asta toate se îndreaptă.

Cei mulţi nici nu se gândesc, dacă să-şi ia viaţa, sau nu. Iar acesta este răspunsul.

Din toate aceste motive, eu, prea adesea, stau aşa, într-o prosternare, care nu mai trece. Cred că şi din cauza asta, am ajuns ce am ajuns.

Din tot sufletul, n-aş pregeta să justific toate eşecurile neamului, printr-o atare stare de <leşin>; dar mi-e teamă că nu o merită.

Restul, ca să citez un prinţ, e chiar tăcere, dar venită din plenitudinea inimii şi a clipei."

După câte îmi mai amintesc, cam asta a fost tot. Dacă nu îl omit şi pe Titi Soare care, la despărţire, mă bătu cordial pe umăr.

"Bătrâne, dacă ai vreun eseu sau ceva de genul ăsta, te aştept la revistă. Îl publicăm şi te veşnicesc. Crede-mă.

VIII

Opozanţii radicali îşi au sediul chiar în Centru.

Un parter de clădire veche, zugrăvită în verde. Vitrinele lor mari, ce trădează existenţa unor foste magazine, sunt ticsite cu anunţuri electorale. Despre Dumnezeu şi neam. Printre ele şi portrete ale vechilor lideri: cu barbişoane, veste şi costume, acum demodate.

În faţa lor se opresc, uneori, muncitori veniţi de la lucru sau pensionari cu copiii la plimbare. Silabisesc, mişcându-şi buzele, cuvintele din vitrine.

Alţii îşi iau un suc de la o ferestruică, ce se deschide din sediu. O doamnă, cu părul permanent şi o figură înţepată, ţi-l şi desface. Cei de la partid, cu mult spaţiu, avuseseră fericita idee de a transforma două camere în discotecă şi cofetărie. Aşa puteau atrage mai mult tineret.

Încăperea în care am intrat e pe post de loc de primire. Sau, mai bine zis, club de discuţii, căci e plină de fum de ţigară.

După toate aparenţele, să tot fie aici vreo duzină de bătrâni, trântiţi pe fotolii şi canapele vechi.

La cât sunt de înghesuiţi, nu e de mirare că nu oferă vreun loc noilor veniţi; iar dacă s-ar întâmpla ca vreunul să-i inoportuneze, câteva priviri indignate, vârstnice, l-ar face pe acela să îşi ia tălpăşiţa.

Unul singur se lăfăie în voie la un birou. Nu mai are pe craniu nici un fir de păr şi ţigara şi-o ţine tacticos pe o scrumieră imensă. Are bretele. Taie cu

foarfeca nişte chipuri dintr-un teanc de ziare. Gura i se strâmbă în sensul în care i se mişcă mâna.

-Ia te uită, spune el celorlalţi, şi ăştia s-au dat cu criptocomuniştii.

Ceilalţi sunt de acord. Unii, cu feţe indignate, alţii, apatici, dând din cap mai mult din reflex.

-Ia te uită, repetă cel de la birou, ridicându-şi privirea de pe alt ziar, numai 1% la pensii…

-Asta înseamnă, cam câteva zeci de lei domnule Babu, calculă unul de pe o margine de fotoliu. Are o băscuţă, balon pe el şi în mână o umbrelă mare, neagră.

-Nu ştiu de ce nu ne pun odată la zid. Să ne omoare pe toţi. Să scape de noi. Bărbăteşte. Un glonţ în inimă şi gata, domnule!

Cuvintele astea, tot ale celui de la birou, făcură impresie. Atunci intră un domn cu o cană de sticlă şi începu să ude florile. Avea nişte pantaloni largi, ce cădeau armonică peste bocanci, la spate prinşi cu bretele ce se încrucişau. Din cauza croiului, îl făceau pe cel cu apa să arate, din spate, ca un bebeluş în scutece.Până termină de udat florile, nu mai zise nimeni nimic. Se auzea doar foarfeca lui Babu.

Bocănind pe nişte tocuri înalte, îşi făcu apariţia doamna cu părul permanent ce vinde suc. Cei din cameră îşi dau coate discret.

-Nu v-aţi plătit cotizaţia nici pe luna asta, zise ea, făcând cu degetul ştrengăreşte înspre Babu.

Babu trage cu ochiul către ceilalţi.

-De unde atâţia bani? Nu aţi văzut cât ne măresc pensiile? De ne-ar lichida odată. Pe toţi pensionarii. La zid.

-Noi suntem de vină, fu de părere cel cu băscuţă şi umbrelă. Francezii de mult ar fi fost în stradă.

-Unde mai pui, reluă Babu, că pe sate am fost cu maşina şi pe benzina mea. Astea, cine mi le decontează? Era o căldură… Nici ţipenie de om… Mă învârteam în cerc în jurul căminului cultural, şi spuneam prin megafon că să se înscrie la noi… Noroc că, la întoarcere, mi-am luat nişte ştiuleţi de fiert, de pe câmp. Era veacul înaintat.

-Cine nu are bătrâni, să-i cumpere, zise altul văzând că Babu începuse iarăşi să decupeze din ziare.

-Aşa că doamnă, nu se lăsă Babu clipind şmecher din ochi spre ceilalţi, bani de cotizaţie n-am. De un suc, la cofetărie… mai vedem.

-Afurisitul, spuse doamna cu părul permanent, care după ce făcu o piruetă, ieşi energic afară, pe când ceilalţi se porniră să râdă.

Voia bună se curmă brusc doar odată cu apariţia avocatului Căpăţână şi a profesorului Mişu Nicola.

-Paşoptiştii, îi explica acesta avocatului, au fost copii de boieri. N-aveau taxe la bloc. De aia şi-au permis luxul de a fi idealişti şi de a realiza atâtea. Şefii revoluţiei noastre sunt progenituri de proletari. Dar, oricum, tot reprezentanţii elitei comuniste au luat frâiele…

Căpăţână dădu scurt din cap, semn că nu avea acuma chef de dezbateri metafizice. Dă mâna, scurt şi energic, cu toţi cei adunaţi acolo. Cred că, acuma s-a ridicat de la masă, căci în colţul gurii mai are o urmă de ou. Nu m-am putut înfrâna să nu fac speculaţii, asupra a ceea ce o fi avut la masă. Una

peste alta, chelia şi sprâncenele stufoase, îl fac să semene grozav cu Schopenhauer. Văzusem o poză de-a lui într-un dicţionar.

-Domnilor, anunţă el, trebuieşte să începem şedinţa. Avem lucruri importante de lămurit.

Câţiva se buluciră, după avocat, în camera de şedinţă, unde l-am urmat şi eu. Alţii rămăseseră în pragul uşii dintre cele două săli, aşa încât, pe tot parcursul şedinţei, am fost urmăriţi, de acolo, de câteva capete curioase.

La masă erau deja în aşteptare alte câteva persoane; Marin Botoşeanu, ce îşi sorbi dintr-o înghiţitură cafeaua, şedea lângă doctorul Căşulean. Acesta cu nasul lui mare, parcă, încerca să adulmece noutăţi. Un tânăr gras, cu obrajii roşii, probabil şeful de la tineret, ţinea procesul verbal sau se juca la un computer. Încerca să fie respectuos, deşi, îi privea pe toţi care nu erau din partidul lui, cu un fel de obrăznicie. Bătrânul cu părul alb, ce vorbea la mitinguri, se ţinea drept ca o lumânare şi, într-un fel, izolat. Bănuiesc că nici nu auzea chiar tot, căci atunci când vecinul lui – sindicalistul rotofei, cu portavoce, şi pantaloni de tercot – îi spunea ceva, bătrânul îşi ducea mâna pâlnie la ureche.

Căpăţână se aşeză în capul mesei. Am remarcat în spatele lui, pe perete, un crucifix de lemn.

-Domnilor, începe el, trebuieşte să vă felicit pentru reuşita întâlnirii ,din teritoriu, cu liderii noştri. Au rămas impresionaţi. Vreau să vă spun ceva!

Toţi aşteaptă încordaţi, în timp ce avocatului îi zvâcneşte capul în sus.

-Eu am ştiut dintotdeauna că judeţul nostru are intuiţia marilor momente! Acum a demonstrat-o, încheie el triumfător.

-V-am spus că la noi democraţia a învins, strigă bătrânul cu păr alb, izbind cu palma deschisă în masă.

-Ne-a ajutat Dumnezeu, spuse solemn Căpăţână, şi îşi făcu o cruce mare pe piept. Eu sunt credincios domnilor!

Ceilalţi îşi făcură şi ei repede cruci, dar mai mici, schiţate în pripă.

-Ne putem gândi, de pe acum, la listele de candidaţi. Trebuieşte, însă, să fim vigilenţi, cu aliaţii noştri, opozanţii moderaţi. După informaţiile noastre, sunt infiltraţi de actuala putere.

Ultimele cuvinte Căpăţână le rosteşte cu vocea scăzută, iar ochii din cadrul uşii devin mai neastâmpăraţi.

-Asta, poate să nu apară în procesul verbal, îl atenţionează avocatul pe tânărul cu obrajii roşii, ce scrie de zor cu o vădită plăcere.

-Opozanţii moderaţi, confirmă Mişu Nicola, întotdeauna au pactizat cu duşmanul.

Intră domnul Babu târându-şi picioarele şi îi dă liderului de partid o hârtie. Toţi de la masă îşi ridică privirile.

-Domnule Babu dragă! Domnule Babu dragă, fratele nu a venit cu cei de la centru…îl aşteptam, spuse Căpăţână.

Babu nu răspunde nimic, dar le aruncă celor din uşă, printre care se întoarce, o privire semnificativă.

-Unirea dă putere, clătină din cap sindicalistul. Dacă de acum ne suspectăm…

Ce diferenţă mai este între noi şi cei de la putere?

-Nici una pentru cei isteţi, râse Botoşeanu mângâindu-şi bărbuţa.

Ea există numai în capul electoratului. Iar noi suntem aici, ca să i-o vârâm şi mai bine acolo.

-Să revenim la candidaturi, tună bătrânul mitingist. Să ne înţelegem, că miticii de Bucureşti, nu au ce căuta pe listele noastre. Deşi, pe mine, mă interesează alegerile locale. La primărie.

-Poate că şi pe alţii îi interesează tot numai alegerile locale, îi zâmbi veninos Botoşeanu. La prefectură

-Cred că merit şi eu ceva, strigă bătrânul domn indignat, întorcându-se înspre Căpăţână. Am făcut şi puşcărie.

-Lăsaţi tovarăşe, şuieră Botoşeanu, ştim noi ce ştim.

Bătu cu degetul discret în dosarele lui.

-Domnule avocat, domnule avocat, se ridică şi doctorul Căşulean. Impuneţi o etică a discuţiilor.

Are mâinile împreunate către Căpăţână.

-Ruşine, într-adevăr ruşine, îşi clătină acesta capul. Ne aude lumea din stradă. Trebuieşte să ajungem la problemele importante.

Supuse la vot, dacă era cazul să se trimită comunicatul cu vizita şefilor şi la cotidianul puterii. Conveniră cu toţii că presa este importantă şi trebuie colaborat chiar şi cu cei ce le erau împotrivă. Când însă i se propuse sindicalistului să se ducă la ziar, el

spuse că i se aruncă pisica ruptă la el în ogradă. Şeful de la tineret fu de părere că, până şi ei ,sunt infiltraţi.

Se iscă, iarăşi, rumoare, atunci când se reveni la dilema, dacă vor merge la toate ziarele, sau nu, Căpăţână anunţă solemn că îşi va consulta şefii printr-un telefon.

Îşi scoase o cheiţă din buzunar şi dispăru în camera de primire, urmat de cei din cadrul uşii.

Uşa se închise. Am înţeles că telefonul era încuiat, de când, într-o lună, nota de plată ajunsese astronomică. Nu era foarte clar, dar se pare că la o întrunire a tinerilor opozanţi radicali, se dăduseră telefoane deocheate.

Eu m-am strecurat afară. În prag, mai-mai, să mă lovesc de doamna cu permanent.

"Afurisitul" spuse, referindu-se, pesemne, tot la Babu şi se îndreptă, bocănind din tocurile înalte, către cofetărie.

IX

Toate luminile erau aprinse la opozanţii moderaţi. M-am apropiat de sediul lor cu un sentiment de uşurare; se lăsase seara şi, odată cu ea, un frig tăios ce te pătrundea până la oase.

Un parter aveau şi ei, dar de bloc, recent construit. Nu departe de morgă, pe o stradă asaltată de camioane turceşti imense, ce făceau curse internaţionale şi un zgomot infernal. În ciuda promisiunilor din fiecare an, centura ocolitoare a oraşului, nici măcar nu începuse.

În stânga lor era, parcă, o farmacie, iar în dreapta o prăvălioară de articole sanitas. Nu departe, peste drum, un fel de autoservire-crâşmă, de unde ajungeau la opozanţii moderaţi zăngănit de vase şi voci de oameni.

Când am deschis uşa, câţiva cheflii de acolo se făceau auziţi până la sediu.

“Aşa-i românul

Când se veseleşte

Aşa-i românul…”

O lălăiau tot aşa.

Îmi iese în întâmpinare o doamnă mică şi durdulie, ce se ridică de la un birou, care imită o piesă de mobilier sculptat. Pe el, într-o vază de sticlă, trei garoafe albe.

“Vin toţi, spune ea exaltată. Trebuie să sosească din moment în moment”.

Dincolo, nelipsita masă de şedinţe, acoperită cu o broderie ţărănească şi vreo trei vaze de flori. Tot

garoafe. Stixuri, covrigei şi alune. E evident că cei adunaţi în jurul mesei, aşteaptă de ceva vreme.

E aici Rândunel Leontinescu care, după ce se uită la ceas îngrijorat, îmi întinde mâna ceremonios. Sunt doi domni medici; unul mai în vârstă, cu o bărbuţă tăiată corect şi altul, tânăr, tot cu barbă şi un nas cam alungit. O doamnă medic, care îşi plimbă o privire otrăvită peste toţi. Cu deosebire, aversiunea i se îndreaptă către altă doamnă, cu o pălărie imensă, ce tronează în faţa ei zâmbind. Nu ştie nimeni de ce zâmbeşte, dar pălăria mare îl incomodează teribil şi pe medicul bătrân ce, se vede, cu greu îşi potoleşte furia.

"Credeam, spuse el la un moment dat, că astăzi a fost invitată doar conducerea judeţeană."

Era vizată, evident, doamna cu pălărie. Aceasta, tot zâmbind, spuse că auzise că vine lume bună de la Bucureşti. Şi că, dacă democraţia nu ajunsese o vorbă goală, şi în Revoluţie nu s-a murit de pomană, ea nu va pleca de acolo.

Medicul în vârstă, îmbufnat, nu mai spune nimic.

Din partea organizaţiei de tineret sunt acolo Vancu, "Popa" şi Emil Vornicu.

Vancu îşi aruncase neglijent şapca pe masă. Citea indiferent dintr-un ziar naţional, fără să se sinchisească prea mult de ceilalţi.

"Popa" îşi ţinea şapca de lână pe cap. Traista de lână, din faţă, părea burduşită de cărţi. Fuma serios, trimiţând rotocoale de fum în încăperea rece.

Emil Vornicu se apleca ba spre unul, ba spre altul, şoptindu-le ceva. Avea nişte ochelari, imenşi, de soare. Când Leontinescu ieşise până la

secretară, să vadă dacă nu venise cineva, Vornicu spuse “Să dea bani la poeţii adevăraţi!”. Numai “Popa”, însă, îl aprobase.

Am mai recunoscut un individ, oarecum, obscur, căruia i se spunea “Porcarul”, pentru că era tehnician la o fermă de porci.

Se plimba de la un partid la altul, după ce îşi dădea demisii răsunătoare. Ca atare, era văzut pe la toate şedinţele de alegeri. Cel mai mult s-ar fi vrut la opozanţii radicali, dar aceia se debarasaseră repede de el. Aşa mi-l închipuiam eu pe Marat, căci faţa îi era brăzdată de cicatrici, rămase mai mult ca sigur, de la o boală din copilărie.

Nimeni nu spunea nimic, dar se vedea că frigul îi pătrunsese pe toţi, căci începuseră să se zgribulească şi să caşte.

-Totuşi, e prea de tot, rupse tăcerea doamna doctor. Îi aşteptăm de trei ore. Un pic de respect.

-Aşa e, spuse şi Leontinescu încruntându-se la ceas, unde or fi stând atât? Să nu uităm că e mulţi cei care îi asaltează, la tot pasul.

Se uită la feţele acre ale celorlalţi. Numai doamna cu pălărie, ce se ţinea impecabil pe scaun, îşi păstra zâmbetul. Ceilalţi, în pardesie, se adunaseră şi mai mult.

-Nu ţin pe nimeni cu forţa aici, continuă Leontinescu.

Se schiţă un fel de “Vai de mine, se poate?”

-Nu ne mai faci, dragă, încă o cafea? o întrebă tot el pe secretară. Şi mai adu o limonadă. Îşi deschise borseta din jurul mâinii şi din câteva bancnote alese una.

-Vezi, să fie “Cola” autentică.

Iarăşi nu mai spune nimeni, nimic. Se aude doar Vancu, răsfoind ziarul.

-Am rămas siderat, încearcă să rupă tăcerea medicul tânăr. Săptămâna trecută l-am avut internat pe marele matematician… Îl ştiţi, Voinovici. A murit, dar m-a dezamăgit. Nu m-am aşteptat.

Are vocea uşor fonfănită.

-Ce s-a întâmplat domnule doctor? întreabă “Popa.”

Ceilalţi, în sfârşit, se smulg din amorţeală. Ridică privirile curioşi.

-I-a cerut unui prieten, ce sta cu el, să-i aducă o sticlă de coniac. De necrezut. Cu câteva zile înainte de a muri. Repet. Am rămas siderat. Aşteptam mai multă responsabilitate…

-Totuşi, mare om domnule, e de părere Leontinescu. E adevărat, un pic mai multă demnitate în faţa morţii…

Toţi tac, dar Leontinescu îşi aduce aminte de ceva. Îşi desface borseta şi îi dă medicului bătrân o hârtiuţă.

-Ne ajutaţi cu ştampila? Se apropie alegerile.

Se întoarce cu tot corpul.

-Trebuie să ne gândim la liste. S-ar putea să fie comune cu ale opozanţilor radicali. Deşi, dân punctul meu de vedere, mai bine eram singuri.

Se apropie de ceilalţi ca şi când ar vrea să le spună ceva important. Vornicu îşi lipeşte capul de al lui.

-Am auzit că ar fi infiltraţi de putere, şopteşte Leontinescu. Oricum, trebuie să ne gândim şi la tineri. Să promovăm tineretul.

-Dar şi noi suntem tineri, remarcă doamna cu privire otrăvită. Tinereţea… e mai mult… o stare de spirit.

Medicul bătrân o aprobă. Ia hârtia şi se uită peste ea.

-Nici o problemă, răspunse el.

După care, aducându-şi aminte de ceva, se caută în buzunare, îşi găseşte ochelarii şi scuzându-se faţă de ceilalţi, cu un, "Scuzaţi, scleroza", mai cercetează o dată hârtia.

Atunci uşa se întredeschide ezitant şi toţi cred că cei aşteptaţi au venit. În cadrul ei nu apar, însă, decât ochelarii lui Flaviu Mămăligă. Spune cu o voce slabă şi tremurândă ceva, din care nu înţeleg nimic. Părea că în clipa următoare va izbucni în plâns. Voia să ştie dacă el şi Doru Ţicleanu pot participa şi ei.

Leontinescu le face semn să intre.

Intră amândoi. Cercetează un moment care ar fi locurile mai bune, ca să nu fie marginalizaţi. Se trântesc acolo şi îi privesc pe ceilalţi, vag, batjocoritor. Încep şi ei să caşte.

-Nu vă supăraţi, nu se mai poate stăpâni doamna doctor, e chiar prea de tot.

Taman atunci, uşa se deschide iarăşi. E un bătrân stafidit, palid, cu o mapă. Sprijinit, într-un fel mai mult moral, de un braţ, de secretară, care anunţă o nouă înscriere în partid. Şi-a plătit şi cotizaţia.

“Aş vrea să lupt şi eu, cumva, împotriva criptocomunismului,” spune el.

I se mulţumeşte. E condus apoi afară.

Din ceva agitaţie, ce se aude în camera secretarei, se pare că musafirii au ajuns.

Este Miki Nicolaescu, împreună cu celebrul cântăreţ de muzică uşoară, şi o domnişoară mică, subţirică, blondă şi afectată. Toţi au pe ei nişte impermeabile negre, ude, semn că afară a început să plouă serios.

M-am întrebat, unde o mai văzusem pe duduia blondă. Mi-am amintit că avea la televizor, la o oră târzie, o emisiune de “Senzoriale”, “Tendinţe” sau “Megasemne”. Ceva de genul ăsta.

Invita cu preponderenţă actori. Am avut întotdeauna impresia că încearcă, disperată, să-şi facă relaţii pentru a intra în “crema” Capitalei.

Mă amuza, mai cu seamă, modul cum deschidea emisiunea; proaspăt coafată, relativ decoltată, într-un roşu ţipător, era luată de camera de vederi din faţă, lateral-stânga, lateral-dreapta, spate. Asta pe un fond de muzică de jazz, ce îţi dădea fiori. Totul era foarte postmodern.

Miki Nicolaescu îşi ceru scuze pentru întârziere şi dă mâna cu toţi cei prezenţi, aplecându-se respectuos. Cu Leontinescu se aplecă mai mult şi este chiar mai respectuos. Doamna cu pălărie imensă îi dă o mână să îi fie sărutată. Cu cealaltă scoate dintr-o plasă un buchet de flori. Îl oferă cu graţie.

“Mersi”, spune profesorul, şi îşi scoate impermeabilul după care îi prezintă pe cei ce

veniseră cu el. Cântăreţul urma să se ocupe de imaginea partidului. Avea deja experienţa imaginii lui.

“După părerea mea, ni se adresă jovial cântăreţul, revoluţie în adevăratul sens al cuvântului a avut loc în muzică, jurnalism şi pescuit. Numai aici s-a spart gheaţa.” De altfel, cu asta, şi ca jurnalist, eram perfect de acord.

-Imaginea se plăteşte scump astăzi, zâmbeşte Nicolaescu.

Şi de bani avem nevoie… Poate că ar trebui găsiţi oameni cu bani. Nu am ştiut să fac bani. Dar vă pot sugera o mie de căi în a-i cheltui… Nu puteţi atrage nişte oameni cu bani?

Leontinescu anunţă că ştie el nişte afacerişti. Prieteni. Merg chiar împreună la un club, aşa ca în Occident.

Nicolaescu se uită cu tâlc la cântăreţ şi la domnişoara care-l însoţea. Ceva de genul, ”Ei, da. Acum fac politică, nu glumă”.

Şi aceştia îi întorc o privire semnificativă.

Toţi se uită cu înţeles, unii la alţii, şi îşi iau o postură mai relaxată.

Mai puţin Vancu. După cum îl priveşte de încruntat pe profesor, îmi dau seama că venise, poate, “afumat” la şedinţă. Are un aer “băţos”. Intervine peste capul celorlalţi.

-Douăzeci de milioane de români, de dimineaţa până pun capul pe pernă, se dau de ceasul morţii cu aceeaşi problemă: cum să facă bani. Nu ne spuneţi nici o noutate. Numai că nu se plâng atât. Ba mai mult, dacă aţi merge pe sate, aţi vedea că îşi

muncesc peticul de pământ, pentru nimic, cu mai multă onoare ca noi…

Miki Nicolaescu se întunecă. Poate că regreta că mai călcase pe acolo. Oricum, din punctul lui de vedere, nu mai avea nici o importanţă. Cu o replică, însă, se simţea dator faţă de ceilalţi. Se voia, de bine, de rău, lider.

-Cu opinii de astea, spuse după ce îşi aprinse o ţigară, şi vrem să luăm puterea… Partid de trei lulele…

Cred că ultima remarcă îi scăpă fără voie, căci întoarse o privire grăbită spre cântăreţ şi domnişoara blondă.

-Partid de trei lulele, oameni de trei lulele, soartă de trei lulele, zise Vancu. Uitaţi-vă numai la noi, aici… Nu ştii dacă să plângi, sau să râzi. Cei mai buni dintre noi, dacă ar încăpea în speţa mediocrilor inteligenţi …

Toţi făţarnicii au pus mâna pe sufletul românesc!

-Grea ţară! rânji, înspre Vancu, "Porcarul".

-Nu şi pentru securişti şi copii de securişti, i-o întoarse acesta. Aţi distrus o generaţie.

Spunând asta, se întoarse către "culţii" partidului.

Vă ascundeţi după aere scrobite, lipsa de scrupule şi impostura. Vă repugnă cei ca mine şi când îi întâlniţi, îi catalogaţi ca nepoliticoşi, necivilizaţi…

Suntem singurii care vă mai pun oglinda în faţă. Numai grosolănia mai are o şansă să le distrugă naivilor, ce aşteptau cu sufletul la gură salvarea de la voi, iluziile…Ororile îndurate prin puşcării de elita românească au fost îngrozitoare. Dar şi generaţia

mea, care nu s-a cărat, a fost supusă unei “puşcării morale”. Ca şi poporul ăsta aflat mereu sub asediu… Ăsta-i românul. Nu poate duce un gând până la capăt, aşa cum nu duce o alianţă până la capăt. Se plâng de hoţi, dar dacă nu furi, te cataloghează imediat de prost… Când te gândeşti şi la ăştia de pe sate… Se duc la alegeri deşi ,ele nu înseamnă nimic, trucate dinainte. Trişorii te lasă să priveşti meciul din tribune… Şi chiar să te bucuri… Dar nu cumva să vrei să intri pe teren… Şi ţăranii sunt fericiţi când o mână de ticăloşi televizaţi le vizitează satul. Nu-i nimic de făcut, decât să te apuce o tristeţe iremediabilă! Şi să faci foame. De ne-am topi în Europa… Ce vă uitaţi la mine, ca la urs? Nu sunt destul de delicat?

Păi, dacă încercăm să vedem ce îi uneşte pe toţi politicienii de la noi, ce găsim? Vă spun eu: absenţa oricărui ideal, credinţe sau naivităţi. Ei îşi spun, “Praful de s-ar alege de ţara asta, că noi suntem mai importanţi decât ea“. Pot să jefuiască sălbatic pentru că electoratul, în starea în care se află, mai crede în ceva… Au ajuns un ţarc de oi pe mâna sălbăticiunilor…

-Eu nu sunt politician. Eu sunt om politic, îl corectă Leontinescu.

-Pe dracu om politic, zise Vancu, uitându-se la ploaia ce şiroia pe geam. De unde atâţia oameni politici?

O să ajungeţi la sapă de lemn în politică. Iar în timp, tot acolo, în cultură. Încă le mai puteţi arunca praf în ochi amărâţilor, care au fost prea îndobitociţi

ca să îşi dea seama… Ca să faci politică mare, sau cultură mare… îţi trebuie eroism domnule!

Vancu îşi prinse capul în mâini şi rămase aşa câteva clipe. Până când, se vede că străfulgerat de o idee, se ridică, îşi dădu scaunul la o parte şi sprijinit cu o mână de perete, începu să se descheie la şireturi.

Ceilalţi se uitau consternaţi la el.

Îşi scoase ghetele murdare şi le puse pe masă.

-Domnilor, în pofida multor opinii, eu consider mila o trăire cât se poate de elevată. Pe care o încearcă doar cei puternici… pătrunşi de adevărata mândrie.

Apoi, în ciorapi, deschise uşa şi se pierdu în noapte şi ploaie.

A fost singura dată când l-am văzut pe Miki Nicolaescu trist. Îşi însoţi oftatul cu ciudatul desen curios al sprâncenelor. Dar îşi reveni repede, ca cineva pentru care astea erau fleacuri. Se poate să-şi fi amintit că era aşteptat la o masă bine stropită, cu o conversaţie inteligentă, unde se putea lăsa şi cu niscaiva donaţii.

Am observat că era şi singura dată când nu îşi "palmă" ţigările. Puse pachetul pe masă. Asta îi dădu ceva curaj şi "Popei", ce întinse o mână spre pachet.

"Pot să comit, ca să zic aşa?" întrebă el, cu umilinţă în glas, pentru că-şi permitea să fie familiar; dar simţea că, într-un atare moment, gestul lui avea o tentă de solidarizare cu Nicolaescu. Îi arăta, cu alte cuvinte, că are curaj.

-Domnule Nicolaescu, zise Leontinescu, nu vă faceţi griji. Asta nu se va mai întâmpla. Vă scap eu de poetaşii ăştia de trei lulele.

-Nu credeţi că ar trebui să ne facem, toţi, un examen psihologic? întrebă ,serios, Vornicu, de după ochelarii de soare.

-Hai măi Miki, îl rugă domnişoara blondă, hai să ne cărăm de aici. Dă-i dracului…

Era nervoasă, căci se aşteptase la altfel de atenţii, decât la simple pupături de mâini, în vizitele ei de provincie.

Văzuse o expoziţie de icoane şi bătuse nişte apropouri, de damă bine educată, ca să-şi facă rost de o atenţie. Muzeografa îi tăie scurt apetitul, ironizând-o chiar, pentru asemenea apucături.

Ştiţi, se corectă ea către Leontinescu, noi la Bucureşti, în cercul nostru de prieteni, aşa ne înjurăm.

-Nu pot… nu se face… ce vrei să îmi pierd oamenii din teritoriu? îi întoarse Nicolaescu o grimasă.

-Domnule profesor, spuse roşu de indignare medicul bătrân, întâlnirea a fost foarte prost pregătită. Noi, şi arătă spre ceilalţi doi medici, nu am fost consultaţi defel. Ce caută, bunăoară, matracuca asta, aici? Arătă spre doamna cu pălărie.

Care, însă, îl strivi cu un zâmbet dispreţuitor, fără să dea vreun semn că ar avea de gând să plece.

Un moment de destindere veni tot de la bătrânul doctor. Scuzându-se de scleroză, îi înmână lui Nicolaescu un manuscris, unde compusese nişte poezii. Voia să îi cunoască acestuia opinia.

Ora era târzie, iar eu chiar m-am gândit să plec. Leontinescu la biroul secretarei gesticula nervos.

Am putut auzi şi câteva înjurături. Secretara îl întrebă doar dacă poate, ea, lua biroul acasă, în cazul în care partidul avea să se desfiinţeze. Aşa cum ea înţelesese din scandalul acela.

Încercând să evit bălţile adunate în trotuar, aproape îngheţat, mi-am spus că de scandaluri nu e scutită o familie; ce să mai aştepţi de la nişte partide care vor să ia puterea?

X

Mă uit la un tablou cu părinţii mei. Din acelea înrămate, ce se făceau demult; de obicei, după nuntă.

E prost retuşat, căci capetele îmi apar prea mari, în comparaţie cu umerii de care sunt ridicol agăţate. Dar tata e într-un costum închis la culoare şi o cravată albastră. Mama coafată şi cu mărgele, deşi nu îmi aduc aminte să o fi văzut vreodată cu aşa ceva.

Am văzut şi prin alte case tablouri de genul ăsta şi, peste tot, fotograful încerca să exagereze un pic. Îşi flata clienţii, ridicându-le ceea ce înţelegea el prin condiţie socială.

Ultima dată, l-am văzut pe tata zâmbind straniu în zbatere de lumânare.

Ca şi când ar fi vrut să-mi spună că acolo unde se găsea, atunci, era mai bine. Incomparabil mai bine. Ceva de genul, ”Uite, poţi să nu mă crezi dacă vrei. Tu întotdeauna ai fost căpos. Dar nu poţi să îţi închipui ce e aici”.

Adevărul este că rar cădeam de acord. Îşi avea ciudăţeniile lui. Era plecat de la ţară şi muncea într-o întreprindere ca un fel de maistru, deşi nu era în stare să bată un cui. Era de ajuns să te uiţi la mâinile lui, ca să înţelegi asta. Până şi siguranţele în casă le schimba mama.

Toată viaţa i-a fost o încurcătură, ca şi timpul în care s-a pierdut.

Pentru că industria era atunci totul, părinţii lui l-au trimis de mic la o şcoală profesională. Deşi, după capul meu, ar fi fost mai potrivit de învăţător, sau de altceva.

De exemplu, îi plăcea să aducă vorba de Kogălniceanu. La asta trebuie să fi contribuit, nu în ultimul rând, imaginea lui, mai mult decât ceea ce scrisese; marţială, de profesor cu frunte înaltă, ochelari şi barbişon. Căci mă îndoiesc că ar fi citit ceva de el.

Dar îl adora pe Alecsandri, pentru tabieturile lui; ”cel mai relaxat, mai olimpian între oamenii noştri publici”. Pe moldoveni, dealtfel, prin boierismul lor, îi aşeza deasupra celor ridicaţi în alte provincii. Revoluţionarii moldoveni aveau “clasă”, faţă de “crisparea” celor din Muntenia sau “ţărănismul greoi” al celor din Ardeal.

Într-adevăr, mare lucru este să nu te minţi. Dar mare lucru poate să fie şi să te minţi. Doar pentru a continua.

Tata putea suporta şicanări sau insulte fără să riposteze în nici un fel. Fie din toleranţă, fie din slăbiciune.

Până azi nu mi-am găsit răspunsul la întrebarea, în ce măsură ai dreptul să nu te ratezi.

Să trăieşti, fără să vrei să te justifici sau fără să ripostezi, trebuie să fie greu. Fără să impuţi nimănui, nimic. Dacă pentru a rămâne în jocul vieţii şi a nu le face altora mizerii, e preferabil să te apuci de băut, ei bine, asta e discutabil până la Dumnezeu.

Spre sfârşit, când ştia că e bolnav, vorbea tot mai puţin. Era primăvară şi ajunsese îngrozitor de slab.

Oasele feţei, mai cu seamă, erau nefiresc ieşite în afară. Dormea pe o canapea, în camera unde a şi murit. Avea şi coşmaruri. Apărea de acolo scăldat în transpiraţie şi mai putea să îmi zâmbească, înţelegând că, deja, nu îl mai pot înţelege. De fapt, nimeni nu mai poate pricepe o umbră ce se scurge pe lângă ziduri. Impresia asta mi-a făcut-o, când l-am văzut, odată, de departe, târându-se, în lumina puternică, pe o stradă plină de lume. Când venea de afară, după o plimbare, îşi atârna haina în cuier, cu o oboseală a gesturilor şi a cuvintelor, de data asta, puţine

Înainte să moară, visase că în faţa casei bunicior plouase şi se făcuse o groapă plină cu apă. Când visa apă, ne amintea că i se va întâmpla ceva rău. După cum, dacă visa ţigani era de părere că o să îi meargă bine.

E ceva bun şi în scările de bloc. Mortul nu e singur, chiar dacă, strict vorbind, el nu mai e. E vegheat mereu de cineva. Prieten sau străin, afectat sau indiferent. Deşi şi astea sunt relative. Poate şi de aceea, cineva îmi spunea că cel mai bine trebuie să te ai cu vecinii. Mai bine decât cu rudele.

Chiar dacă mortul e la etaj, de pe o cruce de lemn lăsată sub scări, afli cine a murit, când s-a născut şi când a decedat. Apoi vecinii stau stingheri, adunaţi pe scară, peste tot, printre coroane de flori. Vecinii de care până ieri, te luai din cauza taxelor. Vorbesc în şoaptă.

Copilăria mi-am risipit-o prin asemenea colţuri de bloc şi de cartier.

Tot cu gânduri de astea, mi-am adus aminte de cel de la cenaclul “Lacrima”, care citise acolo, că noi ar trebui să ne umplem mintea cu altele; pentru că moartea nu ar exista.

M-am uitat pe geam afară. Se însera şi am plecat să îl caut.

Aflasem că locuia la un cămin studenţesc. O clădire galbenă, cu patru etaje, în forma unui L imens. Arăta ca o cazarmă, cu geamuri la stradă, la care studenţii îşi puneau iarna mâncarea, iar vara rufele la uscat.

La intrare, de după un geam de sticlă, un portar îi scruta, mai mult sau mai puţin blazat, pe cei ce intrau. De pe culoarul ce se deschidea imediat la dreapta, venea un miros puternic de mâncare.

Cei de la filozofie erau cazaţi la etajul II. La numărul 37 am bătut în uşă. O voce mi-a spus să intru.

Într-o cameră mare, cu un tavan înalt, am putut distinge la lumina slabă o siluetă în fundul încăperii. Erau vreo şapte sau opt paturi, ce lăsau un culoar îngust între ele. Un perete era aproape în întregime “tapetat” cu afişe mari, ce făceau reclamă la filme. Pe cele mai multe le văzusem, aşa că am rămas câteva clipe în faţa lor.

Persoana din spate veni prietenoasă către mine, cu mâna întinsă. I-am spus pe cine caut.

“A…, făcu el derutat, pe Andrei“.

Nu arăta a student. Avea un început puternic de chelie şi o bărbie avântată, de om cu ambiţii; genul care, întotdeauna, e proaspăt bărbierit. Era îmbrăcat îngrijit şi patul lui avea pătura întinsă ca la armată.

La capul patului avea lipit un poster mare, cu Eminescu din perioada studiilor de la Viena.

Tocmai îşi lustruia nişte cizme, ca de cow-boy, ce arătau noi şi pe care le puse oftând deoparte.

“Uite, îmi arătă el cu mâna, acolo lângă uşă e patul lui. Dar nu doarme întotdeauna aici. Dumnezeu ştie pe unde îşi face veacul… S-ar putea să îl găseşti la cantină… sau la <Bardezi>”.

<Bardezi> era, aşa cum îi spunea şi numele, un bar de zi, unde se aduna boema oraşului.

“Stă aici, într-un fel, pentru că îl tolerăm… continuă el. Şi avem patul ăla liber… Câteodată şi mâncare. Şi eu am o vârstă… dar nu am avut posibilităţile lui. Părinţii nu m-au putut întreţine şi de mic am muncit… Liceul la seral… dimineaţa pe şantier. Am căpătat deprinderi bune… Mereu mă rog de ăştia să facem şi noi odată curat… arată ca la porci”.

Într-adevăr în cameră duhnea puternic a ceapă. Aceasta era risipită pe o masă, printre coji uscate de pâine şi bucăţi gălbui de slănină, care începuseră să se râncezească.

“Mă interesează mai mult poezia. Am câştigat un concurs muncitoresc, cu premii… Atunci mi-am descoperit vocaţia… Fac filozofie pentru profunzime… Cine ştie? Şcoala-i bună, cum spunea cineva, dacă nu o iei prea mult în serios. La primul seminar credeam că vorbim de chestii importante… mi-au împuiat capul cu epistemologi neostângişti, de care n-am auzit în viaţa mea… se dădeau de ceasul morţii, dacă metodologia cunoaşterii lor este idealist obiectivă sau idealist subiectivă…

Mă uitam la ceilalţi ca să mă lămuresc dacă joacă teatru, îşi bat joc… Cei mai tari îşi serveau printre dinţi argumente şi ironii… parcă s-ar fi urât de moarte, pentru problema definirii unui pozitivist argentinian ca perspectivist…

M-am lămurit la următorul seminar, când au devenit psihologizanţi… de dragul profesorului… Se urau la fel de tare… Mai târziu, la fel,... erau fenomenologi…"

Făcu o pauză lungă, încercând să ghicească în ce ape mă scăldam. Se uită la ceas.

"Andrei ar putea acum să fie la cantină… Rămâne întotdeauna mâncare… Îşi iau şi ei acasă. Dar la o oră după ce-ai mâncat, te apucă o foame năprasnică.

Aici stă din mila noastră… Mănâncă pe unde poate… nu scrie nimic, nu publică nimic… Stă cu zilele în pat, cu ochii pironiţi în tavan… îmbrăcat şi încălţat, printre cearşafurile alea jegoase.

O fi un tip oral… Am auzit că ar fi ţinut într-o vreme un cenaclu… N-am văzut un rând scris de el…"

Coborî vocea.

"Ziceau unii că n-ar fi exclus să fie spion…De-al americanilor."

Am coborât şi eu vocea.

"De ce de-al americanilor?"

"Ăştia-s ăi mai hoţi…"

"Păi, ar mai sta aici? N-ar trebui să aibă ceva mai mulţi bani?", am întrebat eu cu vocea şi mai scăzută.

"E! Parcă poţi să ştii!"

La plecare mi-a strâns iarâşi mâna. Pe când îşi ridica cizmele în lumină ca să le mai verifice, îmi strigă, înainte să închid uşa, că s-ar putea să-l găsesc şi la biblioteca mare, unde se mai uita după studente.

L-am găsit la cantină, aşteptând la o coadă formată din studenţi, pe lângă o bară groasă din metal lucios.

Mi-a fost uşor să îl abordez, căci şi el mă fixa cu privirea, încercând să realizeze unde mă mai văzuse.

I-am spus că îl ascultasem la Cenaclul “Lacrima”.

Dădu uşor din mână a lehamite.

-Dar te-am văzut şi în Catedrală, mă grăbii eu, bucuros că mi-am adus aminte. Eşti evanghelic?

Amuzat de întrebare, faţa i se înseninã.

-Nu. Deşi, mă cred mai religios decât mitropolitul. Tocmai pentru că nu sunt. Aşa cum crezi tu… Ghici ghicitoarea mea!

Se întoarse spre mine râzând.

Cred că arătam nedumerit, căci el se simţi dator să divagheze printre tot felul de consideraţii, spun eu, livreşti.

-Nu sunt evanghelic, nici ortodox sau romano-catolic. Principala provocare a creştinismului sau a oricărei spiritualităţi de aiurea, va fi aceea a reconcilierii cu toate doctrinele de salvare; prezente sau edificate vreodată de mesianici. Şi aici includ până şi nihilismul care, despuiat de tradiţii, în măsura în care te pune faţă în faţă cu omul ”gol”, omul în genere, te aduce aproape de religiozitatea autentică. E bizar cum oameni inteligenţi pot admite fără

rezerve că Dumnezeu poate fi evanghelic, catolic sau mahomedan. Cine ajunge fanatic în a susţine un Dumnezeu anume, sau o religie anume, o ideologie, a şi pierdut Divinul… şi pe Om…

Cel mai mult la evanghelii mă fascinează subtilitatea şi simplitatea prin care cu detaşare de orice trecut sau educaţie, se face trimitere la omul cel mai universal cu putinţă; unde se află şi lăcaşul Divinului. Cei care l-au considerat pe Dumnezeu mai ciopârţit, mai particular, mai potrivit pentru o anumită dietă, să spunem, l-au şi răstignit. Dar el ar fi putut predica la fel de bine şi pe Lună sau în altă galaxie. Atunci l-ar fi crucificat pământenii. Cu siguranţă.

Mi-am adus aminte, atunci, de momentul acela spectral de la Cenaclu. De sfârşeala ce o avea când apăruse, iar apoi de patosul pus în divagaţiile lui. I-am privit faţa cu şi mai multă atenţie. Sprâncenele stufoase şi aerul bătrânicios venit de la ele, trebuie să-l fi dezavantajat, printre toţi tinerii ăştia, mai mult decât tabieturile.

E de meditat, continuă el, dacă prin popimea sau intelectualii de astăzi, ceea ce cam tot aia e până la urmă, se poate ajunge la Dumnezeul mileniului. Cel adunat din tremurul şi slăbiciunea resimţită în faţa faptului că există, ce există. Poate că tot din pustie se va încropi Dumnezeu şi profetul său. Dacă nu gândeşti aşa… ajungi să îl dai afară pe creştinul ortodox din biserica greco-catolică. Ori îl cotonogeşti pe greco-catolic în puşcărie, pentru că te închini la forţele de producţie. S-au hăituit pentru modalităţi secundare, de organizare şi adăpare de la Divin. Sau pentru că au legiferat feluri diferite de

ingurgitare ale Divinului. Dar astea au dus la moduri opuse de adulmecare ale realului… Şi asta a fost până la urmă totul. Poate, s-a întâmplat aşa pentru că preoţii, or fi fost geloşi unii pe alţii; ca nişte vanitoşi directori de reviste de literatură, şi-au făcut ”tendinţe” şi cenacluri. Partide. Popii care au pus mâna pe cuvânt, au pus mâna pe idealitate şi, pentru totdeauna, pe om.

La începuturile statului, putem suspecta că regii au fost la origine paznicii cuvântului; şi, dacă nu ei, atunci, acoliţii lor.

Se opri un moment şi se uită la mine, de data asta încruntat. Mi-am dat seama că nu era nimic personal. Expresia feţei i se schimba în funcţie de gândurile ce le rumega. Poate că şi uitase pentru ce ne aşezaserăm la rândul acela de studenţi.

Nouă, zise, cel mai mult ne-au lipsit genul ăsta de Regi cu sacerdoţiu, reformatori de moravuri, ce dau fiori şi lasă în urma lor cutremure în suflete… Da, cutremure în suflete…, continuă el gânditor… Când simţim că-i rost de aşa ceva, îi asociem rapid cu ospiciul.

Toată faima asta postumă a lui Ţepeş al nostru… îmi dă de gândit. Nu poate fi chiar întâmplătoare sau datorată faptului că bătea cuie în cap turcilor. Boierii trebuie să fi simţit în patologicul lui o realitate înspăimântătoare, o idee ce i-ar fi înghiţit pentru totdeauna, cu neamul lor cu tot… cu ciubuce şi şpagă… Cum altfel ar putea un prinţ, mai mic decât alţii pe care i-am avut, să frizeze mitul?

Am încercat o glumă.

-Personal, îi prefer pe cei care mai ştiau şi de glumă; mai trăgeau un chiolhan, un amor, o bisericuţă…

Nu-mi răspunse şi continuă cu ale lui.

Cezar, omul complet al istoriei şi al statului complet, cel căruia până şi Iisus îi dădea ce i se cuvenea de drept, înainte de a fi fost imperator, a fost sacerdot. Iar când regalitatea a fost privată de sacerdoţiu, a ajuns cu gâtul pe butuc. Chiar în societăţile desacralizate, Führerul şi Secretarul General au atins tot puterea cvasidivină, căci la ei, "Ideologul-Preot", păstrător al nucleului dogmatic, l-a devansat pe administrator. Să-i luăm pe americani; preşedintele e înainte de toate un fel de pastor - tătuc al lor… Cât se feresc ei de asta… Şi când din preşedinte dispare păstrătorul de moravuri şi apare playboy-ul, ţara aia e pe ducă…

Omul e, ceea ce a făcut, sau n-a făcut, cuvântul din el; idealitatea şi ceea ce această idealitate îl învaţă că este. Iar urmaşii preotului astăzi sunt ideologii, analiştii politici şi directorii de televiziune. Cei din foi literare… cam dispar, căci Cuvântul e acum camuflat în imagine…

Se opri şi îşi aşeză mâna pe fierul barei, ca pentru a se răcori. Îmi venea greu să îl urmăresc printre atâtea abstracţii. Mă întrebam şi ce rost pot avea la cineva, ce stătea pironit atâta amar de timp cu ochii în tavan.

-Cu o atare perspectivă, continuă el oftând, bisericile îşi au responsabilitatea lor. Ele introduc şi diferenţa. Partide, gândite să gestioneze dogma divină… Dar ce lucru mare ierarhia din sânul lor! Cea

care transmite socialului castele preoţimii! Dacă România ar fi oglindit, cel puţin, ierarhia ortodoxă, nu am mai fi asistat astăzi la tot bâlciul ăsta.

Ceilalţi studenţi care aşteptau liniştiţi, având cartelele în mâini, ciuliseră şi ei urechile.

Andrei, uitase de el.

-Deşi, ca înfăptuire lumească a spiritului, nu cred să fi atins ceva perfecţiunea bisericii romano-catolice. Riguros vorbind, momentele noastre de modernizare ca popor, mari, au fost cele în care ne-am potenţat catolicismul, chiar spontan, fără să ştim, prin iluminişti, paşoptişti sau lingvistică latinizantă…

Până la ghişeul cu mâncare, mai era de aşteptat. Părea că i-am deşteptat şi apetitul pentru conversaţie, în acel loc, unde ajungea la noi un miros insistent de iahnie de fasole.

-Când Constantin cel Mare a cununat Imperiul cu creştinismul, nu creştinismul a fost cel salvat, ci Imperiul, spuse el. Şi prin el, elenismul prin care începe Europa. Orice schismă care ulterior a lovit în catolicism, că a fost conciliu ecumenic, Reformă sau un rege fustangiu, au adus atingere implicit Europei. Catolicismul a fost moştenitorul cel mai autentic, nu numai în idee, al acelui profesor de logică, care prin elevul lui a împins voios Europa până în nordul Indiei.

Ţarii, ce au râvnit la Europa, chiar spoiţi în roşu, au fost produsul schismei ortodoxe. Care e varianta orientală a Romei, dată nouă de Bizanţ. Ortodoxismul a făcut Rusia neeuropeană mare… Noi, latini şi ortodocşi deopotrivă, până în măduva oaselor, am dus şi vom mai duce încă, multă vreme,

în noi, o Europă chinuită, contorsionată… mai mult decât ceilalţi…

De aici şi nesfârşita bramburească istorică… o contradicţie imensă pe care o resimţim mai acut decât bulgarii, grecii sau polonezii… până când cele două biserici se vor reconcilia… Spre deosebire de Rusia, unde poporul abrutizat a avut dintotdeauna şansa unei elite superioare, la noi e invers: un popor elevat, şi cu un prostesc bun simţ, e ocultat sistematic de o adunătură de derbedei tupeişti… Şi despre astea… s-a bătut la nesfârşit apa în piuă…

Am mai înaintat câţiva paşi pe lângă bara lucioasă.

-Ceremonialul catolic… mă duce cu gândul la togă… la rigoare… Toate astea au sens exact numai din punctul de vedere al ritualului, al bisericii, al organizării ca angrenaj ce finalizează o idee mare… ca partid politic ce a trecut dogma europeană în act…

Prin contradicţia noastră se vor face primii paşi pentru a acoperi prăpastia căscată în creştinism… demult. Pentru asta e nevoie tocmai de o biserică… mai lumească, mai dedată compromisurilor, una mlădiată după timp, în care toate se îmbină fără patos. Biserica noastră, mai mult a noastră decât ortodoxă, are şansa de a face istorie europeană… la scară mare… tocmai pentru că este aşa... şi … ce e mai important… îi lipseşte anatema reformei, ce mută Europa peste Ocean, dar şi mesianismul ce înghite spaţii vaste, din Răsărit… Ortodoxia noastră instituţionalizată, cu toate păcatele ei, are geniul reconcilierii.

Cum altfel, decât prin forma românească, de organizare a învăţăturii Nazarineanului, s-ar putea explica inapetenţa noastră funciară la Ideal? Îl folosim retoric, eventual, ca mijloc. Rar ca scop, iar pe cei care îl încarnează, îi băgăm la ţicniţi şi facem mişto de ei. Numai un nebun poate încerca să edifice o morală aici. E ceva de mirare, la un popor în asemenea măsură bisericos.

-Bisericos sau credincios?

-Ideea nu dăinuie decât prin organizare, care e şi prima negare a ideii. Dar e răul mai mic. Dacă spiritul nu apare decât susţinut de trup şi opus lui, bisericile sunt trupul, după cum şi scrie în cele sfinte; ele fac posibil idealul dar şi fariseismul şi schisma împotriva lui, atunci când acesta vrea să se întoarcă la sine, fără să respecte organizarea. Şi pentru că organizarea se simte la ea “acasă” în ritual, acesta e primul atacat de reformatorii religioşi. Asta-i ceva… aproape hegelian. Ştii, eu întotdeauna am crezut că românii se bălăcesc în infinitul prost al lui Hegel, pentru că ne-au lipsit o biserică sau, mă rog, un partid care să ne înveţe ce e organizarea, ritualul, ceremonialul… forma.

Eu atunci m-am gândit la comunişti, dar nu i-am mai spus nimic.

Am ajuns în sfârşit la o fereastră de lemn unde trebuia să îţi apleci capul. În cadrul ei, un domn în halat alb, aplecat şi el, colecta circumspect cartele. În dreapta lui, o femeie tot într-un halat, dar şifonat, punea cu polonicul mâncare de fasole boabe, în tăvi de metal.

Prietenul meu, care tocmai îl expediase pe Hegel, era, cu siguranţă, cunoscut de cei de la ghişeu. Atunci când prezenta cartele, primite de la studenţii ce nu erau din oraş şi plecau acasă, totul era în regulă. E probabil, însă, că mâncase acolo şi fără cartelă. Cel în halat alb, când înţelese că nu va primi nici o cartelă, nervos, desfăcu braţele a neputinţă. De data asta nu mai putea trece peste dispoziţiile conducerii. Asta era.

-Hai, mă Gugule, îi spuse Andrei în şoaptă, doar n-o fi foc pentru un blid… Şi voi vă luaţi acasă şi nimeni nu vă mai spune nimic…

Gugu rămase o clipă descumpănit. Dar îi făcu apoi un semn femeii, ce umplu tava cu fasole până la refuz.

În cantina mare majoritatea meselor, de câte patru locuri, erau ocupate. Am reuşit să găsim o masă, izolată, de doar două locuri, lipită de un perete.

Andrei începu să mănânce maşinal, în timp ce privirea îi rămânea încremenită, pe o figură sau alta.

Lângă noi, un student îi explica altuia că el e din Maramureş. Că taică-său are casă şi poate creşte porci. Că dacă la o masă îi lipseşte o bucată de slănină şi un vin roşu, tot nesătul se ridică de la masă. ”Cum să mănânci o asemenea porcărie?”, ridică el tava spre a i-o arăta celuilalt.

-La catedrala aia, reluă Andrei dând tava la o parte, n-aş putea spune de ce mă duc.

Îmi place să mă postez pe o bancă în piatra aceea rece. Nu mă gândesc la nimic… Făceam asta

şi când eram copil. Dacă apar excursionişti, mă car…

Poate mă duc din considerente estetice… dar esteticul include religiosul, chiar când motivul e laic… Aşa cum misticul te scoate în afara timpului, asta te pune, ca pe un mort în raclă, în afară de tot. De lume, spaţiu şi timp. Când nu mai poţi, e aşa de liniştitor. Simt asta, la pictură. Cu încremenirea şi fixitatea ei. Mai ales, când e vorba de sfinţi.

E acolo, un Sfânt Ieronim. Pe un fond negru - negru, el e îmbrăcat într-o pelerină roşie, ca un călugăr spaniol. Are în faţă un crucifix şi o carte imensă aurie, cum sunt Bibliile din care se citeşte în bisericile noastre. Stă cu o mână descărnată pe ea. Mă uit la pictura asta… E atât de solemn şi serios totul… Nobleţea picturii, până la urmă, vine din lipsa de ostentaţie; neurlătoare, neretorică, ea se oferă. Ca o femeie ce are clasă. Care după ce a făcut dragoste, se ridică discret, îşi îndreaptă silueta înaltă, aranjându-şi părul, îşi ia hainele şi pleacă zâmbindu-ţi, fără să spună un cuvânt. Înţelege că asta a fost totul. Nu cere explicaţii, justificări şi nu face planuri de măritiş.

Tăcerea ce înconjoară un tablou cu sfinţi mă linişteşte, şi, îmi dă de înţeles, că la fel de decent ar trebui trecut prin viaţă. Dacă poţi…

Să pictezi, poţi să o faci şi fără frustrare.

Să scrii, nu ştiu. Poezia şi proza, oricum, mi se par reuşite, tot atunci când pot aduna în jurul cuvintelor liniştea, aşa cum piatra sculptorului caută golul.

În orice caz, când n-o să mai fiu, culorile o să-mi lipsească cel mai mult.

-Nu mergem, la “Bardezi”, să bem ceva? l-am întrebat eu. Se face târziu.

Am ieşit din cămin urmăriţi de aceeaşi privire blazată a portarului.

M-am uitat şi eu lung la portar, ceea ce îl făcu pe Andrei să pufnească în râs.

-Probabil că te întrebi dacă nu, cumva, stau aici, tot din considerente estetice.

Ei cred, şi arătă cu mâna în spate spre trepte, că stau la ei în cameră pentru că nu am unde… să-mi las capul jos. De parcă nu m-aş putea întoarce la ai mei… Ţineau cu orice preţ să mă fac preot… Când am trecut la filozofie… Stau acolo şi de asta… dar mai ales… de frică…

-Frică de ce? De cine?

-Mi-e groază că dacă stau singur… mă vor găsi vecinii… după câteva zile. E plin de cazuri de astea la televizor… Ajunge să se simtă pe sub uşă…

Mi-am făcut iluzii că e cine ştie ce de capul meu şi, multă vreme, m-am izolat.

Am avut câteva momente de laşitate, când Dumnezeu ştie de ce, nu am avut curajul să înfrunt nişte oameni, altfel, de nimic.

Când mă gândeam la laşitatea aceea, îmi doream neantul. Asta părea să îmi dea curaj. Uitarea completă. Aici o primeşti dacă înnebuneşti şi îţi pierzi eul. Ajungi să te crezi Matei Basarab.

Dincolo, poate nu mai rămâne nimic din tine; fie pentru că nu mai e nimic, fie că te dizolvi în ceva mai

cuprinzator. Dar, oricum, nu mai eşti tu. Eul, aici şi aiurea, să şi-l ţină cei fericiţi.

Nici măcar o lume de apoi, în care să-mi aduc aminte de asta nu voiam.

Încă plătesc poliţe pentru clipele în care am judecat după ticăloşia şi făţărnicia altora… Mai ales că viaţa te învaţă că prea puţini oameni merită să fie luaţi în seamă. Şi dacă mă gândesc bine, întotdeauna mi-am făcut greu prieteni. Nu cred să am… Încerc să fac precum ceilalţi, dar, prin ceva ce-mi scapă, devin rapid antipatic. Mare handicap… M-am gândit că cel mai demn faţă de existenţa asta este să mă izolez… De atunci, nu mi-am mai revenit. M-am rupt de toţi şi din oroare de mitocănia ce, în tranziţia asta, te găseşte peste tot. Am stat într-o garsonieră dintr-un bloc, de la marginea oraşului.

Unul singur, atunci, mi-a spus, “Du-te la un preot. Poate te ajută“. Or eu, de acolo, plecasem.

Şi, într-o zi, când mă topeam de căldură, în iulie, cum stăteam cu toate ferestrele deschise ca să fac curent, am descoperit că nici măcar jivină nu sunt. Nu mai puteam respira, oricât aer aş fi încercat să trag în piept. Cu cât inspiram mai des, tot mai rău era. Pulsul mi-o luase razna, mi se răciseră mâinile, eram scăldat în sudori reci.

M-am gândit că, sigur, mă vor găsi numai după vreo lună, descompus, şi atunci m-am speriat.

Am alergat la nişte vecini. Familia de care mă ferisem până atunci cel mai mult, căci tot încercaseră să intre în viaţa mea. Nu-i suportam de nici un fel. Ştiam că sunt mereu cu ochii pe vizor.

Le-am cerut o aspirină şi un pahar cu apă. Au fost atât de bucuroşi că le-am bătut la uşă încât, pentru prima dată după nu ştiu cât timp, şi eu m-am bucurat. Mi-au dat chiar şi un pahar de vin, şi mi-a venit inima la loc. Am simţit chiar o plăcere să vorbesc de ceilalţi vecini şi atunci am priceput de ce se vorbesc de rău oamenii. Şi de ce se caută…

Asta e. Nu am putut, nici măcar sălbăticiune să fiu. Nu sunt chiar prostii, când se spune că esenţa omului e socială... Nu suntem mare lucru fără celălalt. Şi ne aflăm mai aproape de cele sfinte, decât ne-am putea noi închipui. În cel mai adânc sens al cuvântului. Sună pompos, dar de la întâmplarea aia, aşa cum soldatului claustrat în armată, ajunge să i se pară frumoasă ultima bucătăreasă, mie mi se pare ameţitor să stau într-o cameră cu alţi şapte.

XI

Barul de zi către care am plecat cu Andrei era deschis şi noaptea.

Aşezat în Oraşul de Jos, am trecut printr-un tunel, ce făcea legătura între două pieţe. Atunci s-au aprins şi câteva felinare. Puţine pentru întunericul în care adăstau cea mai mare parte dintre zidurile vechi, cu miros muced.

La ora aceea mai trecea câte o pereche, coborând pe piatra cubică ţinându-se de mână sau femei îmbrăcate în negru, cu baticuri pe cap. Ultimele veneau de la o biserică de aproape, păşind cu grijă ca să nu alunece.

În bar erau două încăperi despărţite printr-o draperie grea, de catifea, roşu - închis, nu prea curată. La W.C. se ajungea printr-un culoar îngust, ce trecea chiar pe lângă tejgheaua de unde se lua băutura. Proprietarul, în geacă de blugi, spăla pahare, cu ochii aţintiţi pe un televizor color mic.

La televizor, un bărbat într-un jerseu explica realizatoarei şi audienţei, ce uneori aplauda, de ce îşi bătuse nevasta.

“Şi credeţi că o să vă împăcaţi?” îl întreabă ea.

El dă din cap spăşit, dar răspunsul nu e clar. Rezulta că ar dori asta, dar nu depinde numai de el.

“Nu sunteţi la primul incident…”, răsuceşte realizatoarea cuţitul în rană.

El ţine capul în jos. Pare nenorocit.

“O să mai ridicaţi mâna asupra ei ?”

Nici o reacţie la început. Apoi capul lăsat în jos se scutură la stânga şi la dreapta.

Spelunca asta trebuie să fi avut trecere printre studenţi, din cauza băuturilor ieftine, aşezate cu preţul la vedere. Se spunea că ar fi avut un aer “boem”. Acum, însă, aici nu văd nici un student.

Ne aşezăm la o masă, lângă alte patru persoane. Par muncitori, trecuţi bine de cincizeci de ani.

Toţi sunt afumaţi. Doar doi dintre ei dialoghează. Unul, cu nasul roşu şi ochii injectaţi, se ţine la ceva distanţă de ceilalţi trei; mai cu seamă, de cel ce are o sticlă de tărie pitită sub masă, din care la anumite intervale îşi pune în pahar. Când acesta din urmă vrea să-i spună ceva, cel cu nasul roşu, indignat, priveşte ruşinat în jur. Nu ar vrea să fie pus în aceeaşi oală cu un asemenea beţiv. Câteodată îl învredniceşte cu o privire critică, care poate să însemne, ”Dumnezeule, cum poţi să ajungi în halul ăsta?”.

Cei ce vorbeau se căzneau să afle de unde sunt de loc.

-Dar matale de unde eşti, că nu am înţeles bine? îl chestionează unul pe celălat.

-Păi chiar de la ieşirea din oraş. Unde şi-a construit Măierean ferma de vaci. Are câteva sute.

-Matale, mie încerci să-mi explici asta? se supără celălalt. Mie?

Eu am copilărit cu Măierean şi el îmi spune de Măierean, se întoarse el spre ceilalţi, ca să-i ia retoric de martori.

-Păi am pomenit de el… ca să explic, dădu el timid înapoi.

Noi am luat o butelie de vin roşu. Andrei îşi scosese din buzunarul sacoului nişte foi de hârtie pe

care începu să le citească, râzând de unul singur. Nu l-am deranjat o bucată de timp, până nu îşi ridică privirea ca să soarbă din pahar. Zâmbetul în care se rătăcise, urmărind emisiunea de la televizor, îl făcea mai tânăr, dar ochii surpaţi şi buzele adunate cu îndârjire îi dădeau acel echivoc de vârstă. După ce bău tot paharul, mi se păru că ezita, dacă să-mi spună ceva sau nu.

-Simt, câteodată, că nu mai rezist… nu mai rezist… că am ajuns la capăt.

N-am spus nimic. Nu mi-am dat seama ce vrea să spună.

-Atunci, numai că nu mă târăsc sfârşit pe străzi. Şi la cer dacă mă uit, simt că mă sufocă şi că nu am scăpare. Că-mi cade în cap… Aproape că îţi doreşti să nu mai fii, să te lovească o maşină… ca să dispari într-o clipită… Momentele când simţi că oriunde ai fi în lumea asta, nu mai ai loc. Ca şi când toată lumea ar fi un sicriu în care ai fost îngropat de viu. Eşti hăituit… de nu ştiu cine. Când mă simt foarte, foarte obosit… atunci mă simt şi îngrozitor de bătrân… la capătul puterilor… şi pierderea în ceva amorf mi se pare liniştitoare… numai să nu mai fie nimic dincolo. Mi se pare că aş truca… Să o iei iarăşi de la capăt… Cei care simt aşa, trebuie să fie mult mai mulţi decât ne-am putea noi închipui…

Dar nu mult după idei dintr-astea, ajunge un pahar de vin ca să beatific totul… Sau privirea unei femei îngândurate, ridicată spre tine pe o stradă. Stăteam într-o zi în fereastra de la cămin, într-o zi de primăvară pură şi un cârd de absolvente, de la

facultate, treceau cu frezii în mâini, în sacouri, cântând.

Nu mâncasem nimic de o săptămână şi, totuşi, am avut puterea să le strig, ”Frumoaselor, superbelor”.

Au râs şi mi-au făcut cu mâna. Se poate ca acum, mai toate să fie înghiţite de griji casnice, lipsă de bani… câte şi mai câte… dar momentul acela rămâne şi eu am fost părtaş la el.

Deşi aproape un vagabond, nu mă gândesc să osândesc pe nimeni şi nimic…

Nici măcar ţara asta... care întotdeauna îl pune la loc de cinste pe şmecher.

-Tot n-am înţeles, îl aud eu pe cel de la masa vecină, de unde anume eşti matale, din oraş?

-E cel mai straniu, continuă Andrei, şi mai misterios dintre lucruri. Oricât ai suferi aici, ca un câine bătut, flămând, preferi să fii aici, decât ghiftuit aiurea. Ce e asta, e greu de spus... De mult mă gândesc, cum se poate rezista pe la noi fără băşcălie, dar şi fără să ajung să fiu catalogat de cineva drept isteţ.

-Păcat că nu încerci să-ţi găseşti ceva la Universitate, mi-am dat eu cu părerea.

-Asta, n-o s-o fac niciodată, clamă el ferm, clătinând încet din cap. Niciodată.

Atunci, proprietarul se apropie cu un aer ameninţător de noi. De aproape arăta ca un adolescent.

Se aplecă sub masa vecinilor şi puse triumfător pe masă sticla cu tărie.

-Afară, îi spuse cu o voce metalică. Acum, imediat. Aici să nu te mai prind, altfel zbori în stradă. Afară, urlă el.

Cel ce ascunsese sticla, adusă de acasă, nu se justifică în nici un fel şi nu schiţă nici o împotrivire. Îşi luă o canadiană închisă la culoare, puse sticla într-o plasă şi ieşi afară. Ceilalţi, de la masă, se uitară în tăcere după el.

-Ai putea să scrii, am reluat eu dialogul. În fond, la Cenaclu…

-Ca să scrii, zise Andrei, trebuie să fii limitat rău; dar în sensul cel mai bun şi mai înalt al cuvântului. Şi să crezi serios, că ceea ce faci e unul din cele mai bune lucruri scrise. Or unui om deştept îi e greu aşa ceva. Mi se pare, totuşi, exagerat, că Balzac se putea compara cu Napoleon care lupta la Eylau.

Un vagabond poate în multe privinţe să fie superior unui scriitor harnic. Cel care scrie are undeva o ruptură interioară, o rană; în loc să trăiască, şi atât, precum ultimul golan fericit, care pare să ştie că viaţa e oricum destul de scurtă, pentru a ţi-o risipi în discurs de a doua instanţă, el trebuie să predice, să se explice…

Orice ”credo”, indiferent de ce natură, într-un sens, “amână” viaţa. Chiar credinţa în “clipă”, te poate face să mistifici şi să scapi chiar clipa… Paradoxul celui pierdut în gândire, ce dublează, de fapt, viaţa şi o pierde. Scapă de asta săracii cu duhul şi cei nealungaţi din paradis, ce nu şi-au descoperit cu goliciunea raţiunea.

La naţiunile supercivilizate se poate suspecta, undeva, un gol, o mare nefericire sau tristeţe. Poate

de un soi înalt. Dar care îi obligă, periodic, să activeze; să facă misionarism, cruciade, colonialism sau campanii pentru promovarea vegetarianismului.

-Ce idei…, am remarcat. Uita aşa, ajunge şi balcanismul să fie râvnit.

-Nu sunt sigur dacă renaşterea unei noi aristocraţii, pe aici, nu trece obligatoriu, prin lentoare şi hălăduială.

-Aaaa, păi acum înţeleg, strigă vecinul nostru care conducea discuţia. Matale nici măcar nu eşti din oraş. Te-ai născut într-un sat ce s-a lipit dup-aia la noi. M-am lămurit.

XII

Când ieşeai din bloc, uşa de la Sighencea era, cel mai adesea, uşor deschisă. Putea să fie aşa, din pricina sfarei ce ieşea mai uşor afară atunci când preparau mâncare.

Sau voiau, cine ştie, să arate că spiritul lor comunitar nu are limite. Nu aveau nimic de ascuns, în perioada asta tulbure, când toţi îşi protejau instinctul de proprietate şi viaţa intimă. Adică furtişagurile. Era loc şi de o explicaţie mult mai la îndemână: Sighencea era şef de scară şi la el se plăteau taxele la bloc. De când îl ştiam, fusese şef de scară şi, mereu, avea iniţiative: de renovat, vopsit, introdus interfoane şi câte şi mai câte.

Pe mine, uşa aceea deschisă, mă deranja din cale afară. Fără să ştiu de ce, treceam pe lângă ea panicat şi speriat, ca un tâlhar ce se strecoară de la locul faptei. Răsuflam uşurat de îndată ce ajungeam în lumina soarelui.

Acum păşeam, tot în vârful picioarelor, şi am tresărit când uşa se deschise şi mai mult, ca să-i facă loc doamnei Sighencea.

Avea pe ea un halat decolorat, zângălit, şi în mână o cutie de chibrituri pe care o scutura ca să vadă dacă mai e ceva înăuntru.

-Cum domnu' ziarist, n-aţi auzit? mă întrebă ea şi mă luă de braţ.

L-au găsit pe Mateescu în comă pe scări. În halatul lui albastru. Atac de cord. Avea în mână un furtun… Păcatele lui…

L-au găsit altădată şi prin şanţuri…

Nevasta lui ştia că se duce să ia pâine. Eu zic că ar fi omeneşte să-i facem o vizită… Vă ştia articolele… De câte ori nu s-a certat cu Nea Gicu din pricina lor…

Tot ce spunea avea sens, aşa că am făcut cale întoarsă şi am început să urcăm scările.

În apartamentul lui Mateescu, erau mai mulţi oameni, majoritatea vecini, adunaţi în mai multe grupuri ce vorbeau în şoaptă.

“Aşa un munte de om şi, uite, domnule”, am auzit în hol.

“Păi cum? O durere de măsele te pune jos, darămite…”

Într-una din camere, Mateescu era întins în pat. Ieşise din comă. Încurcat printre perfuzii, se holba speriat la cei ce se perindau pe acolo. Se căznea să tragă cu urechea. Îşi pipăia, din când în când, buzunarul de la pijama.

În cameră mirosea a spirt.

De-o parte a patului se găsea soţia lui, care şi acum avea în cap o căciulă de blană. De sub ea îi ieşeau la iveală câteva şuviţe, transpirate, cărunte, ce contrastau puternic, cu ceea era vopsit într-un negru violent. Se uita la bărbatul ei, încremenită, cu o privire severă.

De cealaltă parte, Sighencea, mic şi ager, îi tampona mâna cu o batistă, gest ce părea să-i facă bine lui Mateescu, ce se uita recunoscător la el.

-Lasă nea Mateescu, că te faci mata bine, zise el, şi îşi făcu o cruce.

Mateescu prinse gestul din zbor şi îşi făcu lacom câteva cruci, una după alta, chiar dacă erau schiţate numai, în diagonală, pe piept.

Să fiu drept, pe mine nici nu mă băgă în seamă. Încercă iarăşi să audă ce se vorbea în hol.

"Mi s-a spânzurat, la ţară, vaca, povestea doamna Sighencea. Ne-au telefonat acum o oră. Înnebunesc, nu alta. S-a agăţat, nu ştiu cum, în funie".

În uşă apăru capul unui copil din vecini, cu un pistol de plastic, pe care-l îndreptă către faţa buimăcită a lui Mateescu. Din spate, însă, se abătură către ceafa copilului câteva palme, ce-l făcură pe acela să se strâmbe de durere şi să dispară.

Am dispărut conştient că, din apartamentul deschis al lui Sighencea, nu mai avea cine să apară ca să mă întoarcă din drum.

La Casa de Cultură a oraşului, se pregătise o "serată de despărţire", cu persoanele publice ce ne vizitaseră judeţul.

Pe lângă presă, era invitată toată lumea bună a oraşului; un accent deosebit se punea pe micii întreprinzători locali. La toate întâlnirile se vorbea de micii întreprinzători locali.

Dar nu fuseseră omişi lideri locali de partid, actori, medici, poeţi, universitari. Ultimii erau cu atât mai mult simpatizaţi, cu cât nu intraseră de-a dreptul în vreun partid, ci făceau, ceea ce se chema, o politică "abilă", printr-o organizaţie cu tentă culturală.

Am ajuns pe la "spartul târgului", când spiritele se încinseseră şi toţi, de-a valma, se întreţineau pe lângă nişte bufete suedeze.

Erau şi feţe bisericeşti, în sutane.

Cercetau blajin interlocutorii, de după pomeţi roşii, sprâncene şi bărbi stufoase, ce le îngustau privirile.

Impresie creată doar de spaţiul puţin ce mai rămânea pentru ochi. Prezentă era şi o înaltă faţă bisericească, ce îşi mângâia barba, în timp ce se întreţinea cu subprefectul. Cuprindea cu privirea, la răstimpuri, întrega adunare. Subprefectul s-a îndepărtat respectuos de înaltul prelat, numai când poetul Titi Soare, într-un sacou alb, pus în evidenţă şi de o cravată de mătase albă, lucioasă, s-a aplecat ca să îi sărute mâna.

Am dedus că întâlnirea a fost deschisă de binecuvântarea venită de la un "sobor de preoţi", cum se obişnuia pe atunci şi cum noi, ziariştii, ne începeam, de regulă, articolele.

Am încercat să îl abordez pe primarul nostru pentru o declaraţie, dar mi-a fost cu neputinţă. Primarul urmărea persoanele "cu greutate".

Se strecura către ele cu începutul lui de chelie şi mâna întinsă, pe care strălucea un ghiul imens. Ştiam că deschidea conversaţia printr-un, "Să trăiţi!", indiferent cu cine avea de a face. Preciza şi că stimează în mod deosebit femeile care nu se boiesc. Pe celelalte, nu le putuse suporta niciodată. Soţia lui respectase regula asta cu sfinţenie.

Mişcătoare până la lacrimi mi s-a părut, la acea întâlnire, prietenia şi buna înţelegere ce se înfiripase între cei de la putere şi cei din opoziţie. Faimoşii musafiri din Capitală, cel puţin, se simţeau mai în largul lor, decât la toate celelalte întâlniri anterioare.

Nu de puţine ori, i-am auzit hohotind zgomotos la un banc bun spus de prefect, sau bătându-se pe umeri şi făcându-şi promisiuni, care mai de care.

Prefectul chiar a ţinut să puncteze perfecta cordialitate, într-un discurs urmărit în tăcere de către cei prezenţi; atunci au încetat discuţiille aprinse, râsetele, şuşotelile şi pupăturile.

“Iată, spunea el, cea mai bună dovadă că tinerii noştri nu şi-au vărsat sângele de pomană în Revoluţia sfântă.

Iată că democraţia, aflată într-un stadiu incipient, nu e doar o vorbă în vânt.

Iată că ne putem înţelege într-un climat constructiv, de schimb generos de idei, în care binele ţării lasă în urmă mici nuanţe şi diferenţe de opinii. Altfel, normale!”, încheie el, făcându-i cu ochiul avocatului Căpăţână, care îşi scutură cu putere capul, pătruns de importanţa celor spuse şi pentru a le da şi el greutate.

“Să ne trăieşti Nea Vasile”, îi strigă o voce plângăcioasă din public.

Musafirii vorbiră şi ei la invitaţia Prefectului, care acoperi vacarmul atingând uşor un pahar cu o linguriţă. Erau bine dispuşi. Reuşiseră la acea întâlnire să îşi evite oamenii din partidele lor, care i-ar fi inoportunat şi jenat.

Scăpaseră cu succes şi de universitari, de oameni de cultură şi de scriitori. Aşa s-au apropiat mai mult de mici întreprinzători şi de foşti mari ştabi, actualmente directori pe la agromecuri, sau cooperative meşteşugăreşti. Din câte am putut eu să îmi dau seama, curte în toată regula i se făcu

Preşedintelui de Consiliu Judeţean, ca să fie convins să treacă la formaţiunile lor politice.

Tot oraşul ştia că îşi clădise cariera pe o carmangerie. ”Am trimis tone de cârnaţi cui trebuia, ca să ajung unde sunt”, spunea el cu emfază.

Sau, ”Politica la noi se tranşează, unde se tranşează carnea”.

Acum avea un pachet majoritar de acţiuni la o întreprindere de săpunuri, deosebit de rentabilă. ”Nu pot să fac cinci paşi pe stradă, fără să fiu oprit de cineva, care vrea să vorbească cu mine” se lăuda el.

Discursurile oaspeţilor, măsurate, echilibrate, sporiră euforia. În rezumat, după părerea lor, România cea reală şi adevărată, România tăcută, care îşi vede de treabă, fără invective şi pasiuni dezlănţuite, se găsea şi aici. Nu numai unde este mizerie, foamete, sărăcie şi suferinţă. Nu numai unde sunt colibe de lemn ce stau să se prăbuşească sau oraşe devastate de poluare şi deversări chimice. Să fim cinstiţi şi să recunoaştem că, şi între tehnocraţii ridicaţi de fostul regim, s-au găsit foarte multe capacităţi extraordinare. Dacă nu cumva, dacă nu cumva, mai cu seamă acolo, căci pe ceilalţi, nici dracul, să-i scuze sfinţiile lor, nu-i voia în partid.

La aceste cuvinte asistenţa izbucni în râs.

Preşedintele Consiliului Judeţean ţinu înflăcărat să completeze.

Ca să facă linişte, bătu cu pipa într-o farfurie. Pipa aceea, de care nu se mai despărţea niciodată, ajunsese într-un fel emblema lui.

Apăru cu ea în public după Revoluţie. Înainte, nimeni nu-şi aducea aminte să-l fi văzut fumând

pipă. Cei care îl cunoşteau bine, şi-ar fi putut aminti că la Consiliu avea o cămăruţă a lui unde, dacă nu avea program încărcat, se izola ca să picteze. Îi plăcea acuarela, de unde renumele de om sensibil. Oricum, nu era ziar în care să fi apărut fără pipă. Interviurile televizate le dădea aşezat relaxat pe o canapea, perorând cu nelipsita-i pipă într-o mână.

"Fac apel la toţi simpatizanţii partidului nostru… Avem un miting la Bucureşti… Autobuz avem. Cu masa ne descurcăm… cum putem. Pentru ardeleni disciplinaţi, nişte pită şi slănină în traistă, ajunge…"

După care se îndreptă rânjind către Prefect, ca să îi strângă mâna. Călca greoi, apăsat.

Cuvintele de "pită" şi "slănină", rostite atât de neaoş, îi mişcară pe mulţi dintre participanţi. Simţiră că la Consiliul Judeţean e unul de-al lor. Popular. Fără ifose, chiar dacă pipa aceea îi nedumerea uneori.

În această atmosferă, cu aprobarea înaltei feţe bisericeşti, ce înclinase uşor capul, şi cu încurajarea altei voci din public, "Zi-i măi Pavarotea!", unul dintre preoţi, mai zdravăn decât ceilalţi, cu obrajii roşii, se lansă într-un cântec creştin şi românesc.

La o masă de unde mi-am luat un pahar cu tărie, l-am găsit pe domnul de la Bucureşti, cu faţă pământie, pe care îl întâlnisem înainte la restaurant. Avea acelaşi trenci şi aceeaşi plasă. Nu mă recunoscu, dar arăta fericit urmărind linia melodică.

Întâlnirea a fost încheiată magistral de un actor, adus în mod special de la Teatrul Local, la cererea Prefecturii. Acestuia i se făcu loc în centrul sălii. Se lăsă iarăşi linişte, când îşi împreună mâinile şi îşi

drese vocea. O voce gravă, tunătoare, despre soarta chinuită şi tragică a românului. Despre plânset, scrâşnet de dinţi, speranţă şi viitor. Da. Scrâşnet de dinţi şi viitor.

XIII

Şefii opoziţiei au plecat a doua zi. Au fost conduşi până la ieşirea din oraş de către oficialii puterii; tot cu steaguri tricolore fluturând din maşini, ce lăsau trecătorii cu gura căscată. Sighencea avea să spună, mai târziu, că şi el văzuse asta de pe trotuar şi strigase, fără vreun motiv anume, din toţi rărunchii, "Victorie!".

Presa noastră a relatat vizita folosind un ton politicos şi decent. Ziariştii şi cititorii, cred, au fost înduioşaţi să constate că oaspeţii s-au simţit atât de bine la noi; că între putere şi opoziţie nu s-a ajuns, nicidecum, la un nivel suburban de dispute; la asperităţi sau incidente neplăcute. Asta demonstra, într-un fel, gradul de civilitate al locuitorilor.

Mai nuanţate au fost ziarele din Capitală. Pe un ton când subtil şi uşor veninos, când inteligent de-a dreptul, s-a scris de prăpastia dintre cele două tabere; de morţii din puşcăriile comuniste şi de cei mutilaţi la Canal, ale căror umbre, cei din opoziţie, le invocau. Erau şi întrebări cvasiretorice, în care se

punea problema unei asemenea ingratitudini istorice: ce ghinion pentru aşa mari oameni, să se sacrifice, să îşi lase profesiunile în care îşi făcuseră un nume şi în care erau fericiţi; şi toate astea, pentru ce?; pentru ce băteau satele ţării, când puteau fi în Occident, pe salarii grase?; o făceau, numai şi numai, ca să "ridice" poporul din "mocirla" în care se găsea atunci. Şi pentru care nu ei erau vinovaţi.

Pe de altă parte, erau şi articole în care se menţiona că, cei care-i reprezentau pe foştii moşieri, numai că nu au fost ridicaţi în furci de săteni; că grupuri de pensionari "indignaţi", au părăsit în oraşe cozile la care se găseau, pentru a-i insulta pe cei vânduţi străinătăţii; în sfârşit, că din cauza unor asemenea vizite deplasate se perpetua scandalul, dezordinea şi vrajba.

De aceea, cei aflaţi la conducerea ţării, nişte sfinţi aproape, sau cei din fruntea judeţelor, nu erau lăsaţi în pace să-şi vadă de treabă pentru mântuirea ţării. Apărură liste de semnături ale unor "gospodine indignate" sau "muncitori cinstiţi", ce protestau împotriva altor liste, atunci la modă în cealaltă tabără; se pare că în ele li se reproşa de către intelectuali, lipsa apetitului euroatlantic şi, chiar, prostia. Dar că "poporul, în înţelepciunea lui milenară, va şti, cu clarviziune, unde să pună degetul la vot. În nici un caz pe unde mişună trântorii, drogaţii sau cei ce scriu la comandă pentru un pumn de dolari!".

Au fost şi colerici, care au avertizat că, "Să nu se joace nimeni cu răbdarea românului la nesfârşit. Că nu se ştie!".

Pe scara blocului meu, toate disputele astea s-au încheiat destul de repede, căci se apropia campionatul mondial de fotbal. Au început controverse legate de alcătuirea echipei naţionale.

Mateescu a intrat iarăşi în comă şi a murit la câteva zile după aceea.

Am înţeles că, atunci când i s-a săpat groapa, pământul mustea de apă.

Aşa cum, până să se prăpădească, mi se părea stranie simpla lui existenţă, la fel de ciudată este acum absenţa sa.

Îl pomeneam la parastasele pe care văduva lui le ţinea cu regularitate. La unul din ele, ea şi-a dat cu părerea că, într-un fel, era mai bine că nu mai prinsese vremurile astea; ”în care vezi atâtea prostii la ştiri. Se enerva rău, când dădeau sondaje, că românii se vor întoarce la sate, să se îmbogăţească”, spunea ea.

Sighencea a început o campanie de zugrăvire a scărilor, urmată de alta, de schimbare a ţevilor. Nimeni nu s-a putut sustrage.

Leontinescu încă nu a reuşit să poleiască în aur nici o cupolă din oraş. Chiar şi aşa, edilii oraşului îi respectă opiniile. Şi-a deschis, în schimb, nu ştiu câte ciupercării, pentru care a primit facilităţi guvernamentale. Invariabil, apare la loc de cinste printre clasamentele cu VIP-uri locale; culmea, şi oamenii de rând par să-l respecte: ”Uite că Nea Rândunel umblă şi acum tot într-o Dacie, deşi e plin de bani. Munceşte ca un câine, de dimineaţa până seara, şi copiii lui cară bălegar în rând cu muncitorii”. Dar sunt şi voci răutăcioase, care susţin că

Leontinescu este, de fapt, dator vândut pe la nu ştiu câte bănci. Că din cauza asta i-ar tremura în asemenea hal mâinile. Că mereu se va scoate, dacă o fi aşa, nu se mai îndoieşte nimeni şi asta, la urma urmei, demonstrează încă o dată, că e "hoţ al naibii", deci numai bun pentru capitalismul şi politica noastră.

Opozanţii moderaţi s-au desfiinţat din cauza certurilor dintre ei.

Miki Nicolaescu a descoperit, atunci, că politica e o stupiditate şi că, de fapt, profesiunea lui e spiritualitatea. A încercat să ajungă şef la o instituţie de cultură, dar i s-a dat cu flit. De atunci, spune pe unde poate, pe la televizor, că face parte dintr-o elită subţire, care nu vrea să se amestece printre mitocanii ce fac politică.

Sporadic, îi apare numele pe liste de semnături, alături de lumea bună a Capitalei, unde protestează pentru una sau alta. Se bănuieşte, însă, că dacă i s-ar oferi vreun post prin Parlament, Miki Nicolaescu ar reconsidera politica, drept o datorie a oricărui cetăţean responsabil, care nu vrea să fie laş.

Acolo unde era sediul opozanţilor moderaţi s-a deschis un cabinet medical privat. Aparţine unei doamne doctor. La inventarul mobilierului, din fostul sediu, s-a observat că lipsea numai biroul la care stătea secretara.

Ascensiunea spectaculoasă a chelnerului, ce ne-a servit la întâlnirea de la restaurant, nu a surprins pe nimeni. Peste noapte, printr-o numire de sus, acela a ajuns prefect şi lumea de la noi se întreabă dacă se va opri numai aici. Se ştia că sponsorizase

cu bani grei campania electorală, atât a puterii cât şi a opoziţiei.

O rocadă interesantă s-a produs la Consiliul Judeţean. Preşedintele, cu toată carmangeria lui, fusese schimbat, dar îşi găsise o slujbă la “Drumuri şi poduri”. Nu s-a putut, însă, adapta şi a dat în patima băutului şi a pictatului. Chiar şi eu l-am văzut, odată, luându-şi într-o plasă o jumătate de sticlă de tărie.

Celor care aveau răbdare să-l asculte prin baruri, le repeta că nu face pe Centru cinci paşi, fără să fie oprit de cetăţeni care să-l ridice în slăvi. Locul lui a fost luat de economistul cu mustaţă ţigănească de la ziarul nostru; într-adevăr, nu stătuse mult la noi şi plecase ca să se apuce de comerţ cu chiloţi şi maşini aduse din străinătate. Şi-a făcut şi o echipă de ciomăgari, prin care ajunsese să descurajeze concurenţa. Dacă s-ar fi găsit cineva să îl înfrunte, şi-ar fi găsit maşina buşită a doua zi. Cel mai mult băgase groaza în concurenţa, de orice fel, prin dosarele pe care le făcuse depre toţi. Nici el nu s-ar fi oprit aici. Dădea să se înţeleagă că ar fi vizat pentru un post de consilier prezidenţial al opoziţiei, care dorea mai repede capitalismul decât ceilalţi. Sau, cel puţin, de ambasador. Că el, cunoştea mai bine ţara asta decât toţi fătălăii ce făceau analize politice. Şi că viitorul era tot al patrioţilor care, ca şi el, îl slujiseră cu credinţă şi pe Ceauşescu.

Marin Botoşeanu s-a cărat din ţară la prima ocazie ce i s-a ivit de a rămâne în Occident. A primit cetăţenie pe acolo.

Când vine prin ţară le aduce foştilor prieteni cafea şi pungi de bomboane cu arahide. Le spune, râzând mânzeşte, că nu a fost niciodată un naiv. Că a făcut politica pe care a făcut-o, doar pentru că soţia lui era, dinainte de Revoluţie, în străinătate, şi voia să prindă un pic de "cheag". Că doar şi-a dat seama de la început, că "papagalii" din opoziţie nu aveau nici o şansă.

Cu Gusti m-am întâlnit în faţa unei întreprinderi de ciorapi. Era cu bicicleta şi ducea cu el un geamantan imens. Părea destul de cătrănit. Deşi primise cu relaţii foarte mari comanda unui monument dedicat Revoluţiei, cei de la judeţ erau mai "zgârcomani" decât şi-ar fi putut închipui. După luni de muncă primise o nimica toată.

Acum, soţia lui îl trimitea pe el, cu mostre din creaţia ei, pentru diferite întreprinderi. Bătea cu bicicleta oraşul, de dimineaţa până seara, întâmpinând mai mult refuzuri.

De sculptură, nu prea mai avea timp. Se scotea, în schimb, cu pescuitul; "Vino pe la atelier, să vezi de ce scule de pescuit mi-am făcut rost", mi-a spus el la despărţire.

Pe Vancu l-am găsit cu totul întâmplător. Trebuia să aştept pe cineva care sosea cu trenul; în drum spre gară, i-am zărit şapca lui kaki într-o ferestruică la care se umpleau brichete cu gaz. Era mica lui afacere. Nu avea deloc chef de vorbă şi era concentrat la ceea ce făcea, de parcă ar fi fost cel mai important lucru din lume. Nu mai avea privirea aceea sălbatică. Ochii îi erau liniştiţi. Mă anunţă,

totuşi, că aduna bani ca să plece pentru totdeauna în Canada.

A fost o zi de primăvară, în toată regula, atunci când am dat şi de Andrei, pe o stradă din Parc.

Era de nerecunoscut. Într-un costum deschis la culoare, cu cravată şi o geantă uşoară din piele, atârnată pe umăr.

Mai întâlnisem genul ăsta dezinvolt în redacţiile literare din Bucureşti. Şi el se bucură când mă văzu.

-Mi s-a promis un post de asistent la Universitate, mă anunţă zâmbind detaşat… La Catedra de Etică. Nu mai e mult până atunci… Pentru început nu e rău… Ce spui?…

Am văzut, departe în spatele lui, cum un copil urcat într-o salcie rupea crengi, deja, înverzite.

-Nu ştiu, i-am zis eu. Tu eşti specialist în fericire.